

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____
Chișinău

Cu privire la aprobarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028

În temeiul art. 4 lit. i), art. 5 lit. a) și art. 6 lit. h) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412) cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028 (se anexează).

2. Autoritățile și instituțiile publice responsabile de implementarea prevederilor Programului vor prezenta, anual, până la data de 1 martie, Ministerului Mediului informația privind progresul înregistrat la executarea indicatorilor prevăzuți în Program.

3. Ministerul Mediului va prezenta Guvernului:

- 1) raportul de evaluare intermediară privind implementarea Programului până la data de 31 iulie a anului 2027;
- 2) raportul de evaluare finală privind implementarea Programului până la data de 31 iulie a anului 2029.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Mediului.

PRIM-MINISTRU

Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul mediului

Sergiu LAZARENCO

Ministrul dezvoltării economice și digitalizării

Dumitru ALAIBA

Ministrul finanțelor

Petru ROTARU

Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 – 2028

Capitolul I. INTRODUCERE

1. **Programul de Promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028** (denumit în continuare – Program) analizează provocările majore de mediu generate de economie și propune un plan de acțiuni național pe termen mediu, conceput pentru a consolida și asigura coerența acțiunilor în cadrul tranziției Republicii Moldova către o economie verde și circulară.

2. **Scopul** programului este de a crea un mediu propice dezvoltării durabile în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială, generând prosperitate economică, îmbunătățind calitatea vieții cetățenilor și asigurând conservarea mediului înconjurător pentru generațiile viitoare, prin promovarea și implementarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova.

3. În sensul prezentului Program se definesc următoarele **noțiuni** principale:

Economia verde – reprezintă un model economic orientat către îmbunătățirea bunăstării oamenilor și promovarea echității sociale, simultan cu minimizarea riscurilor și impactului asupra mediului. Această abordare se distinge prin caracteristicile sale definitorii, incluzând emisii reduse de carbon, eficiență în utilizarea resurselor și accent pe incluziune socială.

Economia circulară – reprezintă un model economic inovator care are ca obiectiv eliminarea deșeurilor și poluării încă din faza de proiectare, orientându-se spre promovarea circulației continue a produselor și materialelor la cel mai înalt nivel de valoare. Acest concept presupune nu doar reducerea la minim a deșeurilor, ci și regenerarea resurselor naturale, într-un ciclu sustenabil și eficient. Într-un sistem circular, produsele sunt concepute să fie durabile, ușor de reparat, reutilizabile și reciclabile, facilitând astfel menținerea valorii lor pe termen lung și minimizarea impactului asupra mediului.

Eficientizarea resurselor și producerea mai pură (RECP) – reprezintă aplicarea continuă a strategiilor de prevenire a impactului asupra mediului la nivelul proceselor, produselor și serviciilor, cu scopul de a crește eficiența și de a reduce riscurile asupra oamenilor și mediului.

Decarbonizarea – reprezintă procesul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, prin reducerea intensității carbonului și a cantității de emisii provenite din arderea combustibililor fosili.

Tranziția către o economie verde și circulară – reprezintă trecerea de la un model economic poluant, bazat pe consumul intensiv de combustibili fosili și alte resurse naturale neregenerabile, la o economie nepoluantă, care utilizează resursele naturale într-un mod durabil și circular. Acest proces implică dezvoltarea tehnologiilor și practicilor orientate spre reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, promovarea surselor de energie regenerabilă, sporirea eficienței energetice și utilizarea eficientă a resurselor, inclusiv prin diminuarea și valorificarea deșeurilor.

Achiziții publice verzi/ durabile - achiziții de bunuri, servicii și lucrări care respectă criteriile de mediu, sociale și economice specifice, luând în calcul performanțele legate de ciclul de viață și sustenabilitatea procesului de producție, a produsului și a serviciului.

Lucrări verzi - lucrări de construcție, renovare sau reabilitare care respectă criteriile de performanță energetică și ambientală ridicate, contribuind la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la conservarea resurselor naturale.

Bioeconomie circulară - un model economic care utilizează resursele biologice în mod durabil, reducând la minimum deșeurile și emisiile, valorificând biomasa și promovând reciclarea.

Economie albastră - o ramură a economiei care se bazează pe resursele marine și acvatice, incluzând pescuitul durabil, acvacultura, turismul maritim și biotehnologiile marine.

Transport multimodal - transportul de mărfuri sau persoane care utilizează mai multe moduri de transport (de exemplu, rutier, feroviar, maritim) pentru a optimiza eficiența și a reduce impactul asupra mediului.

Cheltuieli bugetare verzi - cheltuieli publice dedicate proiectelor și programelor care contribuie la protecția mediului, combaterea schimbărilor climatice și promovarea dezvoltării durabile.

Afaceri verzi - afaceri care operează în mod durabil, respectând criteriile de mediu, sociale și economice specifice, și contribuind la o economie verde.

Locuri de muncă verzi - locuri de muncă create în sectoare economice care contribuie la protecția mediului, combaterea schimbărilor climatice și promovarea dezvoltării durabile.

Produse și servicii ecosistemice – o varietate largă de produse (hrană, apă, biomasă și lemnul sau alți combustibili) și servicii oferite omenirii de către ecosistemele de pe glob (formarea solului, polenizare, reciclarea naturală a deșeurilor, alimentarea cu apă, purificarea aerului, mecanismele de reglare naturală etc).

Secțiunea 1. Contextul global și regional

4. Ultimele decenii au fost marcate de provocări semnificative, inclusiv schimbări climatice, reducerea alarmantă a biodiversității, gestionarea resurselor naturale, inegalitățile crescânde, tensiunile politice și instabilitatea financiară. Cu perspectivele creșterii populației mondiale și a nivelului de trai, aceste provocări se preconizează că vor persista și se pot amplifica dacă nu se iau măsuri adecvate. Majoritatea economiilor naționale încurajează consumerismul, afectând mediul și epuizând resursele naturale. Procesele de extracție, prelucrare și eliminare a materialelor au un impact semnificativ asupra mediului, inclusiv creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră, punând în pericol obiectivele de mediu. Pentru a rezolva aceste probleme, este necesară o tranziție către modele de afaceri circulare care să reducă consumul de resurse și să minimizeze impactul asupra mediului. În această direcție, dezvoltarea durabilă a devenit un pilon central atât pentru Uniunea Europeană, cât și pentru cooperarea internațională la nivel regional și național.

5. **Importanța economiei verzi și circulare** rezidă în contribuția ei semnificativă la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor forme de poluare, ceea ce conduce la protejarea mediului înconjurător și la asigurarea unui viitor durabil pentru generațiile viitoare. De asemenea, economia verde și circulară vizează reducerea sărăciei și a șomajului, generând noi oportunități de ocupare a forței de muncă în sectoare precum energia regenerabilă, reciclarea deșeurilor și dezvoltarea altor servicii esențiale în zonele rurale.

6. Aceste abordări contribuie la îmbunătățirea rezilienței economiei naționale și la creșterea securității energetice prin reducerea dependenței de sursele de energie fosilă și promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă. Mai mult decât atât, economia circulară poate reduce dependența

de resursele naturale limitate și poate contribui la reducerea costurilor de producție prin utilizarea mai eficientă a materiilor și a resurselor.

7. **Acordul de la Paris** semnat în 2015 în cadrul Convenției Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice și ratificat în legislația Republicii Moldova prin Legea nr. 78/2017, urmărește limitarea creșterii temperaturii globale sub 2 grade Celsius față de nivelurile preindustriale și încurajarea eforturilor pentru limitarea la 1,5 grade Celsius. Începând cu 2020, țările Parteneriatului Estic și-au revizuit Contribuțiile Naționale Determinate (NDC-uri) pentru a alinia obiectivele lor la agendele globale, inclusiv la angajamentele stabilite în Acordul de la Paris. În acest context, Republica Moldova și-a stabilit ca obiectiv reducerea necondiționată, până în anul 2030, a emisiilor totale naționale de GES nete cu nu mai puțin de 70%, comparativ cu nivelul anului 1990. Cu sprijin extern, mai multe țări au elaborat aceste obiective, prin programe precum „Uniunea Europeană pentru climă” (EU4Climate) sau cu suportul agențiilor ONU. Cu toate acestea, rezultatele Conferinței Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice, ediția a 26-a (COP26), care a avut loc la 1 Noiembrie 2021 în Glasgow, Marea Britanie, nu au reflectat în totalitate potențialul Parteneriatului de Est în abordarea problemelor climatice. În acest sens, țările mai puțin dezvoltate ar putea fi nevoite să ajusteze creșterea industrială pentru a îmbunătăți eficiența resurselor și a reduce emisiile, în special în sectorul energetic, care este caracterizat de dependența de aprovizionare din Federația Rusă și utilizarea predominantă a surselor cu emisii mari, cum ar fi cărbunele, produsele petroliere și gazele naturale. Astfel, tranziția către o economie verde a țărilor Parteneriatului Estic reprezintă o provocare semnificativă, ce necesită investiții considerabile în modele de afaceri și tehnologii verzi inclusiv în vederea gestionării mai eficiente a resurselor, rezultatele cărora nu vor aduce întotdeauna beneficii imediate.

8. **Obiectivele globale de Dezvoltare Durabilă (ODD)** reflectate la nivel național în „*Agenda de dezvoltare durabilă 2030*”, reprezintă un cadru esențial pentru îmbunătățirea calității vieții, în armonie cu mediul înconjurător și pentru un viitor durabil. Dezvoltarea durabilă urmărește decuplarea creșterii economice de degradarea mediului și reducerea inegalităților sociale. În promovarea economiei verzi și circulare, ODD-urile relevante pentru Republica Moldova sunt:

ODD 3: Sănătate și bunăstare. Economia verde contribuie la un mediu curat și sănătos, reducând riscurile pentru sănătate asociate poluării și schimbărilor climatice, și generând locuri de muncă în sectoarele energiei regenerabile și a protecției mediului.

ODD 7: Energie Curată și Accesibilă. Economia verde promovează tranziția către surse regenerabile de energie, contribuind la furnizarea de energie curată și reducând emisiile de gaze cu efect de seră.

ODD 8: Muncă Decentă și Creștere Economică. Economia circulară generează locuri de muncă în domeniile reciclării și reutilizării, susținând creșterea economică durabilă și incluziunea socială.

ODD 9: Industrie, Inovare și Infrastructură. Economia circulară încurajează inovația în procesele de producție și infrastructură durabilă.

ODD 11: Orașe și Comunități Durabile. Economia verde și circulară contribuie la dezvoltarea urbană sustenabilă prin promovarea transportului public ecologic și a eficienței energetice în clădiri.

ODD 12: Consum și Producție Durabilă. Economia circulară promovează modele de producție și consum sustenabil, minimizând deșeurile și promovând reciclarea.

ODD 13: Acțiune Climatică. Economia verde contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea surselor regenerabile de energie și promovarea practicilor agricole sustenabile.

ODD 14: Viața Sub Apă și ODD 15: Viața Pe Uscat. Economia circulară și dezvoltarea durabilă a activităților agricole contribuie la conservarea biodiversității și a ecosistemelor marine și terestre.

ODD 16: Pace, justiție și instituții puternice. O economie verde necesită instituții interdisciplinare pentru implementarea cu succes, încorporând știința, economia și cunoștințele locale.

ODD 17: Parteneriate Pentru Implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Implementarea economiei verzi și circulare necesită colaborare între guvern, sectorul privat și societatea civilă.

9. **Obținerea Statutului de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană** în iunie 2022 a deschis noi oportunități pentru Republica Moldova, inclusiv accesul la piața UE pentru producătorii locali, sprijin pentru reformele cheie, atragerea investițiilor străine directe și participarea la programe europene. În acest context, este esențial să se transpună și să se implementeze întregul acquis comunitar prin elaborarea de politici publice aliniate cu obiectivele Pactului Verde European și a altor strategii care vizează protecția mediului și dezvoltarea economiei verzi și circulare.

10. **Pactul Verde European**, lansat de Comisia Europeană în decembrie 2019, este un cadru amplu de inițiative și politici menite să conducă Uniunea Europeană către o economie modernă, competitivă și durabilă. Acesta este structurat în jurul a opt elemente cheie și își propune să atingă neutralitatea climatică până în 2050. Printre obiectivele Pactului Verde European se numără creșterea ambiției UE în materie de climă pentru 2030 și 2050, furnizarea de energie curată și sigură, mobilizarea industriei pentru o economie curată și circulară, construirea și renovarea eficientă din punct de vedere energetic, accelerarea tranziției către mobilitatea durabilă și inteligentă, promovarea unui sistem alimentar sănătos și prietenos cu mediul, conservarea și restaurarea ecosistemelor și biodiversității, precum și aspirația către un mediu fără toxine. Pactul Verde European a devenit un pilon central pentru dezvoltarea durabilă în UE, asigurând că obiectivele de mediu sunt integrate în toate sectoarele. Aderarea la acest cadru poate reprezenta pentru Republica Moldova un moment de cotitură către o dezvoltare mai durabilă și un viitor prosper, aliniat cu valorile și angajamentele UE și ale comunității internaționale, contribuind astfel la realizarea obiectivelor de neutralitate climatică și decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor.

11. În perioada 2020-2023, Comisia Europeană a adoptat mai multe documente de politici de bază în vederea atingerii acestor obiective, inclusiv Planul de acțiune pentru economia circulară, Planul de acțiune al UE „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului”, Strategia Industrială pentru Europa, Strategia „De la fermă la consumator”, Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030, Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice și Regulamentul (UE) 2021/1119 de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”). Aceste documente vizează să transforme ambițiile politice în acțiuni concrete, menite să conducă la o tranziție verde eficientă și echitabilă din punct de vedere social, oferind previzibilitate și un cadru legal clar pentru atingerea obiectivelor stabilite.

Secțiunea 2. Alinierea la obiectivele strategiei

12. Programul și planul de acțiuni la prezentul program vor contribui la dezvoltarea și implementarea unor modele noi de dezvoltare economică și la asigurarea unui mediu sănătos și sigur prin tranziția activă către o economie verde și circulară, așa cum este reflectat în documentul de bază al cadrului național de dezvoltare strategică - **Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030"** adoptată prin Legea nr. 315/2022 (în continuare - SND), în special va contribui direct la atingerea **obiectivului general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur**, ce include:

Obiectivul specific 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și a solurilor

Obiectivul specific 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate

Obiectivul specific 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale

Obiectivul specific 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară

13. Obiectivul de îmbunătățire tangibilă a calității componentelor mediului va fi atins prin promovarea activă a principiului „poluatorul plătește” și prin impunerea internalizării efectelor negative ale activităților economice, inclusiv printr-o taxare și impozitare corectă, dar și prin subvenționarea practicilor prietenoase mediului. Integrarea măsurilor și a principiilor economiei circulare în procesele de producție din ramurile economiei naționale va contribui la îmbunătățirea calității mediului și, respectiv, a nivelului de trai al populației Republicii Moldova. Vor fi susținute ideile, soluțiile și proiectele inovative de gestionare integrată a deșeurilor. Aceasta va permite o reală decuplare a creșterii economice de degradarea mediului. Totodată, va fi promovată încurajarea și implicarea activă în eforturile de colaborare dintre Guvern și organizațiile angajatorilor și ale angajaților, cu sprijinul organizațiilor internaționale, pentru a încorpora în mod eficient politici care să permită o tranziție către un mediu durabil.

14. Indirect Programul va contribui și la atingerea următoarelor obiective din SND:

Obiectivul general 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților

Obiectivul specific 1.1. Creșterea accelerată a productivității muncii

Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenariat

Obiectivul specific 1.3. Ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale

- a) stimularea creșterii productivității prin diversificare, **modernizare tehnologică și inovație;**
- b) **promovarea locurilor de muncă verzi** ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o **creștere durabilă și favorabilă incluziunii;**

Obiectivul general 3. Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții, inclusiv toți elevii/studentii vor obține cunoștințe în domeniul **educației ecologice**, în vederea formării abilităților și competențelor necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, protecției mediului și a resurselor naturale, modului sănătos de viață etc.

Obiectivul general 4. Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală prin elaborarea și implementarea politicilor **de promovare a turismului durabil** precum **ecoturismul**.

Obiectivul general 5. Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mentală a populației prin popularizarea unui mod sănătos de viață prin intermediul informării/comunicării și educației și pentru a **diminua** influența factorilor de risc, precum **poluarea mediului**, produsele alimentare nesănătoase, condițiile precare de muncă etc.

Obiectivul general 6. Un sistem de protecție socială solid și incluziv prin crearea rezilienței persoanelor sărace și a celor în situații vulnerabile și **reducerea expunerii și vulnerabilității** acestora **la evenimente extreme legate de climă, inclusiv la secetă și inundații** și prin asigurarea unui cadru național de politici adecvat, bazat pe strategii **sensibile la dimensiunile de sărăcie și de gen** și pe respectarea drepturilor omului, ce ar susține investițiile în eradicarea sărăciei.

15. Direcțiile și intervențiile prioritare din cadrul SND nu doar contribuie la atingerea obiectivelor stabilite, dar și se aliniază cu angajamentele din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, inclusiv măsurile pregătitoare pentru aderarea la UE.

16. Programul se aliniază și la obiectivele **Programului de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”**, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 28/2023, care sunt următoarele:

- a) implementarea de politici și măsuri coerente de accelerare a tranziției la economia circulară și economia verde și de adaptare a tuturor sectoarelor la efectele schimbărilor climatice, în vederea atingerii obiectivului neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în 2030;

- b) implementarea principiilor de management integrat al resurselor naturale și al deșeurilor, dezvoltarea sistemului de monitorizare, control și de responsabilitate a utilizării resurselor;
- c) repere privind integrarea europeană: asigurarea dezvoltării durabile a țării și a bunăstării oamenilor prin implementarea Pactului Verde European și alinierea la politica de neutralitate la schimbările climatice a UE pe toate domeniile de activitate;

17. **Strategia de mediu pentru anii 2024-2030** își propune să continue tranziția către o economie verde incluzivă, cu accentul pus, în special, pe trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare. Aceasta urmărește să asigure tranziția de la modelul economic actual bazat pe producție și consum la o economie verde și circulară. Perspectivele oferite de economia verde și circulară vin să consolideze abordarea mai largă a dezvoltării durabile, având ca obiectiv comun protecția mediului, creșterea competitivității și a productivității resurselor disponibile în cadrul economiei naționale. Această strategie propune investiții în inovare, inclusiv promovarea inovațiilor tehnologice prietenoase mediului, susținerea dezvoltării afacerilor verzi, implementarea eco-etichetării produselor și serviciilor și stimularea unui comportament sustenabil al consumatorilor.

18. Astfel Obiectivul general 8 al Strategiei de mediu este: **„Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare.”** Direcțiile de acțiune în acest sens se vor concentra pe 2 direcții prioritare:

- 1) Direcția prioritară 8.1 Impulsionarea tranziției spre o economie verde și
- 2) Direcția prioritară 8.2 Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare.

Strategia stabilește că *programele de promovare a economiei verzi* ce vor fi elaborate și implementate în acest scop, vor avea o abordare intersectorială cu obiective precum îmbunătățirea proceselor de guvernare verde și circulară, majorarea gradului de educație și conștientizare, susținerea inovațiilor și atragerea investițiilor și vor cuprinde acțiuni și măsuri privind:

- a) promovarea colaborării intersectoriale și consolidarea capacităților instituționale la toate nivelele de guvernare pentru promovarea economiei verzi și circulare;
- b) creșterea gradului de conștientizare a publicului privind implementarea unei abordări verzi în cadrul politicilor naționale și schimbarea comportamentului producătorilor și consumatorilor, dezvoltarea mecanismelor financiare, care să susțină perioada de tranziție;
- c) elaborarea programelor educaționale pentru diverși actori (instituții publice, instituții de învățământ, populație, etc.);
- d) promovarea instrumentelor, care conduc la îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor, prin campanii de informare și conștientizare privind avantajele obținerii etichetei ecologice pentru produse și servicii, precum și a obținerii standardelor de calitate (EMAS) de către organizațiile publice sau private;
- e) implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene;

Capitolul II. ANALIZA SITUAȚIEI

Secțiunea 1. Cadrul legal și strategic în domeniu

19. Programul de Promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024 - 2028 a fost elaborat în baza cadrului de politici la nivel național, în mod special în baza SND, ținând cont de aspectele legale și strategice în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, infrastructurii și dezvoltării regionale, cuprinzând prevederi ce se înscriu inclusiv în:

- 1) Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător;
- 2) Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- 3) Legea nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
- 4) Legea nr.209/2016 privind deșeurile;

- 5) Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice;
 - 6) Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale;
 - 7) Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică;
 - 8) Legea nr. 306/2023 privind etichetarea produselor cu impact energetic;
 - 9) Legea nr. 151/2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.
20. Programul asigură sinergia cu strategiile sectoriale existente sau în curs de elaborare:
 - 1) Strategia de mediu 2024-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024;
 - 2) Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/2013;
 - 3) Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1470/2016;
 - 4) Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013;
 - 5) Proiectul Planului Național Integrat privind Energia și Clima (PNIEC);
 - 6) Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 387/2023;
 - 7) Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023 – 2030 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023;
 - 8) Strategia de dezvoltare „Educația - 2030” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 114/2023;
 - 9) Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022 – 2028 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 40/2022;
 - 10) Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 393/2024;
 21. În același timp, Programul își propune să extindă și să înglobeze obiectivele stabilite în cadrul altor programe naționale, sprijinind tranziția către o economie verde și circulară, precum:
 - 1) Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 592/2019;
 - 2) Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 515/2022;
 - 3) Programul de dezvoltare cu emisii reduse 2030 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 659/2023;
 - 4) Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023;
 - 5) Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55/2023;
 - 6) Programul pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 972/2023;
 - 7) Programului de Management durabil al Substanțelor chimice pentru anii 2023-2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 816/2023;
 - 8) Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1063/2016;
 - 9) Programul Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității pentru perioada 2023-2027 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 653/2023;
 - 10) Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 280/2024.
 22. Prin integrarea și armonizarea cu aceste programe, Programul de Promovare a economiei verzi și circulare urmărește să îmbunătățească colaborarea dintre diferitele inițiative și să creeze un cadru coerent pentru dezvoltarea durabilă și trecerea la o economie verde și circulară.

Secțiunea 2. Realizările și lecțiile învățate în promovarea economiei verzi

23. Deși în ultimul deceniu au fost înregistrate anumite progrese în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor naționale pentru o economie verde, Republica Moldova se află încă într-o etapă incipientă a tranziției de la modele economice liniare la modele economice circulare. Dificultățile politice și tehnice continuă să reprezinte obstacole, iar tensiunile și conflictele din regiune au un impact semnificativ asupra evoluțiilor economice, politice și instituționale, complicând procesul de elaborare a politicilor și încetinind ritmul progresului realizat. De asemenea, nivelul scăzut de conștientizare publică cu privire la schimbările climatice rămâne o provocare, necesitând eforturi continue în acest sens.

24. Un pas semnificativ în această direcție a fost făcut în anul 2018, odată cu aprobarea **Programului de promovare a economiei "verzi" în Republica Moldova pentru perioada 2018-2020** - primul document de politici care a susținut implementarea principiilor economiei verzi în țară. Ca urmare a punerii în aplicare a acestui program, s-au înregistrat o serie de realizări notabile, printre care:

- 1) menținerea unui mecanism interministerial de coordonare și a unui organism de coordonare pentru promovarea economiei verzi;
- 2) promovarea și implementarea principiului responsabilității extinse a producătorului în cadrul legal național;
- 3) dezvoltarea și promovarea reglementărilor pentru eliminarea treptată a pungilor de plastic;
- 4) aprobarea și implementarea cu succes a programului de ecologizare pentru întreprinderile mici și mijlocii (Hotărârea Guvernului nr. 592/2019 cu privire la aprobarea Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii);
- 5) susținerea întreprinderilor prin programe de finanțare (Programul EU4Business) în direcția utilizării tehnologiilor verzi;
- 6) aprobarea și implementarea eficientă a programului de modernizare și eficiență energetică pentru întreprinderile mici și mijlocii (Hotărârea Guvernului nr. 515/2022 cu privire la aprobarea Programului de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii) și a programului de sprijinire a inovațiilor digitale și a start-up-urilor tehnologice (Hotărârea Guvernului nr. 243/2022 cu privire la aprobarea Programului de susținere a inovațiilor digitale și start-upurilor tehnologice);
- 7) creșterea suprafețelor agricole dedicate producției ecologice și a numărului de fermieri implicați în practici ecologice, inclusiv realizarea unui atlas al agriculturii ecologice; și
- 8) dezvoltarea programelor de formare în domeniul economiei verzi și agriculturii ecologice în cadrul instituțiilor de învățământ, inclusiv realizarea proiectelor de cercetare pentru organizații din domeniile cercetării și inovării.

25. Cu toate acestea, Raportul de evaluare finală a implementării Programului în perioada anilor 2018-2020 a scos la iveală câteva provocări semnificative în funcționarea sistemului instituțional, managerial și de implementare în domeniul promovării economiei "verzi", care sunt menționate în Programul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 160/2018 și rămân încă relevante:

- 1) coordonarea și schimbul de informații între autoritățile publice la nivel național și local în domeniul economiei "verzi" prezintă deficiențe;
- 2) documentele strategice sectoriale nu includ prevederi cu privire la economia "verde" iar acțiunile pe termen scurt cu indicatori clari și surse financiare prevăzute sunt limitate;
- 3) ministerele le lipsește structura responsabilă de gestionarea economiei "verzi", iar capacitățile umane și financiare sunt limitate pentru a răspunde cerințelor și provocărilor actuale în acest domeniu;
- 4) repartizarea atribuțiilor pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor economiei "verzi" între instituții de stat nu este suficient de clar definită;
- 5) impactul emisiilor din transport asupra mediului și sănătății populației continuă să crească;

6) beneficiile economice ale utilizării eficiente a resurselor și energiei nu sunt încă pe deplin conștientizate și aplicate, în special în rândul întreprinderilor mici și mijlocii;

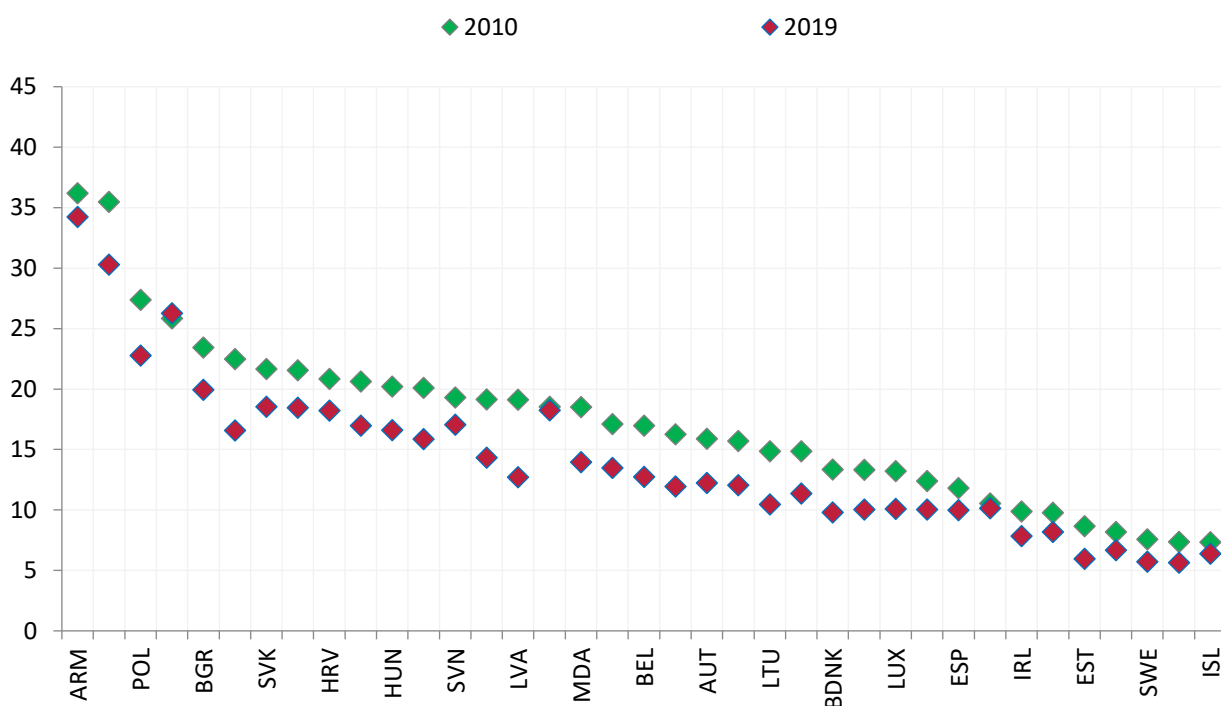
7) principiile economiei "verzi" sunt înțelese și susținute doar de o parte minoritară a populației și a organizațiilor neguvernamentale cu preocupări legate de mediu.

Secțiunea 3. Indicatori de creștere verde

26. Resursele naturale reprezintă fundamentul vital al dezvoltării și creșterii economice. Pentru o dezvoltare durabilă, ce își propune să satisfacă nevoile actuale fără a compromite resursele pentru generațiile viitoare, se conturează o economie circulară și verde. Această abordare vizează minimizarea și gestionarea responsabilă a impactului negativ asupra mediului, optimizând utilizarea resurselor și reducând risipa la nivel global. Conceptul de creștere verde devine realitate atunci când economia își depășește dependența de resursele naturale, generând o creștere economică sustenabilă și consum redus de resurse pentru fiecare unitate de creștere. Acest lucru conduce la scăderea poluării și la îmbunătățirea calității mediului.

27. **Aerul** curat este vital pentru sănătatea și funcționarea ecosistemelor. Particulele fine (PM_{2,5}), particulele solide și lichide cu diametrul sub 2,5 micrometri suspendate în aer, reprezintă un indicator al impactului poluării asupra sănătății. În Moldova, expunerea populației la particule fine scade, situându-se la nivel mediu comparativ cu alte state europene. Datele OCDE arată că expunerea a scăzut de la 18,5 micrograme/m³ în 2010 la 14 micrograme/m³ în 2019. Această tendință corespunde reducerii la nivelul UE, unde valoarea era 13,5 micrograme/m³ în 2019.

Figura 1. Expunerea populației la particule fine (PM_{2,5}), micrograme/m³

Sursa: OCDE

28. Poluarea atmosferică și emisiile de gaze cu efect de seră (GES) din industrii, vehicule și alte activități afectează sănătatea populației și contribuie la schimbările climatice. Moldova s-a angajat, în conformitate cu Acordul de la Paris, să reducă emisiile GES cu cel puțin 2/3 până în 2030 față de nivelurile din 1990. Între 2010 și 2019, emisiile GES au fost stabile în jurul valorii de 13,4 milioane tone echivalent CO₂ anual, din care 2/3 sunt CO₂. Structura emisiilor pe sectoare a rămas relativ constantă, cu o ușoară scădere în sectorul energetic și o creștere în cel industrial. Cu toate acestea, datele privind poluarea în Moldova sunt incomplete din cauza estimărilor pentru regiunea din stânga Nistrului.

Figura 2. Emisiile gazelor cu efect de seră, mii tone echivalent CO2

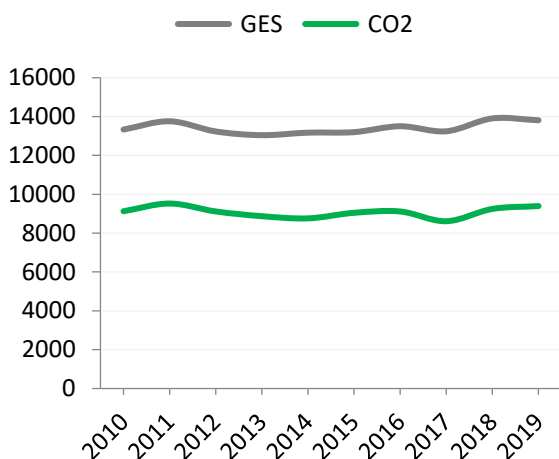
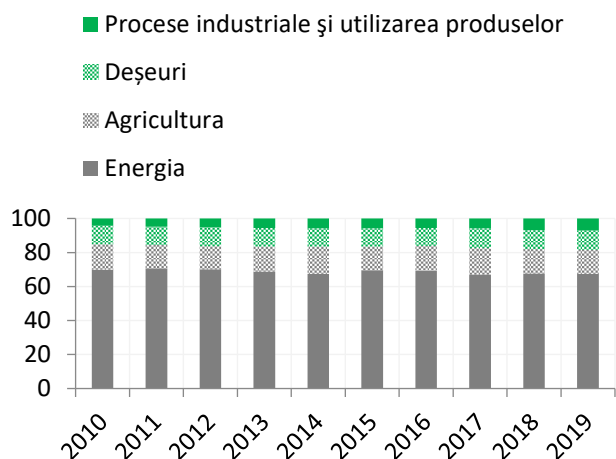

Figura 3. Emisiile gazelor cu efect de seră pe sectoare, (%)

Sursa: <http://clima.md/libview.php?l=ro&idc=264&id=5024>, calculele autorilor

29. **Poluarea apelor de suprafață** are un impact semnificativ asupra securității aprovizionării cu apă, biodiversității, și sectoarelor economice. Disponibilitatea resurselor de apă joacă un rol fundamental în asigurarea dezvoltării socio-economice durabile, fiind esențială pentru stimularea creșterii sectorului agricol și menținerea sănătății populației la un nivel adecvat. Având resurse limitate de apă, cantitatea captată este semnificativă, reprezentând aproximativ jumătate din resursele regenerabile de apă (970 de milioane de metri cubi anual sau 370 de metri cubi per capita din totalul de 13 milioane de metri cubi anual al resurselor totale regenerabile de apă).

Figura 4. Resursele regenerabile de apă și volumul apei captate, 2018

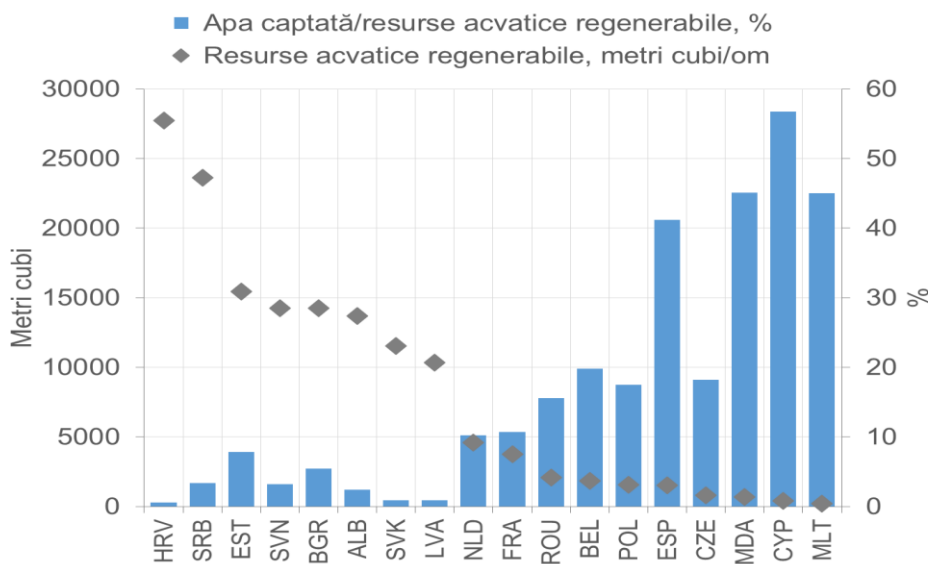
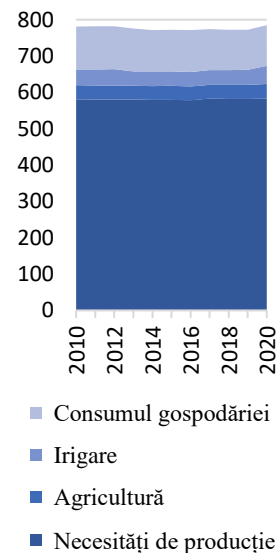

Figura 5. Utilizarea apei în Republica Moldova, mil. metri cubi

Sursa: EUROSTAT, BNS, calculele Expert-Grup

30. În perioada 2001-2019, pierderile de apă din cauza transportului au rămas relativ constante, situându-se între 60-70 de milioane de metri cubi. Volumul apelor epurate a crescut între 2015 și 2021, însă nivelul de epurare rămâne scăzut. Calitatea apei continuă să fie o problemă semnificativă, iar deversările de poluanți continuă să crească. În acest context, este esențial ca eforturile să se concentreze pe o utilizare mai eficientă a apei în agricultură, industrie și uz casnic. De asemenea, sunt necesare măsuri urgente pentru conservarea ecosistemelor acvatice și reducerea poluării.

Figura 6. Captarea apei (milioane m³),

■ din surse de apă subterane
■ din surse de apă de suprafață

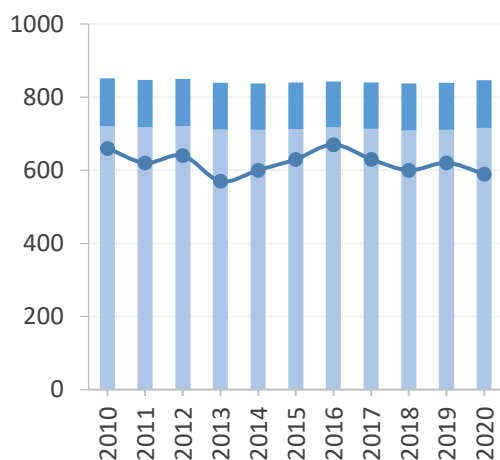
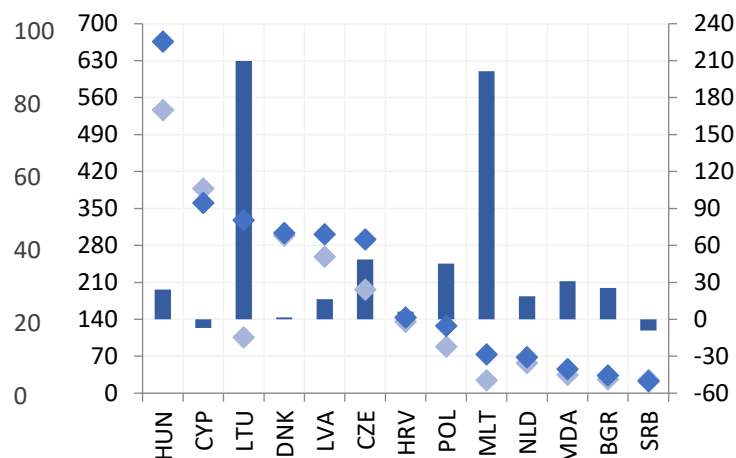

Figura 7. Productivitatea apei (USD PPC (2017=1)/m³)

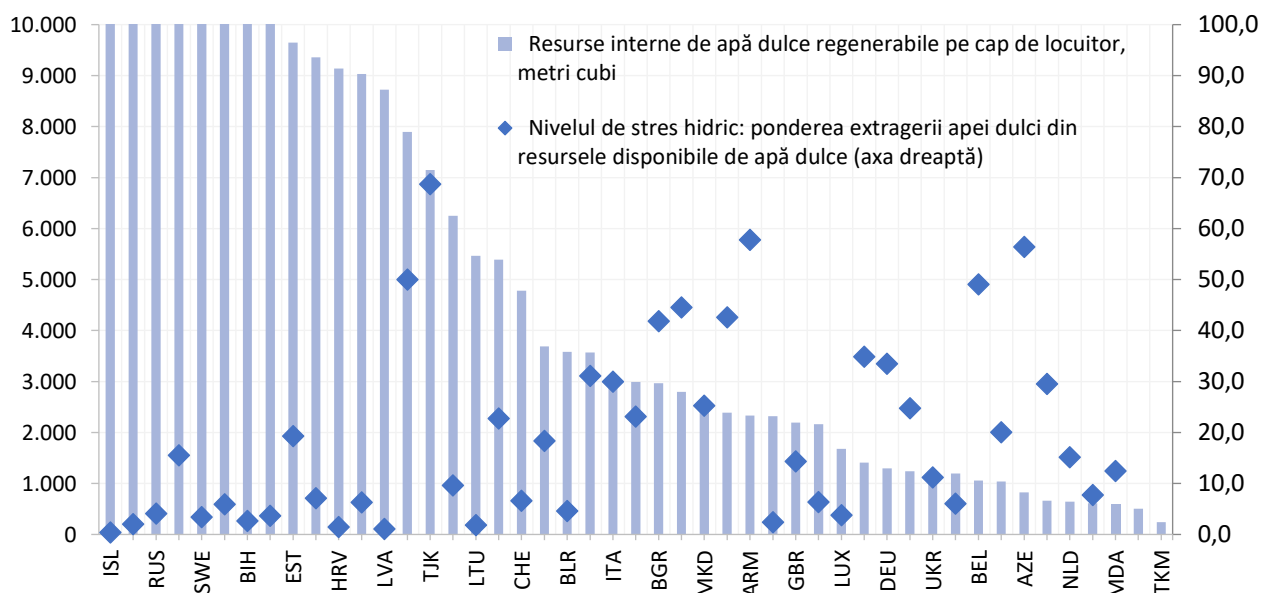
■ Modificare 2018/2010, %, axa dreaptă ◆ 2010 ◆ 2018

Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, Biroul Național de Statistică, Atlasul agriculturii ecologice din Republica Moldova

31. Utilizarea mai eficientă a resurselor limitate de apă este un indicator important al progresului în direcția creșterii economice durabile. Creșterea productivității apei indică faptul că producerea unui Leu de PIB necesită mai puțină apă. În Moldova, după 2010, consumul de apă a rămas constant, în timp ce PIB-ul a crescut. Aceasta a dus la o creștere a productivității apei, dar în comparație cu alte state europene acest indicator este încă unul foarte scăzut. În anul 2020 de exemplu, consumul total a fost de aproximativ 787 de milioane de metri cubi, dintre care 580 de milioane în sectorul de producție, adică aproximativ trei sferturi din consumul total. În agricultură, s-au folosit între 38 și 50 de milioane de metri cubi de apă pentru irigare. Consumul de apă în gospodării a înregistrat o ușoară scădere, de la 118 milioane de metri cubi în 2010 la 112 milioane de metri cubi în 2020. În același timp, PIB-ul a crescut cu aproximativ 32%, ceea ce a dus la o creștere a productivității apei și la o decuplare a creșterii economice de consumul de apă. În termeni de paritate a puterii de cumpărare, nivelul productivității apei a crescut de la 35,2 la 45,5 USD/metru cub, o sporire de 31%. Cu toate aceste progrese, nivelul productivității apei în Moldova rămâne unul dintre cele mai scăzute în comparație cu alte state europene.

Figura 8. Resursele interne de apă regenerabile per capita, m³ și nivelul de stres hidric, %

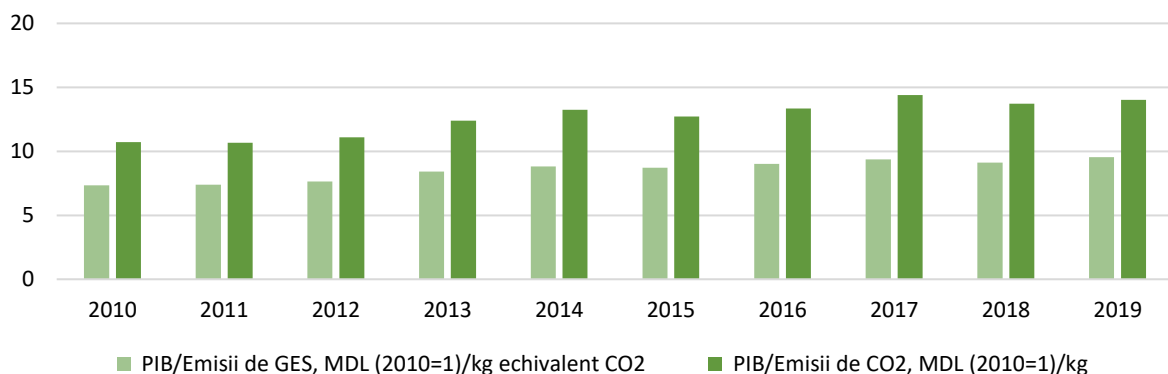

Sursa: <https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=99&>, Banca Mondială

32. Bazându-ne pe publicația "Spre o transformare verde a Republicii Moldova: Analiza situației din 2021. Monitorizarea progresului în baza indicatorilor creșterii verzi ai OCDE" elaborată în conformitate cu cadrul indicatorilor de creștere verde propus de OCDE și Ghidul pentru țările Parteneriatului Estic, putem evidenția următoarele constatări:

- 1) Indicatorii ce relevă productivitatea resurselor au avut în general o dinamică pozitivă. Astfel productivitatea CO₂, cea energetică sau a apei au fost în creștere, atestându-se majorarea productivității CO₂ de la 7,3 la 9,5 MDL/kg. Totodată, și raportul dintre PIB și emisiile de gaze cu efect de seră s-a majorat de la 10,7 la 14 MDL/kg echivalent CO₂. Datorită acestor evoluții, s-a produs o decuplare parțială a creșterii economice de emisiile de CO₂, utilizarea energiei sau apei. În fond, acest lucru semnifică faptul că economia Republicii Moldova crește mai rapid în raport cu utilizarea resurselor naturale.

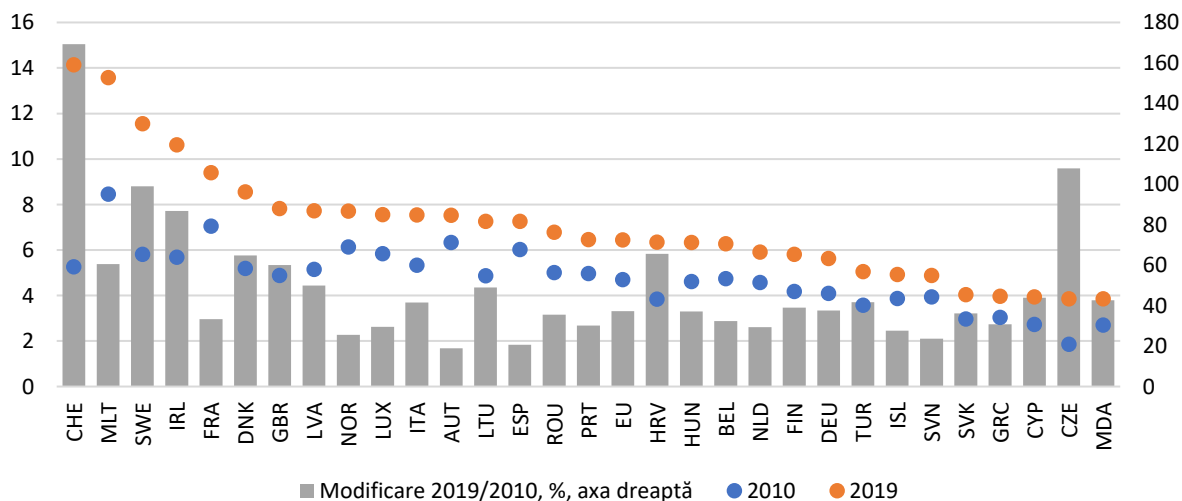
Figura 9. Productivitatea GES și CO₂ în Republica Moldova

Sursele de date: BNS, *Resursele naturale și mediul în Republica Moldova, 2021, 2022*, https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Mediu/Resursele_naturale_editia_2022.pdf
 BNS, *Indicatori cheie, Energetica, 2022* https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/14
 Ministerul Mediului, *Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021*: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>
 AEE, *Energia din surse regenerabile, 2021*: <https://www.aee.md/ro/page/surse-de-energie-regenerabila>

Totuși, în pofida acestor progrese, nivelul productivității resurselor mediului din Republica Moldova este cu mult mai mic față de valoarea indicatorului similar înregistrat în statele europene. Astfel, analiza comparativă cu alte state din Europa indică asupra faptului că în Republica Moldova intensitatea utilizării resurselor de mediu e relativ înaltă, fapt ce pune presiuni asupra capitalului natural și a durabilității dezvoltării economice.

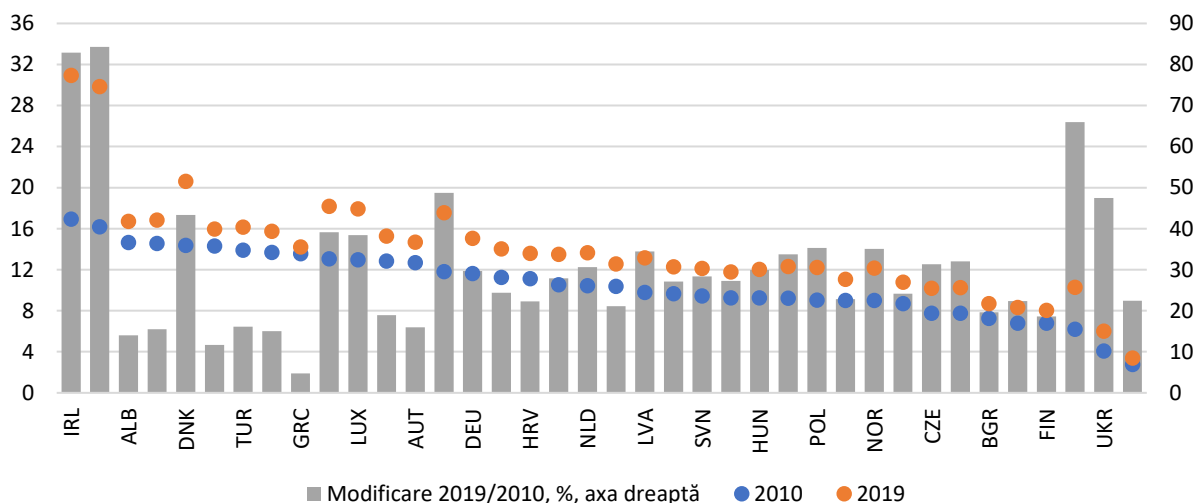
Figura 10. Productivitatea CO₂, USD PPC (2017=1)/kg

Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, <http://clima.md/libview.php?l=ro&idc=264&id=5024>, BNS, calculele Expert-Grup

- 2) Începând cu 2010 oferta de energie primară și consumul final de energie au crescut. Majorarea ofertei de energie a fost mai mică decât ascensiunea PIB-ului. În consecință a avut loc creșterea productivității energetice, mult mai rapid în raport cu alte state europene. De exemplu, între 2010 și 2019, în UE creșterea productivității a reprezentat 24,4% și a fost cu 2,7 p.p. mai mică decât ascensiunea înregistrată în Republica Moldova. În pofida acestui progres, nivelul productivității din Republica Moldova rămâne scăzut comparativ cu valoarea indicatorului atestată în alte state europene.

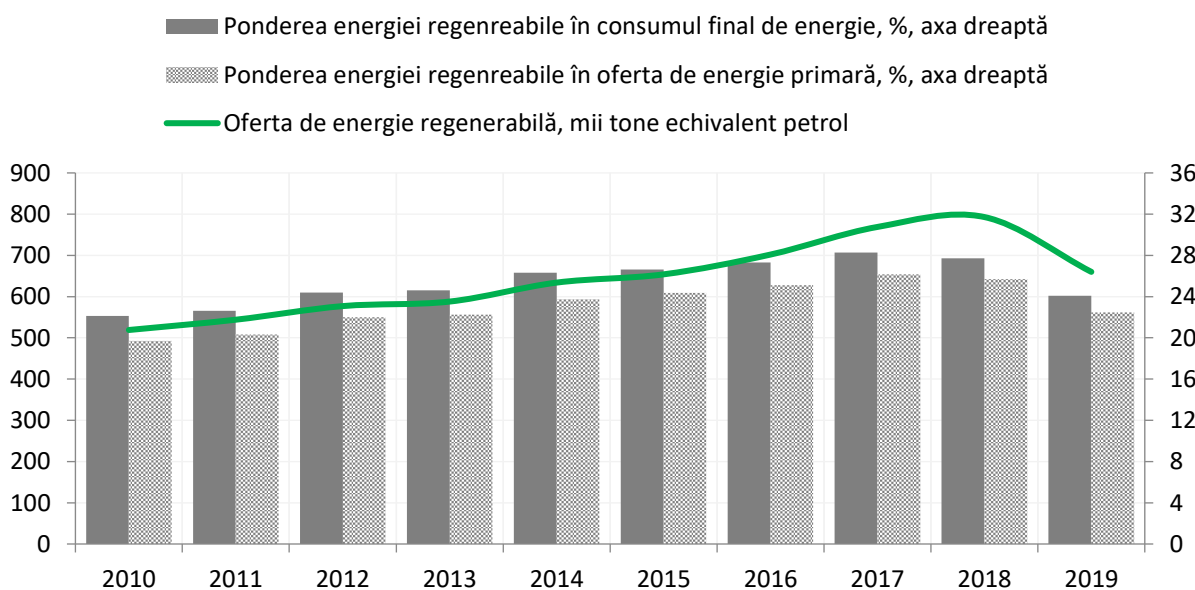
Figura 11. Productivitatea energetică, USD PPC (2017=1)/g echivalent petrol

Sursa: EUROSTAT, Banca Mondială, Biroul Național de Statistică

- 3) Începând cu 2010, consumul de energie din surse regenerabile a crescut. În consecință, s-a majorat și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie. Totuși, în Republica Moldova, oferta de energie regenerabilă, practic, este reprezentată integral de biocombustibili și deșeuri. Acestea reprezintă 98-99% din oferta primară de energie regenerabilă. La rândul său, peste 80% din biocombustibili și deșeuri îl constituie lemnele de foc. Acest fapt indică asupra fazei embrionare de dezvoltare a unui sector modern de generare a energiei regenerabile.

Figura 12. Consumul de energie din surse regenerabile în tone echivalent petrol, și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie, %

Sursele de date: BNS, Resursele naturale și mediul în Republica Moldova, 2021, 2022, https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Mediu/Resursele_naturale_editia_2022.pdf
 BNS, Indicatori cheie, Energetica, 2022 https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/14
 Ministerul Mediului, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>
 AEE, Energia din surse regenerabile, 2021: <https://www.aee.md/ro/page/surse-de-energie-regenerabila>

- 4) Gestionarea deșeurilor poate afecta în mod semnificativ mediul și sănătatea umană, iar limitarea generării deșeurilor în era creșterii producției și a consumului este o condiție importantă de reducere a efectelor acestuia. Recuperarea deșeurilor prin depozitarea deșeurilor este un exemplu de gestionare ineficientă a resurselor, generând emisii poluante în aer, pământ și apă, dar și la irosirea terenurilor pe depozitele de deșeuri sau la deteriorarea frumuseții naturale a peisajului. În schimb, reutilizarea deșeurilor, recuperarea sau reciclarea acestora fac posibilă transformarea lor într-o resursă, ce poate contribui la reducerea utilizării materiilor prime pentru producția de bunuri și la o gestionare mai eficientă a resurselor. Din 2015 se atestă o tendință clară de reducere a deșeurilor de producție. Între 2010 și 2019, cantitatea deșeurilor de producție generate s-a redus cu 34,3%. În aceeași perioadă, VAB – indicator care reflectă procesul de producție, a crescut cu 42,1%. În acest context se atestă decuplarea procesului de producție de generarea deșeurilor. Însă, în cazul deșeurilor de la gospodării e o altă situație. Deșeurile colectate de la populație și consumul gospodăriilor au avut o dinamică similară între 2014 și 2017, și o traiectorie diferită după 2018. În rezultatul acestor evoluții, deșeurile colectate de la populație au crescut mai rapid comparativ cu consumul gospodăriilor. Între 2014 și 2020, deșeurile formate la gospodării s-au majorat cu 20,9%, iar consumul gospodăriilor s-a mărit doar cu 5,4%. Astfel, actualul model de consum al populației continuă să favorizeze formarea accelerată a deșeurilor. Ca urmare, una din sarcinile cele mai importante în gestionarea deșeurilor municipale, țin nu doar de reducerea la minimum a producției de deșeuri, dar și de maximizarea gestionării acestora, precum și de reducerea depozitării în mediu.

Figura 13. Deșeuri de producție (mii tone)

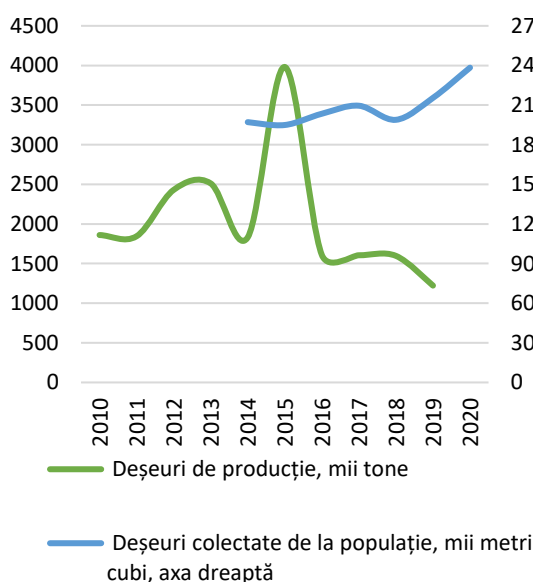
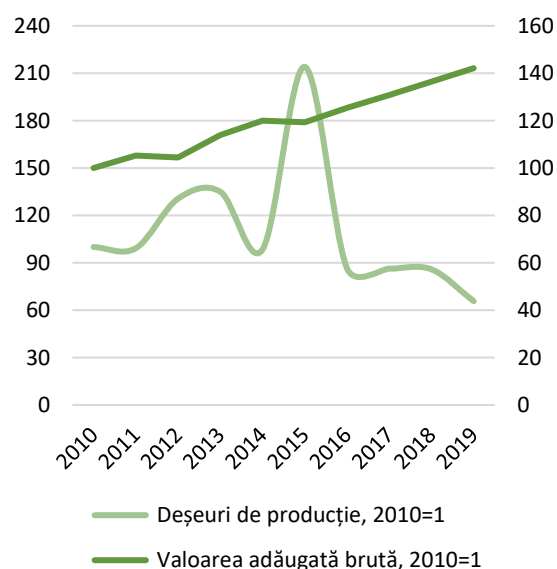

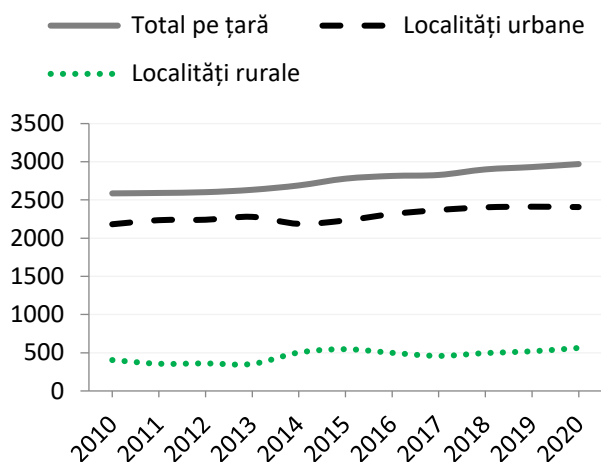
Figura 14. Deșeuri colectate de la populație (mii m³), VAB

Sursa: BNS, Spre o transformare verde a Republicii Moldova, 2021: <https://mediu.gov.md/indicatori/index.html>

- 5) Tratarea apelor uzate, în special a celor industriale, reprezintă o condiție esențială pentru reducerea impactului poluării asupra apelor de suprafață și subterane. Evoluția gradului de conectare a populației la sistemele de colectare și epurare a apelor uzate reflectă o creștere modestă a numărului de beneficiari ai serviciilor de canalizare.

Figura 15. Lungimea rețelelor publice de canalizare (km),

Sursa: Biroul Național de Statistică

Volumul apelor uzate epurate rămâne în mare parte constant, cu o ușoară creștere în anii 2017-2018. În schimb, în ceea ce privește numărul de stații de tratare a apelor uzate, această tendință este invers proporțională. Numărul de stații de epurare a apelor uzate a scăzut aproximativ de două ori, înregistrând în anul 2018 doar 83 de unități, în comparație cu cele 156 existente în anul 2002. Această situație alarmantă se traduce printr-o creștere a presiunii asupra stațiilor de epurare a apelor uzate, care nu au fost modernizate tehnologic de mai mulți ani. Stațiile de epurare a apelor reziduale trebuie să se conformeze unor standarde minime în desfășurarea operațiunilor, inclusiv norme de mediu pentru tratarea apei. În timp ce pentru țările dezvoltate procesul tehnologic implică trei etape de tratare, inclusiv epurarea terțiară (avansată), care elimină eficient materiile organice, compușii de fosfor și azot, în țara noastră acest proces se limitează la tratarea mecanică și biologică.

Figura 16. Evacuarea unor substanțe poluante cu apele reziduale în obiectivele acvatice, modificare 2019-2021 față de 2014-2016, %

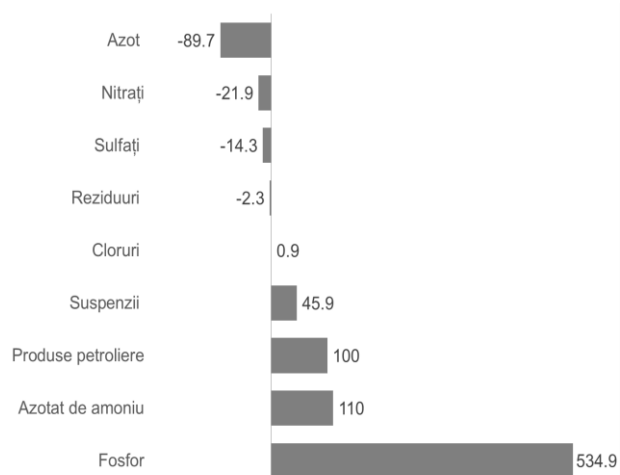
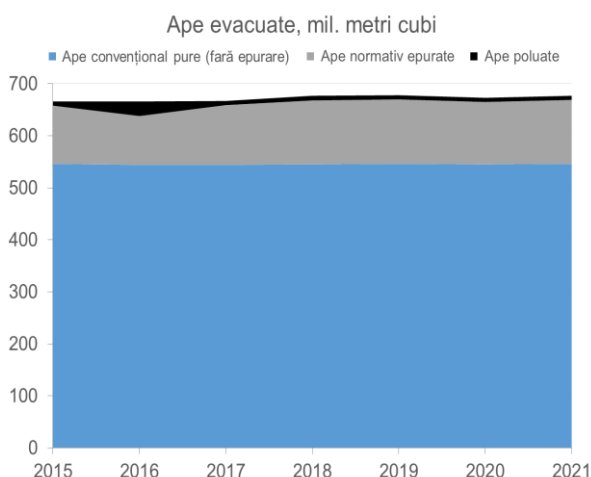
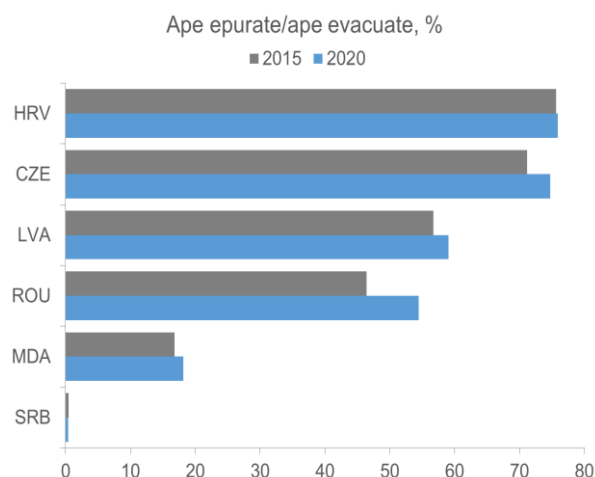

Figura 17. Ape evacuate, mil. m3

Sursa: BNS, EUROSTAT, calculele Expert-Grup

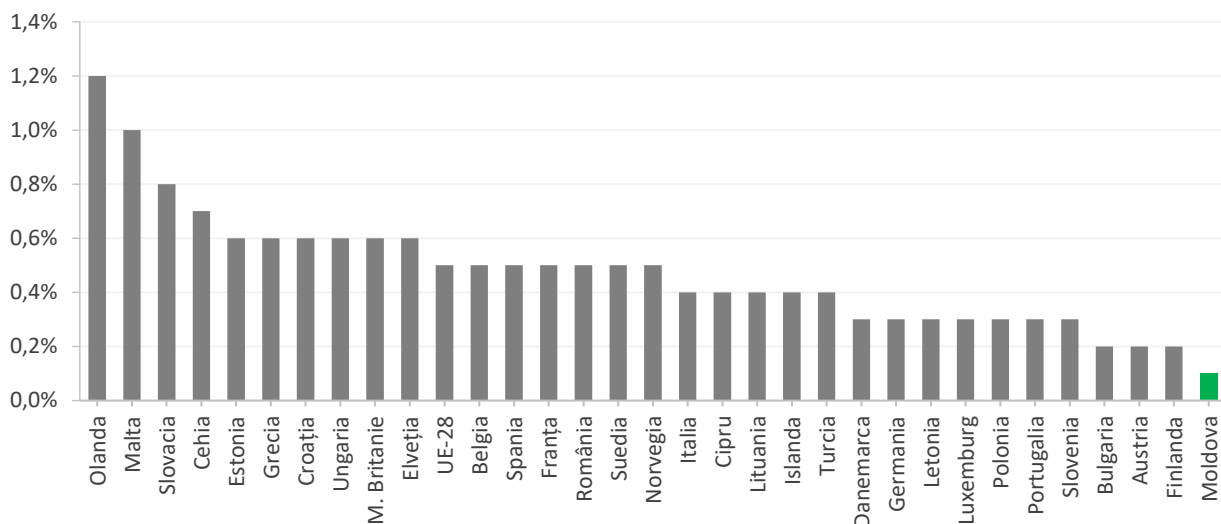
Figura 18. Ape epurate/ape evacuate, %

- 6) Investițiile în domeniul protecției mediului în Republica Moldova sunt cele mai mici în comparație cu țările europene. Atât Guvernul, cât și întreprinderile cheltuie prea puțin în scopul protecției mediului în comparație cu majoritatea țărilor europene. În ultimii ani, Moldova a alocat doar 0,5% din PIB pentru protecția mediului, în timp ce media UE este de 1,9%. Există

multiple cauze ale investițiilor scăzute, legate în general de constrângerile financiare și de starea economiei moldovenești. Instrumentele economice de mediu (de exemplu, taxele și autorizațiile de mediu) nu sunt capabile să îmbunătățească situația. Protecția mediului este adesea sacrificată în favoarea altor priorități politice sau economice.

Figura 19. Cheltuielile guvernamentale destinate protecției mediului la nivel european, % din PIB în 2019

Sursa: EUROSTAT, Rapoartele de executare a bugetului de stat

Subvențiile pentru energie apar în mare parte urmare a reducerii de taxe pentru consumatorii casnici de gaz și electricitate. Aceasta se datorează dependenței absolute de energie de import și nivelului de trai scăzut al unei mari majorități a populației. Astfel, tarifele la resursele energetice sunt un subiect de discuții permanente în societate, de multe ori chiar cu tentă politică. Atât timp cât țara nu cunoaște un avans economic semnificativ, orice eliminare de taxe sau majorare de tarife este imediat taxată de populație, mediul de afaceri sau oponenți politici.

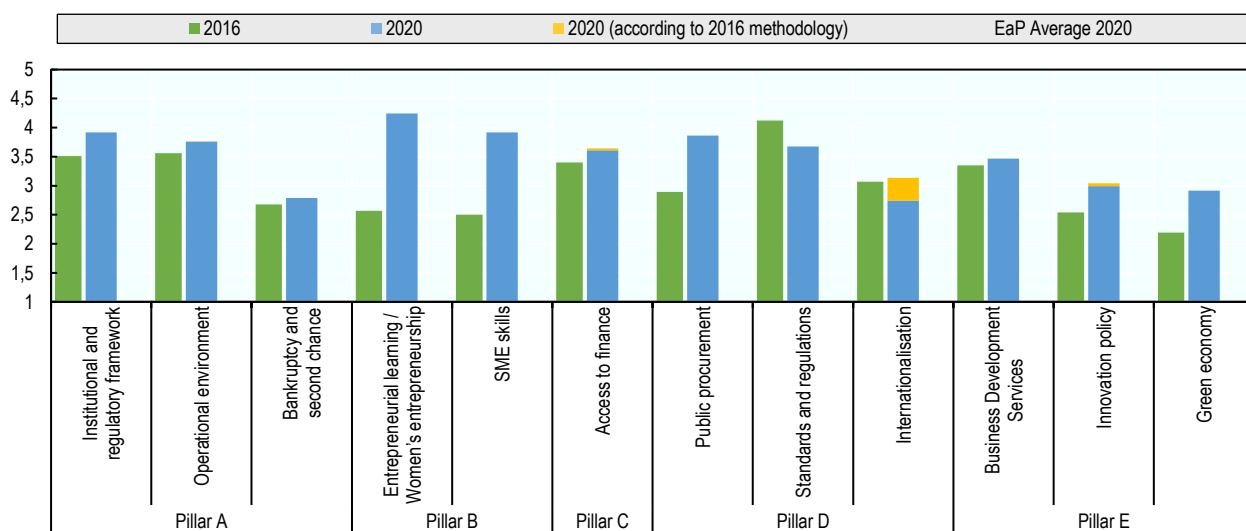
Secțiunea 4. Sectoare de intervenție prioritare creșterii economice verzi și circulare

33. **Industria.** Examinarea mai multor studii și evoluția politicilor publice a evidențiat necesitatea unor acțiuni suplimentare pentru a încuraja dezvoltarea industrială prin crearea de parcuri eco-industriale și a infrastructurii de sprijin, precum și încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii (denumite în continuare IMM-uri) care reprezintă peste 98 % din totalul întreprinderilor, să adopte practicile de afaceri mai prietenoase cu mediul. Analizele statistice internaționale au arătat că IMM-urile generează aproximativ 64% din poluarea industrială, în timp ce doar 16% dintre ele se angajează în acțiuni de mediu. Astfel, o serie de instrumente și bune practici pentru promovarea ecologizării IMM-urilor, implementate de statele membre ale Uniunii Europene, pot fi adaptate și diseminate între IMM-urile din Republica Moldova pentru a stimula dezvoltarea durabilă și competitivitatea economică internațională.

34. **Înverzirea IMM-urilor** va oferi Moldovei numeroase oportunități pentru a beneficia pe deplin de Acordul de Asociere și de Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA), precum și pentru a atinge obiectivele de mediu ale Agendei 2030 adoptate de Organizația Națiunilor Unite în 2015. Cu toate acestea, aceste oportunități nu au fost încă exploatate în totalitate, deoarece viziunea dezvoltării economice verzi a fost conturată recent la nivelul Guvernului, prin integrarea principiilor economiei verzi în Strategia de Mediu pentru 2014-2023 (Hotărârea Guvernului nr. 301/2014), iar în 2016, Strategia pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii pentru 2012-2020 (Hotărârea Guvernului nr. 685/2012) a introdus capitolul "Dezvoltarea Economiei Verzi pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii".

35. Întrucât sectoarele economice precum turismul (HoReCa), industria textilă și construcțiile reprezintă componente semnificative ale lanțurilor valorice globale și, în același timp, generează cantități semnificative de deșeuri, tranziția acestora de la un model economic liniar la unul circular poate conduce la realizarea unor economii mai durabile și eficiente, reflectate într-un consum mai eficient al resurselor, reducerea impactului asupra mediului și promovarea afacerilor sustenabile. Însă aceste tranziții urmează să se realizeze printr-o “tranziție justă” astfel încât cei implicați în aceste domenii să nu fie afectați negativ de schimbare, aducând totuși multiple beneficii, inclusiv creșterea economiilor locale, conservarea patrimoniului natural și cultural, îmbunătățirea calității vieții pentru comunitățile locale și reducerea impactului asupra mediului, precum și îmbunătățirea achizițiilor. Astfel, cele mai bune practici în economia verde și circulară pot ajuta aceste sectoare economice mari să treacă la un consum și o producție durabilă, promovând astfel sustenabilitatea și contribuind la realizarea ODD-urilor.

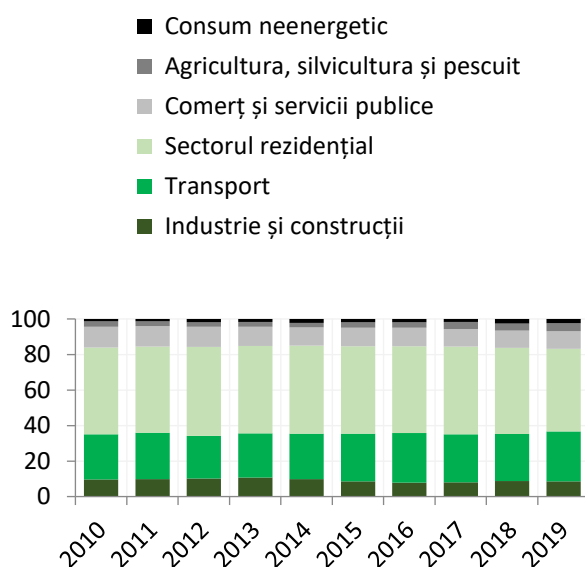
Figura 20. Scorul indicilor IMM în Republica Moldova, scorul 2020 vs. 2016

Sursa: [Republic of Moldova: Small Business Act country profile | SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020 : Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](#)

36. **Energie.** Productivitatea carbonului și a energiei a continuat să crească în regiunea Parteneriatului estic, ceea ce înseamnă că creșterea economică a țărilor s-a decuplat parțial de emisiile de dioxid de carbon (CO₂) și de utilizarea energiei. Totodată, sectorul reprezintă cea mai importantă sursă a emisiilor totale naționale de gaze cu efect de seră direct, ponderea acestuia variind pe parcursul perioadei 1990-2015 între 79.8% și 68.1%. Cu toate că progresul înregistrat este încurajator, există loc pentru îmbunătățiri, deoarece productivitatea CO₂ și a energiei în țările regiunii este mult mai mică decât media țărilor UE. În același timp, Moldova a depășit obiectivul general pentru 2020 de 17%, atingând 25,06% energie regenerabilă în 2020. Cu toate acestea, contribuțiile energiei regenerabile la electricitate și transport sunt încă foarte mici. Procedurile de autorizare trebuie simplificate și eficientizate pentru a permite o implementare mai rapidă a surselor regenerabile.

Figura 21. Structura consumului final de energie, %, și

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 22. Intensitatea energetică, MDL (2010=1)/g echivalent petrol

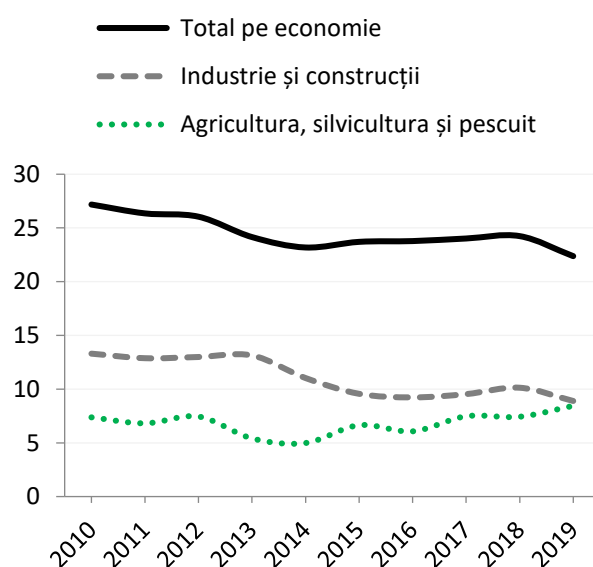
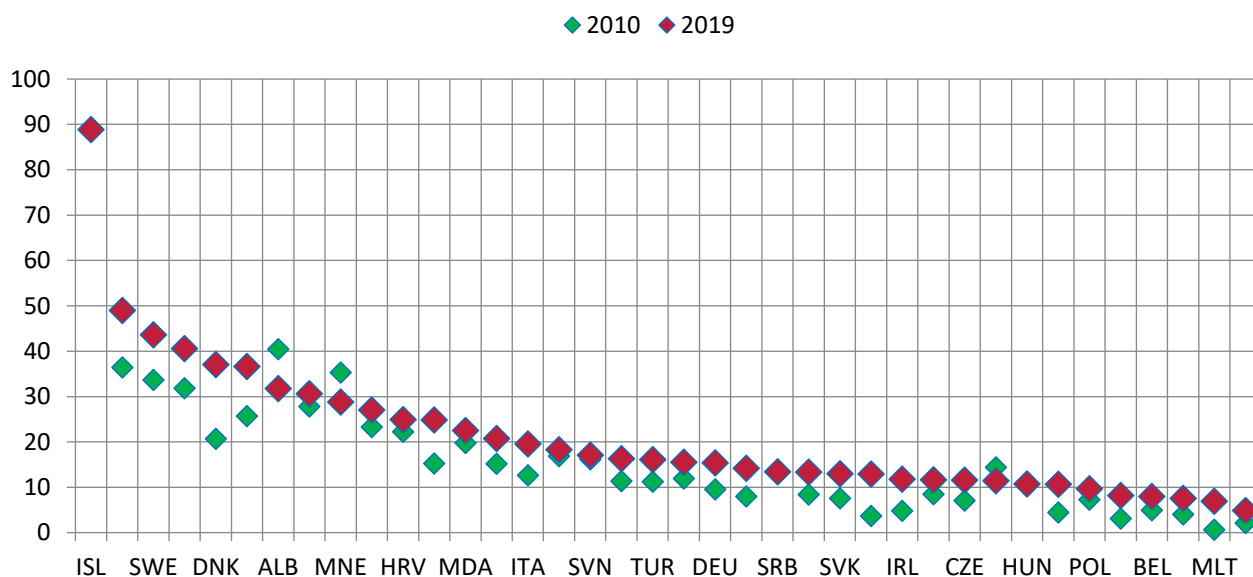

Figura 23. Ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară în statele europene, %

Sursa: EUROSTAT, Biroul Național de Statistică

37. **Transport.** Transportul aduce o contribuție mică la produsul intern brut în Moldova, mai puțin de 5%. Cu toate acestea, sectorul este responsabil pentru 22% din emisiile de gaze cu efect de seră - al doilea cel mai mare contribuabil după sectorul energetic. Sectorul transporturilor este principala sursă de poluare a aerului, în special în zonele urbane, reprezentând cel puțin 86 procente din emisiile totale. În 2020, emisiile de la sursele mobile au fost de 10 ori mai mari decât cele staționare. Creșterea accelerată a numărului de automobile (27,9% între 2015 și 2020) pune presiune pe mediu, inclusiv datorită faptului că majoritatea mașinilor importate sunt vechi. Conform datelor Organizației Mondiale a Sănătății, în Moldova, numărul de decese cauzate de poluarea aerului s-a triplat față de numărul în casele la înregistrate în ultimii 15 ani. Municipiul Chișinău în special se confruntă cu o creștere substanțială a bolilor legate de poluarea aerului. Cu toate că au fost făcute investiții semnificative în rețeaua rutieră în ultimii ani, rețelele de transport de proastă calitate, inclusiv sistemele de drumuri și căi ferate învechite, precum și numeroasele bariere regulatorii și politice în calea fluxurilor transfrontaliere, restricționează creșterea economică și comerțul.

Investițiile sporite în infrastructura de transport sunt esențiale pentru facilitarea integrării în lanțurile de valoare globale și pentru a profita de poziția strategică a regiunii în cadrul unor inițiative de coridor de transport emergente.

Figura 24. Emisiile de substanțe poluante de la sursele staționare ale agenților economici, mii tone

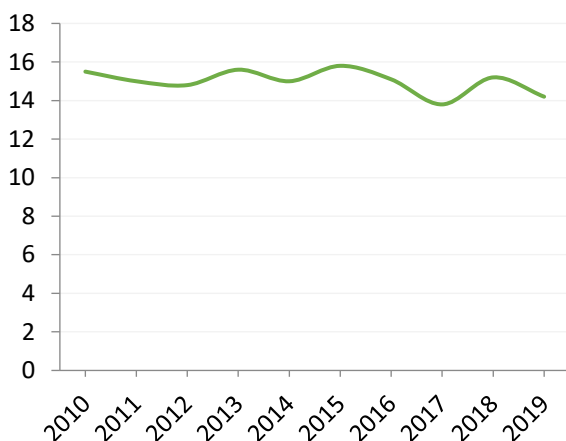
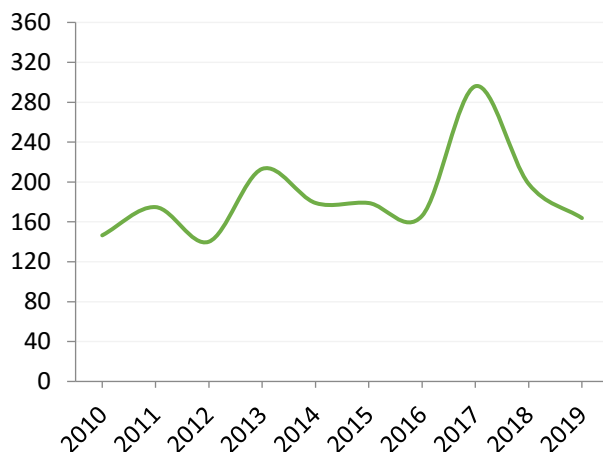

Figura 25. Emisiile de substanțe poluante de la sursele mobile, mii tone

Sursa:

https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/10%20Mediul%20inconjurator/10%20Mediul%20inconjurator_MED030/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

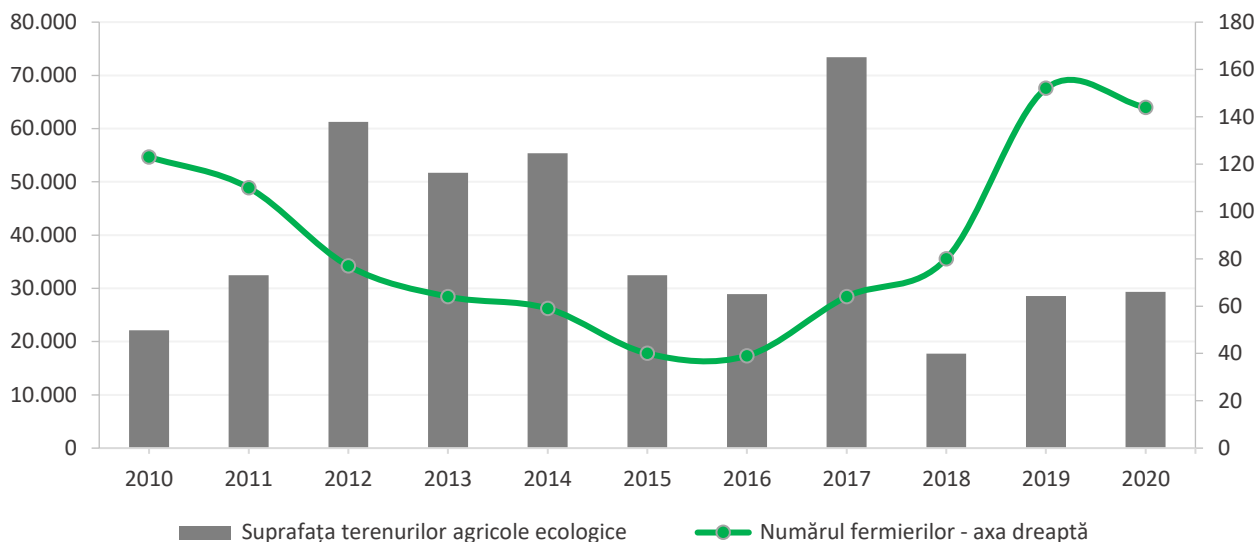
38. De asemenea, diferențele semnificative în serviciile publice prestate dintre zonele urbane și cele rurale acționează ca o barieră în calea oportunităților economice pentru locuitorii din mediul rural. Guvernul și partenerii de dezvoltare și-au intensificat eforturile pentru dezvoltarea de proiecte de infrastructură durabilă pentru îmbunătățirea eficienței energetice și integrarea surselor regenerabile în alimentarea cu energie. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, proiectele actuale nu sunt suficient de transformative și continuă să perpetueze dependența regională de combustibilii fosili. În sectorul transporturilor, Moldova, la fel ca majoritatea țărilor din regiune Europei de Est, investește mai intens în proiecte rutiere decât în alte moduri de transport și subfinanțează întreținerea și modernizarea parcurilor de transport existente, inclusiv a sistemelor feroviare din aceste țări, care continuă să fie ineficiente.

39. **Agricultură.** Sectorul agricol este o prioritate de dezvoltare națională, având un rol vital în reducerea sărăciei, asigurarea securității alimentare și promovarea dezvoltării durabile în țară. Astăzi, rolul producției agricole primare s-a extins pentru a fi multifuncțional și interdependent. Agricultura modernă se dezvoltă în relație cu mediul înconjurător și are, de asemenea, un rol important ecologic și social. Sectorul agricol se află întotdeauna în fruntea agendei guvernului Republicii Moldova, care dezvoltă, creează și implementează politici, programe și strategii pentru prosperarea acestui sector important strategic pentru dezvoltarea durabilă a țării, precum Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023, Strategia securității alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 775/2022 ș.a.

40. Pentru a asigura securitatea alimentară și reducerea poluării mediului (apă, sol, fond funciar), există o nevoie urgentă de a introduce practici agricole durabile, de a crește eficiența, de a stimula productivitatea agricolă, de a dezvolta lanțurile valorice agricole și de a reduce risipa. Un alt aspect important este că în Republica Moldova, proprietatea asupra terenurilor este predominant privată, persoanele fizice și întreprinderile agricole deținând majoritatea terenurilor. Practicile agricole durabile și de gestionare durabilă a terenurilor sunt vitale pentru restaurarea și protejarea biodiversității agricole. Promovarea și aplicarea practicilor agrosilvopastorale, a agriculturii ecologice, și susținerea activităților în materie de agromediu și climă (agroecologia) va contribui la

optimizarea utilizării apei, solului, energiei și capitalului. De asemenea, sprijinirea agricultorilor în adoptarea practicilor de conservare a solului, cum ar fi rotația culturilor și utilizarea îngrășămintelor organice, poate îmbunătăți fertilitatea solului și reduce impactul negativ asupra calității acestuia. Promovarea diversificării culturilor și a sistemelor agroforestiere poate avea, de asemenea, beneficii semnificative în ceea ce privește securitatea alimentară și conservarea mediului.

Figura 26. Suprafața terenurilor (ha) și numărul fermierilor încadrați în agricultura ecologică

Sursa: Atlasul agriculturii ecologice din Republica Moldova - EcoVisio - A sustainable vision for Moldova

41. Practicile agricole durabile au potențialul de a crea noi locuri de muncă, de a stimula activitățile de procesare a materiei prime agroalimentare și de a conecta agricultorii mici la lanțurile de valoare ale pieței internaționale prin promovarea accesului la piață și crearea de noi nișe de piață. Înverzirea sectorului agricol necesită eforturi și investiții consistente publice și private. Concomitent, investițiile în reîmpădurire, împădurire, reabilitare a solului și inițiative de restaurare a ecosistemelor, vor conduce la reabilitarea terenurilor degradate, la îmbunătățirea fertilității solului și la îmbunătățirea calității apei. De asemenea, dezvoltarea infrastructurii verzi, cum ar fi coridoarele verzi, fâșiile forestiere, zonele de agrement ș.a., vor oferi nu doar beneficii socio-economice, ci vor contribui la atenuarea schimbărilor climatice, la păstrarea biodiversității și la îmbunătățirea calității generale a mediului.

42. **Gestionarea deșeurilor.** Conform prevederilor Programului de gestionare a deșeurilor pentru anii 2023-2027, aveau următoarele valori pentru localitățile rurale: 0,5-0,7 kg/loc/zi, respectiv 0,9 kg/loc/zi pentru localitățile urbane mici și centrele raionale, și între 1,3-1,5 kg/loc/zi pentru municipiile Bălți și Chișinău. Din totalul deșeurilor municipale colectate, 61-63% reprezintă deșeurile municipale generate de populație, 30-32 % sunt deșeurile (generate de instituții publice, agenți economici) și 3-6 % constituie deșeurile stradale. Deșeurile colectate din instituții, agenți economici, reprezintă, în cea mai mare parte, deșeurile reciclabile (hârtie/carton, plastic, sticlă) și într-o măsură mai mică metal, iar cele din piețe cuprind în proporție de circa 70% deșeurile biodegradabile.

43. În contextul creșterii volumului de deșeurii și a necesității gestionării diferitor tipuri de deșeurii, inclusiv ambalaje, baterii, electronice etc. este de menționat că Moldova se confruntă cu o problemă tot mai mare în gestionarea acestora, ceea ce provoacă daune mediului înconjurător și sănătății umane, ceea ce necesită adoptarea unei strategii și a unor măsuri durabile pentru gestionarea deșeurilor solide, care să se concentreze pe evitarea, reducerea, reutilizarea și reciclarea deșeurilor. Politica în domeniul gestionării integrate a deșeurilor va contribui la dezvoltarea infrastructurii și serviciilor necesare, având ca obiectiv principal prevenirea poluării mediului și reducerea consumului de resurse naturale care stau la baza producției de bunuri și proprietăți la

nivel global, național și local și planificarea investițiilor în dezvoltarea unei infrastructuri eficiente de gestionare a deșeurilor, promovând transformarea deșeurilor în resurse. Adoptarea unui sistem integrat și durabil de gestionare a deșeurilor solide poate crea noi oportunități de afaceri, locuri de muncă și poate îmbunătăți mediul și sănătatea.

44. Concomitent cu adoptarea principiilor economiei verzi și circulare în sectoarele prioritare de dezvoltare ale țării, este necesar ca instituțiile și întreprinderile să crească performanța de management luând în considerare și aspectele ce țin de:

- 1) **Guvernanta**, care includ coordonarea și cooperarea între diferite niveluri de autorități, sectorul privat și societatea civilă, precum și integrarea principiilor economiei verzi și circulare în politicile și strategiile naționale;
- 2) **Economie**, care includ crearea de noi modele de afaceri, stimularea inovării și competitivității, asigurarea finanțării și investițiilor adecvate, precum și promovarea piețelor interne și internaționale pentru produse și servicii verzi și circulare;
- 3) **Societate**, care includ creșterea gradului de conștientizare și implicare a consumatorilor, asigurarea tranziției juste și echitabile pentru lucrătorii afectați de schimbările structurale, precum și reconversia sau dezvoltarea competențelor și educației necesare pentru economia verde și circulară;
- 4) **Mediu**, care includ reducerea impactului asupra resurselor naturale, biodiversității și schimbărilor climatice, prevenirea și gestionarea deșeurilor, eliminarea substanțelor nocive și poluanților din ciclurile materiale, precum și îmbunătățirea calității aerului, apei și solului.

45. Totodată, se vor lua în calcul și încuraja aplicarea tehnologiilor digitale în procesul de aplicare a principiilor de economie verde și circulară, cum ar fi cele ce permit urmărirea traseului produselor, al componentelor și al materialelor și pot asigura accesul în condiții de securitate la datele rezultate. De asemenea, vor fi coordonate și susținute inițiativele de inovare în materie de economie verde și circulară în colaborare cu actori cheie, precum universitățile, organizațiile de cercetare, partenerii de dezvoltare, industria și IMM-urile. În același timp se vor încuraja inițiativele de preluare de bune practici, transfer și adaptare de tehnologii noi, inclusiv prin elaborarea unor modele de afaceri care să respecte principiile economiei verzi și circulare. Toate acestea cuplate cu sprijinirea dezvoltării de competențe, formare și reconversie a resurselor umane.

46. Pentru respectarea principiul LNOB (nimeni nu este lăsat în urmă), Programul va contribui la dezvoltarea unui sistem de protecție socială durabil și social responsabil, care să susțină în mod adecvat și nediscriminatoriu (pe categorii de mediu de trai, sex, vârstă, venituri, dizabilitate și etnie etc.) populația în depășirea situațiilor de risc, să o ajute să devină rezilientă și să se adapteze la diverse șocuri și riscuri la nivel de persoană, gospodărie și comunitate, iar obiectivul de lungă durată rămâne acela de atenuare a sărăciei și de asigurare a oportunităților egale pentru grupurile vulnerabile ale societății.

47. Pentru a promova dezvoltarea unei economii verzi, Programul va promova o tranziție justă, care să asigure o distribuție echitabilă a beneficiilor și costurilor, să protejeze drepturile lucrătorilor, să gestioneze cu atenție schimbările în industrii și comunități, să implice activ cetățenii și să faciliteze o educație adaptată pentru pregătirea forței de muncă în direcția unei economii verzi și durabile. Prin această tranziție, nu doar că se urmăresc obiectivele de mediu, ci și cele sociale, asigurând că niciun segment al societății nu este ignorat sau afectat negativ în cursul acestui proces de transformare.

Capitolul III. OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE

48. Viziunea Programului constă în abordarea consecventă a provocărilor mediului înconjurător, cu accent pe promovarea politicii proactive de adaptare la schimbările climatice și reducerea impactului activităților economice și umane asupra ecosistemelor fragile, în conformitate cu obiectivele Pactului Verde European, prioritățile stabilite de Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" pe termen mediu și lung, cu obiectivele Strategiei de Mediu pentru perioada 2024-2030 ș.a. Aceasta implică integrarea capacităților Republicii Moldova în adoptarea principiilor economiei verzi și circulare, pentru a facilita o tranziție economică spre o dezvoltare durabilă, caracterizată prin creștere economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă, generare de noi locuri de muncă, sporirea securității energetice, reducerea costurilor de producție și responsabilitate față de mediul înconjurător.

49. Tranziția către o economie verde și circulară necesită o transformare sistemică, în special în procesele industriale și activitățile economice, în scopul de a reduce utilizarea resurselor și de a permite materialelor deja prezente în economie să păstreze cea mai mare valoare posibilă pe cât posibil. Această tranziție poate ajuta sectorul de afaceri să transforme provocările de mediu în oportunități de dezvoltare. Pentru a realiza această transformare, sunt necesare schimbări urgente în domenii transversale de politică, în special în domeniile educației și formării profesionale, cercetare, dezvoltare și inovare, digitalizare, antreprenoriat, infrastructură și achiziții publice.

50. Inovațiile și tehnologiile curate sunt esențiale pentru stimularea creșterii economice durabile, favorizând utilizarea eficientă a resurselor naturale, reducând impactul negativ al proceselor de producție și servicii asupra mediului, și având potențialul de a genera noi produse și locuri de muncă, spori competitivitatea economiei și contribui la tranziția către o economie verde și circulară. Ele reduc utilizarea resurselor naturale, emisiile de carbon, și menținerea fluxului de materiale, prevenind formarea deșeurilor și poluarea mediului. Utilizarea reziduurilor de producție ca materie primă secundară ajută la recuperarea materialelor din deșeuri și la utilizarea acestor materiale ca materii prime secundare.

51. Mai mult, susținerea eco-inovațiilor constituie o prioritate pentru Guvern, având un impact semnificativ atât asupra antreprenorilor, cât și asupra întregii țări. Aceasta contribuie la optimizarea utilizării resurselor în cadrul economiei și la reducerea impactului negativ al activității umane asupra mediului. Inovațiile și tehnologiile legate de mediu reprezintă un factor semnificativ în stimularea creșterii economice durabile.

52. Activitatea de cercetare și dezvoltare joacă un rol important nu numai în creșterea economică, ci și în procesul de ecologizare a economiei, deoarece, pe lângă impulsivitatea inovării și a competitivității economiei, aceasta poate încuraja, printre altele, activitățile care vizează îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor în economie sau reducerea unui impact negativ al activității umane asupra mediului. Prin investiții semnificative în Cercetare și Dezvoltare (C&D sau R&D), se pot identifica și implementa tehnologii noi și soluții inovatoare care să sprijine tranziția către o economie verde și circulară. Aceste eforturi pot include dezvoltarea de procese de producție mai eficiente, utilizarea materialelor reciclabile sau biodegradabile, și dezvoltarea surselor de energie regenerabilă. Cercetarea și dezvoltarea pot, de asemenea, să contribuie la dezvoltarea unor modele de afaceri sustenabile, care să pună accent pe utilizarea responsabilă a resurselor și pe reducerea amprentei ecologice. Prin colaborarea între sectorul de cercetare, guvern, și industrie, se pot realiza avansuri semnificative în identificarea și implementarea unor practici mai prietenoase cu mediul.

53. Achizițiile publice verzi reprezintă un instrument important pentru stimularea antreprenorilor în direcția fabricării produselor cu impact redus asupra mediului, și furnizarea de servicii care integrează aspectele de mediu. Acest demers ar trebui să conducă la achiziționarea de produse, servicii sau lucrări verzi, caracterizate prin o mai mare sustenabilitate și eficiență

energetică, având în vedere cerințele de eficacitate costurilor, viabilitate economică, fezabilitate tehnică, precum și menținerea unui nivel adecvat de concurență. Obiectivul este de a minimiza impactul asupra mediului, comparativ cu produsele/serviciile convenționale similare care îndeplinesc aceleași funcții. Pe lângă beneficiile ecologice, achizițiile publice ecologice pot contribui la economiile financiare ale entităților publice care le implementează, mai ales atunci când se ia în considerare costul total al produselor sau serviciilor pe întreg parcursul ciclului lor de viață. Prin stabilirea unor astfel de standarde, achizițiile publice pot influența modelele de producție și consum, contribuind la promovarea unei abordări mai responsabile din punct de vedere ecologic. O atenție sporită acordată criteriilor de mediu în cadrul achizițiilor publice poate servi ca suport pentru implementarea politicii de mediu la nivel de stat. O cerere crescută din partea autorităților publice pentru produse și servicii mai ecologice poate genera dezvoltarea și extinderea pieței de produse și servicii ecologice, contribuind la creșterea impactului pozitiv asupra mediului și la promovarea unei economii durabile.

54. Astfel, luând în considerare contextul național și regional de mediu, economie, geopolitică, și cadrul de politici în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, de infrastructură și dezvoltare regională, inclusiv prin utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, materiei prime, vizând schimbările climatice și necesitățile social - economice pe termen mediu, programul își propune să atingă următoarele obiective generale și specifice însoțite de acțiuni și ținte corespunzătoare:

Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 1.1. Incorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028;

55. Acest obiectiv vizează în primul rând elaborarea unei strategii cuprinzătoare ce va ghida tranziția către neutralitate climatică până în 2050. Această foaie de parcurs va oferi o viziune clară asupra măsurilor ce trebuie luate în diferite sectoare pentru a atinge obiectivele climatice stabilite. Totodată, pentru monitorizarea progresului în direcția creșterii economiei verzi și circulare, se va elabora anual un raport privind tranziția verde a Republicii Moldova conform Ghidului OECD, iar pentru a facilita obținerea datelor de mediu va fi transpus Regulamentul UE privind conturile economice de mediu europene.

56. Incorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială va fi realizată prin revizuirea legislației naționale privind emisiile de CO₂, actualizarea Hotărârii de Guvern pentru etichetarea pneurilor, integrarea obiectivelor privind ambalajele și deșeurile de ambalaj în legea privind comerțul interior, stabilirea cerințelor și țăintelor minime pentru recuperare și reciclare pentru anumite produse, actualizarea Regulamentului privind procedura generală de evaluare a conformității produselor pentru construcții etc. De asemenea, se va integra în Programul privind biodiversitatea 2024-2030 principiile Pactului Verde European pentru restaurarea ecosistemelor și sporirea biodiversității în spațiile urbane.

Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele: **Politici și management în domeniul dezvoltării regionale, locale și construcțiilor (5.17)** prin armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene, și **Elaborarea politicilor și managementului în domeniul protecției mediului (5.23)**:

- 1) Crearea sistemului de management integrat al calității aerului, reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă și a gazelor cu efect de seră comparativ cu anul de referință 1990.
- 2) Integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale, inclusiv în politicile comerciale, de achiziții publice, de subvenționare și privind ajutorul de stat.

- 3) Implementarea standardelor de mediu în sectoarele economice (energetică, agricultură, transport, industrie, construcții, comerț, turism etc.) și alinierea la obiectivele Pactului Verde European.

Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile

57. Acest obiectiv vizează instituirea unui cadru pentru investițiile durabile conform taxonomiei UE, actualizarea legislației privind participarea voluntară la un sistem de management de mediu și audit, precum și elaborarea și promovarea unui cadru de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG. De asemenea, se va lucra la elaborarea Regulamentului privind însemnele etichetei ecologice și condițiile de utilizare a acesteia, consolidarea achizițiilor publice durabile și elaborarea unui plan de investiții publice verzi pentru dezvoltarea economică, socială și de mediu. În plus, vor fi elaborate proiecte de Hotărâri de Guvern pentru transpunerea Regulamentului (UE) 2021/1056 de instituire a Fondului pentru o tranziție justă și a Regulamentului (UE) 2021/783 de instituire a programului pentru mediu și politici climatice (LIFE).

58. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- (1) **Politici și management în domeniul macroeconomic și de dezvoltare a economiei (5.9)** prin revizuirea politicii statului cu privire la întreprinderile de stat în vederea stabilirii condițiilor pentru participarea statului în întreprinderi, precum și în vederea sporirii impactului social și de mediu, a eficienței și transparenței economice, financiare și fiscale a întreprinderilor de stat, și prin ecologizarea întreprinderilor mici și mijlocii, crearea locurilor de muncă verzi, promovarea eco-inovațiilor și eco-etichetării pentru produsele și serviciile oferite de întreprinderile mici și mijlocii.
- (2) **Promovarea oportunităților investiționale (5.12)** prin identificarea sectoarelor prioritare pentru investițiile străine și autohtone, stimularea proiectelor investiționale inovative și prietenoase cu mediul.
- (3) **În domeniul politicilor și managementului în domeniul protecției mediului (5.23)** acțiunile vor fi orientate la: Promovarea implementării Sistemelor de Management și Audit de Mediu (EMAS) în cadrul instituțiilor publice și al organizațiilor și prin încurajarea întreprinderilor și a tehnologiilor ecologice (care ținesc în mod direct îmbunătățirea condițiilor de mediu) prin oferirea de diverse facilități, inclusiv accesul la finanțare, atragerea de investiții verzi și promovarea obligațiunilor verzi (green bonds).

Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028.

59. Acest obiectiv vizează revizuirea și actualizarea domeniilor de activitate ale instituțiilor publice, integrând responsabilitățile specifice economiei verzi și circulare. Totodată, pentru a dezvolta competențele personalului din instituțiile guvernamentale și ale agențiilor/instituțiilor subordonate vor fi realizate instruirii axate pe aspecte practice legate de elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor și programelor ce conțin principii ale economiei verzi și circulare, inclusiv pentru efectuarea achizițiilor publice durabile. Organizarea vizitelor de studiu în diverse sectoare economice va facilita transferul de cunoștințe și schimbul de bune practici, consolidând astfel abilitățile personalului și promovând o înțelegere mai profundă a implementării practicilor sustenabile. Preluarea și actualizarea regulată a indicatorilor de creștere verde vor oferi o modalitate eficientă de evaluare a progresului și vor stimula instituțiile să adopte continuu măsuri pentru consolidarea economiei verzi și circulare în Republica Moldova.

60. Prin consolidarea activităților grupului de lucru interministerial, se va asigura o coordonare eficientă între diversele instituții guvernamentale implicate în promovarea economiei verzi și circulare. Crearea unui mecanism de monitorizare a implementării acțiunilor din programele sectoriale va oferi o viziune cuprinzătoare asupra progresului și va permite ajustarea strategiilor în timp util. Îmbunătățirea dialogului continuu între actorii cheie se va realiza inclusiv prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, care reprezintă un forum central pentru discuții și colaborare, facilitând implementarea de programe și acțiuni care să ofere sprijin financiar și stimulente pentru adoptarea de noi modele de afaceri și creșterea investițiilor în domeniul economic verde. Totodată, prin consolidarea colaborării între instituțiile de gestionare a mediului, instituțiile de învățământ superior, organizațiile de cercetare și întreprinderi în domenii precum schimbările climatice, energia durabilă, alimentele viitorului și transportul urban inteligent vor fi create sinergii puternice. Această colaborare multifactorială va permite schimbul de experiență și abordarea integrată a provocărilor, contribuind la dezvoltarea durabilă și inovatoare a Republicii Moldova.

61. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivului SND aplicând direcția strategică de **promovare a oportunităților investiționale (5.12)** prin consolidarea capacităților autorităților publice de a promova oportunitățile investiționale și de a dezvolta o diplomatie economică eficientă și sustenabilă. Totodată va contribui și la **Asigurarea unei guvernări eficiente bazate pe evidențe și știință (5.5)**, susținând cooperarea și interconectarea regională a datelor și a serviciilor publice și ajustarea cadrului legal la normele Uniunii Europene și la politicile și mecanismele altor organizații internaționale, precum Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. Va contribui la **Reforma administrației publice (5.2)** prin preluarea bunelor practici ale agențiilor de dezvoltare internațională în derularea achizițiilor publice, prin asigurarea unui proces decizional transparent, receptiv, incluziv, participativ, reprezentativ și eficient la toate nivelurile, asigurarea unui mecanism clar de punere în aplicare a deciziilor conform principiilor subsidiarității și de monitorizare a implementării acestora și îmbunătățirea mecanismelor de cooperare a statului cu societatea civilă, inclusiv prin dezvoltarea platformelor de comunicare și coordonare, finanțarea directă a organizațiilor societății civile și contractarea socială.

Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsionării tranziției spre o economie verde și circulară

62. Acest obiectiv vizează susținerea creării afacerilor verzi și a afacerilor care adoptă principiile economiei verzi și circulare în sectoarele cheie ale economiei precum construcțiile, producția, gestionarea deșeurilor, energia, turismul, silvicultura și agricultura, prin intermediul instrumentelor de susținere antreprenorială. Parte a efortului de susținere va fi inclusiv continuarea și extinderea Programului de Ecologizare a IMM-urilor, a cărui criterii vor fi dezvoltate în vederea susținerii unei varietăți mai largi de tehnologii ecologice și de circularitate în toate sectoarele economiei, inclusiv: includerea criteriilor de finanțare care să promoveze substituirea materialelor și ambalajelor din plastic cu materiale bio-compostabile, proiectarea ambalajelor pentru a fi reutilizate și reciclate, circularitatea produselor în domeniul industrial și în rândul IMM-urilor, inclusiv pentru modelele de afaceri de tip „produs ca serviciu” sau a altor modele în care producătorii își păstrează dreptul de proprietate asupra produsului sau răspunderea pentru funcționarea acestuia de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului, și pentru cele bazate pe închirierea și utilizarea în comun a bunurilor și a serviciilor.

63. De asemenea, se va elabora și implementa un instrument de suport pentru afacerile ce oferă servicii axate pe îmbunătățirea componentelor de mediu, precum operatorii de gestionare a deșeurilor, reciclatorii, sistemele colective de implementare a „responsabilității extinse a

producătorilor” și sistemele de depozit, operatorii de epurare a apelor uzate, companiile de design sustenabil și îmbunătățire a landsaftului, de restabilire a terenurilor degradate, și a companiilor ce oferă servicii de plantări și împăduriri sustenabile, inclusiv pepinierele silvice etc.

64. Preponderent pentru sectorul agricol, dar nu numai, se va elabora un sistem de recompense orientat către performanță, menit să încurajeze furnizorii de servicii ecosistemice, fermierii și practicanții de agroecologie, permacultură, agrosilvicultură pastorală, care își îmbunătățesc performanțele în materie de bunăstare a animalelor, mediu și climă. Aceste performanțe includ gestionarea și stocarea carbonului în sol, gestionarea mai eficientă a nutrienților pentru ameliorarea calității apei, reducerea emisiilor, crearea și menținerea componentelor de infrastructură verde etc. Programul va sprijini, de asemenea, activitățile ecoturistice în zonele cu valoare sau potențial peisagistic, care sunt vulnerabile economic în ceea ce privește menținerea lor.

65. De asemenea se va dezvolta un mecanism de susținere a certificării și etichetării produselor agroalimentare ecologice în conformitate cu Legea nr. 237/2023 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, și actele normative de implementare a acesteia.

66. Pe lângă acestea, se va dezvolta un mecanism de susținere a certificării și etichetării ecologice a produselor și serviciilor, bazat pe criteriile de performanță legate de calitate și sustenabilitate conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 204/2023 pentru aprobarea Regulamentului privind etichetarea ecologică, iar sistemul taxelor de mediu va fi îmbunătățit pentru a stimula adoptarea practicilor mai sustenabile.

67. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- 1) **Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10)** prin îmbunătățirea accesului antreprenorilor la finanțare.
- 2) **Protecția concurenței și ajutoarele de stat (5.11)** prin tranziția graduală de la subvențiile acordate sectoarelor economice/de activitate la subvențiile acordate pe baza principiilor de inovare, de durabilitate a afacerilor și de incluziune socială.
- 3) **Dezvoltarea durabilă a agriculturii (5.13)** prin promovarea unor practici agricole sustenabile prin reducerea consumului de produse de uz fitosanitar și fertilizanți grație implementării asolamentelor raționale cu o diversitate mai mare de culturi, prin implementarea unor sisteme inovaționale de agricultură, prin majorarea sechestrării carbonului în sol și prin reducerea consumului de resurse energetice neregenerabile și a derivatelor lor, promovarea agriculturii ecologice prin implementarea principiilor agriculturii organice și agriculturii durabile, gestionarea durabilă a terenurilor și solului, implementarea protocoalelor obligatorii de management durabil al solului, și prin finanțarea prioritară a elaborării soluțiilor tehnologice adaptate sistemului agricol național pentru reducerea eroziunii și a degradării solului.
- 4) **Securitatea și eficiența energetică, energia din surse regenerabile (5.15)** promovând întreprinderile durabile și crearea locurilor de muncă decente pentru toți prin promovarea antreprenoriatului ecologic, prin înființarea de afaceri ecologice, întreprinderi ecologice și prin intervenții sectoriale în construcții, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură. Asigurarea condițiilor necesare pentru derularea investițiilor de stocare a energiei provenite din surse regenerabile în concordanță cu apariția noilor capacități de generare. Concomitent prioritatea 5.15 va fi realizată prin facilitarea creării comunităților de energie din surse regenerabile, conform Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, în scopul ridicării gradului de autonomie energetică la nivel local, prin utilizarea resurselor energetice regenerabile, și prin asigurarea Ministerului Energiei al Republicii Moldova condițiilor necesare pentru instalarea a circa 510 MW capacități de generare a energiei, electrice din surse regenerabile, alocate pentru implementarea schemelor de sprijin și accelerarea ritmului de instalare a acestora, în special a instalațiilor

pe bază de biogaz, precum și folosirea masei verzi a culturilor leguminoase perene pe terenuri arabile în scopul fixării azotului biologic (pentru înlocuirea azotului tehnic din îngrășămintele minerale) pentru producerea biogazului prin „metanizare”.

Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic

68. Acest obiectiv vizează elaborarea unui studiu pentru identificarea categoriilor de deșeuri și produse ce pot fi reintroduse în circuitul economic, generând idei de afaceri ce promovează utilizarea materialelor secundare și recuperarea componentelor de înaltă calitate în sectoare prioritare. De asemenea, se vor realiza studii și analize privind proiectarea ecologică a produselor, inclusiv a textilelor. În paralel, se va dezvolta și implementa un sistem de rambursare a depozitului pentru toate produsele din cadrul REP și alte măsuri menite să încurajeze colectarea eficientă și reciclarea acestora, iar producătorii care adoptă ambalaje reutilizabile/returnabile în industria alimentară vor beneficia de instrumente de subvenționare. Pe lângă acestea, se vor crea abordări inovatoare privind taxa pentru gestionarea deșeurilor municipale, promovând modele precum "plătești în funcție de cantitate", și se vor oferi stimulente și sprijin municipalităților pentru implementarea acestor noi abordări, facilitând trecerea de la schemele bazate pe abonamente la cele bazate pe cantitate.

69. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- 1) **Susținerea dezvoltării antreprenoriatului (5.10)** prin îmbunătățirea competitivității și a accesului la piețe de desfacere.
- 2) **Dezvoltarea sectorului industrial (5.16)** prin crearea unor mecanisme/instrumente de suport/linii de credit preferențiale pentru întreprinderile industriale destinate proiectelor de eficientizare a utilizării resurselor și producției industriale competitive, prin elaborarea politicilor de dezvoltare a sectorului industrial rezilient, competitiv și sustenabil (clean industry) și aplicarea universală a principiului responsabilității extinse a producătorului.

Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară

70. Acest obiectiv vizează crearea și consolidarea unei infrastructuri de suport, inclusiv pentru produse, servicii, inovație și cercetare, care va susține aplicarea principiilor de economie verde și circulară în economie. Vor fi elaborate studii pentru identificarea și aplicarea instrumentelor necesare pentru extinderea infrastructurii ecologice și cartografierea activităților economice circulare, inclusiv a potențialelor sinergii industriale. De asemenea, se vor stabili standarde pentru înființarea pieței de materii prime secundare din deșeuri.

71. Va fi creată o platformă digitală care să includă actori cheie pentru gestionarea sinergiilor industriale și a materiilor prime secundare, pentru a stimula cererea și oferta de materii prime secundare, precum și o bancă de date pe produse industriale, facilitând astfel vânzarea bunurilor de folosință îndelungată și prevenind distrugerea lor.

72. Se va elabora un studiu privind dezvoltarea conceptului de parcuri ecoindustriale la nivel național și se va implementa un program de cercetare și inovare, implicând diverse părți interesate pentru îmbunătățirea mediului. De asemenea, vor fi inițiate și implementate programe educaționale și de cercetare și inovare pentru a promova tranziția verde în sectoarele prioritare.

73. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- 1) **Dezvoltarea durabilă a agriculturii (5.13)** prin restabilirea rețelei ecologice naționale de arii naturale, restaurarea zonelor de protecție ale râurilor, stimularea plantării pădurilor private pe terenurile agricole private, prin promovarea unor practici agricole sustenabile prin reducerea consumului de produse de uz fitosanitar și fertilizanți grație implementării asolamentelor raționale cu o diversitate mai mare de culturi, prin implementarea unor sisteme inovatoare de agricultură, prin majorarea sechestrării carbonului în sol și prin reducerea consumului de resurse energetice neregenerabile și a derivatelor lor, gestionarea durabilă a terenurilor și solului, implementarea protocoalelor obligatorii de management durabil al solului, și prin finanțarea prioritară a elaborării soluțiilor tehnologice adaptate sistemului agricol național pentru reducerea eroziunii și a degradării solului.
- 2) **Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23)** prin crearea unor sisteme integrate de gestionare a deșeurilor prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare, având drept obiective principale prevenirea poluării mediului, reducerea cantităților de deșeuri depozitate, creșterea ratei de reciclare și reducerea consumului de resurse naturale.

Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară

74. Acest obiectiv vizează integrarea competențelor verzi în standardele ocupaționale și programele de dezvoltare tehnologică și antreprenorială, inclusiv prin cursuri acreditate, cum ar fi cele pentru tranziția justă, responsabilul de gestionare a deșeurilor și inspectorul conformității ecologice.

75. De asemenea, pentru a sprijini această tranziție, se va crea și menține o bază de date cuprinzătoare cu experți, consultanți și prestatori de servicii în domeniul economiei verzi și circulare, evidențiind resursele și expertiza disponibilă, dar și programele și proiectele de suport în domeniul economiei verzi și circulare și nu numai. Campanii de conștientizare, expoziții și evenimente vor fi organizate la nivel național pentru a informa și implica mediul de afaceri, academic și asociativ în practici mai pure, sustenabile și eficiente.

76. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- 1) **Politici de educație, cercetare, tineret și sport (5.26)** prin crearea condițiilor pentru dezvoltarea și consolidarea legăturilor dintre mediul de cercetare și cel de afaceri. Elaborarea și implementarea unui cadru normativ și financiar pentru dezvoltarea antreprenoriatului tehnologic și a transferului de tehnologii, inclusiv prin stimularea creării de start-upuri.

Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară

77. Acest obiectiv vizează elaborarea și implementarea unui curs de formare dedicat organizațiilor media, pentru dezvoltarea abilităților de accesare și transmitere a informațiilor legate de sustenabilitate, agenda verde, schimbările climatice, economia circulară etc. De asemenea, se va efectua un studiu pentru evaluarea nevoilor de capacitate în tranziția verde și se va dezvolta un Program de Dezvoltare a Capacității, cu accent pe aspectele legate de gen și inclusiv copii și tineri.

78. Va fi creată o platformă informațională privind produsele/serviciile verzi și durabile și se vor organiza campanii de conștientizare și materiale informative pentru promovarea economiei

verzi și circulare în rândul consumatorilor casnici. De asemenea, se va promova și facilita utilizarea transportului public durabil și a mobilității urbane, iar politici privind dezvoltarea infrastructurii rutiere ecologice vor fi promovate și implementate, inclusiv prin adaptarea acestora pentru circulația bicicliștilor și a altor mijloace ecologice de mobilitate individuală. De asemenea, va fi pusă în aplicare cerințele Directivei privind apa potabilă, construind robinete publice cu apă potabilă pentru a reduce dependența de apă îmbuteliată și pentru a preveni generarea de deșeuri de ambalaje. În plus, se va elabora un program de competiții și premiere a asociațiilor de locatari/consumatori/cetățeni exemplari în gestionarea corectă și aplicarea principiilor de durabilitate în gospodăriile lor.

79. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- 1) **Politici și management în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor (5.18)** prin susținerea mobilității în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor pe termen lung și promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală, prin promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală, prin modernizarea vehiculelor care efectuează transporturi rutiere prin servicii regulate în trafic local/municipal și migrarea spre vehiculele nonpoluante și transportul alternativ, și prin promovarea eliminării treptate/eșalonate a mijloacelor de transport poluante, introducerea unor restricții eşalonate la importul acestor mijloace de transport, precum și introducerea treptată a mecanismelor de taxare în funcție de nivelul de poluare al vehiculelor.
- 2) **Politici și management în domeniul protecției mediului (5.23)** prin promovarea modernizării parcului auto prin introducerea taxei de mediu diferențiate în funcție de nivelul de poluare.
- 3) **Politici și management în domeniile locuințelor, serviciilor comunale, utilităților publice și dezvoltării comunitare (5.24.)** prin managementul integrat al resurselor de apă, inclusiv introducerea planurilor de siguranță a apei ca instrument de management preventiv de la captare la consumator.

Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare

80. Acest obiectiv vizează integrarea principiilor de economie verde și circulară în programele de învățământ, inclusiv în învățământul superior și vocațional, care va oferi studenților o bază solidă în domeniul sustenabilității, pregătindu-i pentru a deveni consumatori informați și responsabili. Asigurarea continuității și diseminarea cursurilor de economie verde și evaluare strategică de mediu în instituțiile de învățământ superior va contribui la menținerea unui accent pe aceste teme importante.

81. De asemenea, elaborarea și implementarea de programe și activități de cercetare și inovare în economia verde și circulară, prin cooperarea între diverse părți interesate, inclusiv academia, instituțiile de cercetare și sectorul privat, va stimula dezvoltarea și adoptarea de practici sustenabile. Promovarea conceptului de universități verzi și școli ecologice va crea un mediu educațional în care valorile și practicile sustenabile devin parte integrantă a formării individuale, contribuind astfel la creșterea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor într-o economie verde și circulară.

82. Obiectivul va contribui la atingerea obiectivelor SND aplicând direcțiile de politici și intervențiile prioritare din SND precum următoarele:

- 1) **Cultură și politici culturale (5.8)** prin dezvoltarea calitativă a forței de muncă și a programelor educaționale.
- 2) **Politici de educație, cercetare, tineret și sport (5.26)** prin elaborarea unei viziuni integrate de dezvoltare a educației pe termen lung, care să includă: (i) conceptul de calitate a serviciilor educaționale; (ii) rolul și conexiunea educației cu alte domenii, precum piața muncii, ocrotirea sănătății, protecția mediului, participarea la procesul decizional etc.; (iii) competențele și abilitățile ce trebuie dezvoltate de sistemul educațional; (iv) pregătirea copiilor potrivit abilităților individuale, prin revizuirea formării inițiale și continue a cadrelor didactice în scopul asigurării pieței muncii cu resurse umane calificate, susceptibile la transformările și cerințele societale, prin diversificarea ofertei educaționale publice și private prin integrarea prognozării nevoilor de competențe, elaborarea programelor de formare pe tot parcursul vieții și de incluziune digitală, inclusiv pentru grupurile vulnerabile și persoanele cu nevoi speciale, precum și pentru recalificarea personalului, prin legiferarea revizuirii și actualizării periodice a curriculumului și a ofertei educaționale în cadrul unor exerciții participative de evaluare și previziune (foresight) economică și tehnologică, cu implicarea unui spectru larg de subiecți interesați, inclusiv elevi, părinți, studenți, cadre didactice, angajatori, sindicate, comitete sectoriale, prin modernizarea curriculumului pentru promovarea educației centrate pe elev, ținând cont de provocările dezvoltării durabile (automatizarea locurilor de muncă, utilizarea eficientă a resurselor, protecția mediului, atenuarea efectelor schimbărilor climatice, schimbările demografice, drepturile omului și egalitatea de gen, nediscriminarea, cetățenia activă etc.), dezvoltând aptitudini, abilități și competențe soft („soft skills”), precum gândirea critică și creativă, colaborarea, flexibilitatea, utilizarea tehnologiilor informaționale, antreprenoriatul, care îl vor ajuta să ia decizii, să soluționeze probleme, să comunice eficient, să își cunoască și să își exercite drepturile, să construiască relații sănătoase, să gestioneze timpul, să facă față stresului și să-și trăiască viața într-o manieră sănătoasă și productivă, de asemenea formând abilități de viață („life skills”) care vor contribui la prevenirea comportamentelor de risc legate de starea de sănătate fizică și mintală a tinerilor și vor influența direct capacitatea acestora de învățare și autorealizare, prin integrarea educației pentru dezvoltare durabilă în programele de studii ale învățământului primar, secundar general, profesional tehnic și superior, prin dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și a celor manageriale în domeniul dezvoltării durabile, în particular abordarea bazată pe drepturile omului și egalitatea de gen, protecția mediului, promovarea modului sănătos de viață, predarea cu ajutorul tehnologiilor digitale în scop informativ, aplicativ și creativ, și prin evaluarea domeniului cercetărilor aplicate și asigurarea orientării acestuia spre teme relevante pentru dezvoltarea socioeconomică, cum ar fi valorificarea deșeurilor, eficientizarea consumului de apă, prezervarea fondului silvicol, specii și rase rezistente la schimbările climatice etc.

Capitolul IV. IMPACTUL

83. Implementarea programului poate avea un impact semnificativ pentru promovarea economiei verzi și protecția mediului înconjurător pe termen mediu. Promovarea utilizării materialelor secundare și a economiei circulare vor duce la o reducere semnificativă a consumului de materiale și a impactului asociat asupra mediului. Introducerea unor standarde de calitate pentru materialele de construcție reciclate poate încuraja utilizarea acestora și poate spori încrederea în aceste produse. Implementarea sistemelor de depozitare și returnare poate încuraja colectarea eficientă a produselor și materialelor utilizate, reducând astfel cantitatea de deșeuri care ajung în mediul înconjurător.

84. Promovarea utilizării materialelor secundare în proiectele de renovare poate contribui la crearea unor locuri de muncă verzi și la dezvoltarea unei economii verzi durabile. De asemenea,

creșterea utilizării de materiale reciclate poate reduce dependența de materiale noi și poate spori securitatea aprovizionării cu materii prime.

85. Încurajarea consumatorilor de a preveni generarea deșeurilor prin aplicarea de taxe asupra produselor dăunătoare mediului poate reduce cantitatea de deșeuri generate și poate încuraja consumul responsabil și sustenabil. Dezvoltarea de instrumente de comunicare eficiente poate spori gradul de conștientizare a consumatorilor cu privire la problemele de mediu și poate duce la o schimbare eficientă a comportamentului acestora.

Secțiunea 1. Contribuția la atingerea obiectivelor și țințelor strategice

86. Implementarea programului va contribui la atingerea următoarelor obiective și țințe strategice:

- 1) promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii (ODD 8.4);
- 2) stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație (ODD 8.2);
- 3) Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptarea sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective (ODD 9.4.);
- 4) Integrarea producției și a consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora (ODD 12.1.);
- 5) Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale (ODD 12.2.);
- 6) Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare (ODD 12.6.);
- 7) Promovarea practicilor durabile de achiziții publice în conformitate cu politicile și prioritățile naționale (ODD 12.7.).

87. Datorită eforturilor comune depuse de către instituțiile statului, mediul economic și societatea civilă, odată cu atingerea obiectivelor propuse în cadrul Programului se va contribui și la atingerea obiectivelor naționale și regionale de mediu, precum:

- 1) reducerea cantității de deșeuri: prin implementarea strategiilor de economie circulară și creșterea utilizării materialelor secundare, programul ar putea duce la reducerea cantității de deșeuri generate și ar putea îmbunătăți managementul deșeurilor în ansamblu;
- 2) reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: prin reducerea cantității de materii prime folosite, programul ar putea contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră din producția și transportul materialelor, precum și din procesele de producție;
- 3) creșterea utilizării de materiale secundare și regenerabile: prin promovarea utilizării de materiale secundare și regenerabile, programul ar putea contribui la creșterea eficienței materialelor și a resurselor, precum și la reducerea dependenței de materiale finite;

- 4) reducerea consumului de energie: prin promovarea economiei circulare și creșterea utilizării materialelor secundare, programul ar putea contribui la reducerea consumului de energie din procesele de producție și transport;
- 5) creșterea inovației: prin stimularea dezvoltării de produse și servicii durabile și circulare, programul ar putea stimula inovația în industria producătoare și ar putea contribui la creșterea competitivității economice a țării.
- 6) menținerea creșterii temperaturii globale sub pragul de 2°C în raport cu nivelurile preindustriale, continuând acțiunile desfășurate pentru a limita creșterea temperaturii cu 1,5°C, fapt care ar reduce considerabil riscurile și efectele schimbărilor climatice;
- 7) reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în 2050;
- 8) creșterea capacității de adaptare, inclusiv pe baza abordărilor eco-sistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducerea vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, inclusiv prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;
- 9) accelerarea tranziției către o economie circulară netoxică, în care creșterea este regenerativă, resursele sunt folosite eficient și sustenabil și se aplică ierarhia deșeurilor;
- 10) urmărirea obiectivului de reducere la zero a poluării, inclusiv în privința produselor chimice periculoase, pentru a obține un mediu fără substanțe toxice, inclusiv pentru aer, apă și sol, precum și în privința poluării fonice și protecția sănătății și prosperității oamenilor, animalelor și ecosistemelor de riscurile legate de mediu și de impactul negativ;
- 11) protecția, conservarea și refacerea biodiversității, prin oprirea și inversarea declinului biodiversității și prin ameliorarea stării ecosistemelor și a funcțiilor și serviciilor pe care le oferă, prin ameliorarea stării mediului, în special a aerului, a apei și a solului, precum și prin combaterea deșertificării și degradării solului;
- 12) reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile energiei, industriei, clădirilor și infrastructurii, mobilității, turismului, comerțului internațional și sistemului alimentar.

Secțiunea 2. Prognoze de evoluție în cazul lipsei acțiunilor

88. Lipsa continuității acțiunilor de promovare a economiei verzi, sau nerealizarea acțiunilor propuse în cadrul Programului, ar putea duce la:

- 1) menținerea unui nivel scăzut de cunoaștere și adoptare a principiilor de economie verde și circulară de către consumatori, inclusiv a celor legate de utilizarea eficientă a resurselor de lumină, apă, plastic, de colectare separată a deșeurilor, de reutilizare a produselor și a ambalajelor;
- 2) necunoașterea sau cunoașterea și adaptarea la un nivel insuficient a măsurilor legate de colectarea, sortarea, reciclarea și recuperarea altor materialele din deșeuri de către autorități, antreprenori și consumatori;
- 3) menținerea unei cereri pe piață stagnantă sau moderată de materiale secundare, și, prin urmare suprasolicitarea resurselor naturale;

- 4) nivel scăzut de adoptare a principiilor de economie verde și circulară, a inovațiilor și a mecanismelor corespunzătoare implementării acestora în toate sferile de dezvoltare social – economice a țării;
- 5) grad redus de conștientizare a impactului negativ asupra dezvoltării socio-economice și a calității vieții datorită atitudinii ignorante și a insuficienței de cunoștințe;
- 6) aplicare redusă a inovării și tehnologiilor în economie și în procesele legate de gestionarea resurselor atât de administrațiile publice naționale și internaționale, de către mediul de afaceri și consumatori;
- 7) capacități scăzute de integrare a companiilor locale în cadrul lanțurilor valorice internaționale și de competitivitate a companiilor locale pe piețele internaționale;
- 8) necorespunderea activității economice desfășurate de către companiile locale, comparativ cu cele promovate de companiile internaționale, aliniate cadrului de reglementare al pieței unice europene, dar și acordurilor internaționale ce vizează impactul acestora asupra mediului și comunităților;
- 9) neatingerea obiectivelor propuse privind tranziția la economia verde și circulară în Moldova, conform Strategiei Naționale de Dezvoltare și Acordului de Asociere cu UE și a altor documente strategice;
- 10) adaptarea la un grad mai redus a stilurilor de viață sustenabile și mai prietenoase cu mediul ambiant și societatea.

89. Totodată, lipsa continuității măsurilor privind promovarea economiei verzi, precum și nerealizarea acțiunilor propuse în cadrul Programului va conduce nu doar la neîndeplinirea obiectivelor stabilite în prezentul document și în politicile naționale relevante, ci și la nerespectarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, inclusiv, dar fără a se limita la, Acordul de la Paris, semnat în 2015 în cadrul Convenției Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice și ratificat în legislația Republicii Moldova prin Legea nr. 78/2017.

Secțiunea 3. Indicatori de progres și performanță

90. Implementarea unui program de economie verde și circulară poate avea un impact pozitiv asupra mediului pe termen mediu prin reducerea impactului negativ al producției și consumului asupra resurselor naturale și a mediului înconjurător. Efectele pozitive pot include:

- 1) **reducerea deșeurilor:** Programul încurajează reducerea, reutilizarea și reciclarea produselor, ceea ce poate reduce cantitatea de deșeuri generate;
- 2) **conservarea resurselor naturale:** Economia circulară se concentrează pe a utiliza resursele de manieră eficientă, conservând astfel resursele naturale și limitând extragerea excesivă a acestora.
- 3) **reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră:** Implementarea programului poate ajuta la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin reducerea utilizării energiei neregenerabile și prin utilizarea mai eficientă a energiei;
- 4) **creșterea competitivității:** Programul va crește competitivitatea prin eficientizarea proceselor și prin crearea de noi oportunități de afaceri în domeniul produselor reciclate sau a serviciilor de gestionare a deșeurilor.

91. Cu toate acestea, implementarea programului de economie verde și circulară poate fi costisitoare și poate necesita schimbări semnificative în abordările curente ale producției și

consumului. Este important să se evalueze cu atenție impactul potențial și să se adopte soluții viabile și sustenabile în cazul implementării.

92. Indicatorii de creștere verde vor reflecta impactul Programului și realizările privind implementarea principiilor economiei verzi și a Pactului Verde European și vor include:

- 1) reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră: aceasta poate fi măsurată prin indicatori precum intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul sectorului energetic, industrial sau de transport;
- 2) creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie: această performanță poate fi evaluată prin indicatori precum ponderea energiei din surse regenerabile în complexul energetic și capacitatea instalată de producție a energiei din surse regenerabile;
- 3) creșterea eficienței energetice: această performanță poate fi măsurată prin indicatori precum consumul de energie final pe unitatea de producție sau per capital;
- 4) creșterea ratei de reciclare a deșeurilor: această performanță poate fi evaluată prin indicatori precum ponderea deșeurilor reciclate în totalul deșeurilor generate sau cantitatea de materii prime secundare obținute prin reciclare;

93. Totodată, se preconizează că implementarea integrală a Programului va contribui la atingerea rezultatelor strategice de mediu la nivel de țară, conform tabelului nr. 1.

Tabelul nr. 1. Țintele și indicatorii corespunzători fiecărui obiectiv specific al Programului.

Obiectiv general	Obiectiv specific	Indicatori de rezultat	Valoarea de referință 2022	Ținta
Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028	Numărul documentelor de politici sectoriale/naționale care integrează aspectele economiei verzi și circulare, producției și consumului durabil	5 documente de politici	10 documente de politici, în anul 2026, 15 în anul 2028
		Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați anual	30 indicatori	50 indicatori în anul 2026, 60 indicatori în anul 2028
	Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile	Volumul de investiții verzi	14 mil. lei	21 mil. lei în anul 2026, și 28 mil. lei în anul 2028
		Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor de calitate, ciclul de viață și sustenabilitatea produselor și serviciilor)	0	10%, în anul 2026, și 15% în anul 2028
		Numărul de companii și organizații, care implementează standardele de management de mediu (SM SR EN ISO 14001 și sistemele EMAS)	10 organizații	30 organizații în anul 2026, și 60 organizații în anul 2028
	Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și	Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară	3 instituții/subdiviziuni	7 instituții/subdiviziuni în anul 2026, 10 în anul 2028

Obiectiv general	Obiectiv specific	Indicatori de rezultat	Valoarea de referință 2022	Ținta
	dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028	Numărul de ședințe a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare	2 ședințe anual	4 ședințe anual
		Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare	2 proiecte	4 proiecte în derulare în anul 2026, 5 proiecte în derulare în 2028
Obiectiv general 2: Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare	Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsării tranziției spre o economie verde și circulară	Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi de la Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului)	84 IMM verzi	150 IMM în anul 2026, 200 IMM-uri verzi în anul 2028
		Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică	0 produse/servicii	50 produse/servicii în anul 2026, 100 în anul 2028
		Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate	5 instrumente	10 instrumente în anul 2026, 12 instrumente în anul 2028
		Rata de angajare în sectoare relevante economiei verzi și circulare, %	50,77%	53% în anul 2026 și 56% în anul 2028
		Productivitatea CO2 (Se împarte PIB-ul în USD PPC (paritatea puterii de cumpărare) la emisiile totale de CO2 în kg)	4 USD PPC/kg	5 USD PPC/kg în anul 2026, 6 USD PPC/kg în anul 2028
	Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic	Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc)	44%	50% în anul 2026, și 55% în anul 2028
		Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m3	45,5 (2020) USD/m3	55,0 USD/m3 în anul 2026, și 60 USD/m3 în anul 2028
		Generarea deșeurilor de plastic	116 mii tone	cu 10% reduse în anul 2026, și cu 20% în anul 2028
		Generarea deșeurilor municipale	3 311,4 mii m3	cu 10% reduse în anul 2026, și cu 20% reduse în anul 2028
	Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară	Rata inovațiilor/tehnologiilor de mediu aplicate în practică de agenții economici, în %	3%	5% în anul 2026, 7% în anul 2028
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a	Obiectiv specific 3.1: specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în	Numărul de campanii tematice de informare	3 campanii anuale	6 campanii anuale
		Numărul de IMM formate în domeniul economie verzi	84 IMM	150 IMM în anul 2026, 200 IMM în anul 2028
		Ponderea apelor normativ epurate în volumul total al	14,11 (2016)	30,0 în anul 2026, și 40 în anul 2028

Obiectiv general	Obiectiv specific	Indicatori de rezultat	Valoarea de referință 2022	Ținta
	practici de economie verde și circulară	apelor uzate, evacuate în corpurile de apă, %		
	Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	Numărul de persoane informate în cadrul campaniilor de informare	50 mii persoane	200 mii persoane în anul 2026, 300 mii persoane în anul 2028
	Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	Numărul de programe elaborate și desfășurate privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	2 programe	5 programe în anul 2026, și 7 programe în anul 2028
		Numărul de persoane instruite privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	52 persoane instruite	200 persoane instruite în anul 2026, și 300 persoane instruite în anul 2028;

94. De asemenea, acțiunile propuse vor include extinderea setului de indicatori ai creșterii verzi și de monitorizare al economiei circulare, inclusiv: numărul de întreprinderi (IMM-uri) ecologice (verzi), numărul de locuri de muncă verzi, productivitatea/eficiența materială a economiei, investiții verzi, eco-inovații implementate, numărul de companii (produse și servicii) care au obținut certificări eco, și indicatori pentru economia circulară (cum ar fi generarea deșeurilor de ambalaje pe cap de locuitor, deșeurile de plastic, deșeurile alimentare etc.).

95. Principalele surse de date pentru acești indicatori vor fi reprezentate de informațiile furnizate de Biroul Național de Statistică, Agenția de Mediu, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului și alte instituții relevante, inclusiv organizații internaționale. Pentru a obține indicatori specifici, datele vor fi colectate, procesate și publicate în cadrul raportului anual privind progresul înregistrat în creșterea verde.

Capitolul V. COSTURI

96. Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării Programului sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare a Programului. În plus față de costurile directe legate de implementarea programului de economie verde, există și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către autoritățile administrației publice centrale și locale. De asemenea, sunt necesare investiții în infrastructură și tehnologie pentru a face posibilă trecerea la o economie verde. Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului pentru perioada 2024-2028, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- 1) finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- 2) investiții din partea sectorului privat în sectoarele economiei verzi, cum ar fi energiile regenerabile și eficiența energetică, gestionarea durabilă a resurselor naturale și economia circulară;
- 3) resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul economiei verzi, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- 4) tehnologii și inovații care să susțină dezvoltarea economiei verzi în Republica Moldova.

97. Cheltuielile planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar

pe termen mediu la momentul aprobării programului vor fi determinate de bugetul disponibil și de prioritățile stabilite în cadrul Programului.

98. În vederea atingerii obiectivelor propuse în cadrul Programului vor fi facilitate și susținute cooperări și parteneriate, inclusiv programe de asistență tehnică, programe privind transferul de tehnologie ș.a.

99. Costul total al Programului este de 209 570 mii lei. 110 770 mii lei sunt costuri ale bugetului de stat, iar 98 800 mii lei sunt costuri ce vor fi acoperite din alte surse. Repartizarea costurilor pe fiecare obiectiv general și specific în parte este descrisă în tabelul nr. 2, iar repartizarea costurilor pe ani este indicată în tabelul nr. 3. Descrierea detaliată a costurilor pe fiecare acțiune și obiectiv, pe ani și pe tipul sursei de finanțare este făcută în cadrul Planului de Acțiuni a Programului.

Tabelul nr. 2. Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse, repartizate pe fiecare obiectiv general și specific al Programului

Obiectivele	Costuri acoperite din bugetul de stat, mii lei	Costuri acoperite din alte surse, mii lei
Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	9470	31500
Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028	3070	6600
Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile	2650	13900
Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028	3750	11000
Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare	93550	44800
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară	84200	33000
Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic	7000	3100
Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară	2350	8700
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară	7750	22500

Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară	2050	7000
Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	2900	12000
Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	2800	3500
Costul total al Programului	110770	98800

Tabelul nr. 3. Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse, repartizate pe fiecare an în perioada 2024-2028

Surse/ani	2024	2025	2026	2027	2028
Bugetul de stat (mii lei)	11840	14420	23870	24570	36070
Parteneri de Dezvoltare (mii lei)	98 800				
Total (mii lei)	209 570				

100. În ceea ce privește alinierea cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) 2024-2026, Programul propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, protejarea resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special:

- **Obiectivele sectorului „Cercetările științifice fundamentale” (16)**
Subprogramul 1602 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative””
Subprogramul 1603 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Eficiență, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie””
- **Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (50)**
Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”
Subprogramul 5017 ”Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative””
Subprogramul 5010 „Schimbări climatice- predicții, prognoze și avertizări”
Subprogramul 5016 „Promovarea investițiilor”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea agriculturii” (51)**
Subprogramul 5102 „Dezvoltarea durabilă a sectorului vegetal”
Subprogramul 5108 „Îmbunătățiri funciare și irigarea terenurilor agricole”
- **Obiectivele sectorului „Gestiunea durabilă a sectorului forestier național” (54)**
Subprogramul 5403 „Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare”
- **Obiectivele sectorului „Dezvoltare regională și construcții” (61)**

Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”
 Subprogramul 6107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul construcțiilor”

- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea sectorului energetic” (58)**
 Subprogramul 5807 „Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică „Eficiența, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie””
 Subprogramul 5809 „Surse regenerabile”
 Subprogramul 5810 „Eficiență energetică”
- **Obiectivele sectorului „Geodezia, cartografia și cadastrul” (69)**
 Subprogramul 6903 „Conservarea și sporirea fertilității solului”
- **Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (70)**
 Subprogramul 7001 „Politici și management în domeniul protecției mediului”
 Subprogramul 7002 „Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”
 Subprogramul 7003 „Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”
 Subprogramul 7004 „Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”
 Subprogramul 7007 „Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”
 Subprogramul 7009 „Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”
 Subprogramul 7011 „Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”
- **Obiectivele sectorului „Învățământ” (88)**
 Subprogramul 8812 „Perfecționarea cadrelor”
 Subprogramul 8815 „Curriculum”

Capitolul VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

101. Există o serie de riscuri, care pot afecta activitățile și rezultatele Programului, dacă nu vor fi evaluate și luate în considerare în mod corespunzător. Monitorizarea atentă a tuturor riscurilor și evaluarea acestora la intervale determinate de timp va asigura prevenirea oricăror probleme și eșecuri.

102. Analiza riscurilor și acțiunile de reducere a acestora sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Riscuri anticipate	Probabilitatea	Impact	Măsuri de atenuare a riscului
Risc geopolitic – potențiala apariție a diferitor șocuri exogene negative care subminează capacitatea autorităților relevante de a implementa angajamentele din Program (ex: criză de securitate, pandemie, etc.).	Înaltă	Înaltă	Având în vedere creșterea frecvenței șocurilor din ultimii ani, o atenție sporită va fi atribuită activităților care sunt legate de aceste șocuri și reziliență, în special aprovizionarea cu inputuri și dezvoltarea alternativelor, inclusiv capacităților locale de a face față acestor șocuri. Asigurarea că Programul va fi un document aflat în continuă monitorizare și, la necesitate va fi revizuit.

<p>Riscul politic - un posibil schimb de guvern sau modificări legislative care ar putea afecta programul.</p>	<p>Medie – joasă</p>	<p>Medie - joasă</p>	<p>Pentru a reduce acest risc, se vor căuta parteneriate cu mai mulți actori relevanți, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, academia și comunitățile locale.</p> <p>Se va realiza asigurarea stabilității și continuității implementării la nivel local și central de către specialiștii în domeniu;</p> <p>Se va efectua implementarea unor proiecte de asistență externă ca măsuri alternative de atenuare a consecințelor.</p>
<p>Riscul de finanțare - există riscul ca finanțarea să fie insuficientă sau să se întrerupă, ceea ce ar putea încetini sau chiar opri programul.</p>	<p>Înaltă</p>	<p>Înaltă</p>	<p>Pentru a reduce acest risc, se vor căuta parteneriate cu mai mulți actori relevanți, cum ar fi organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, academia și comunitățile locale.</p>
<p>Riscul tehnologic/Acces limitat la tehnologie: Tehnologiile necesare pentru implementarea programului pot fi costisitoare sau indisponibile în Republica Moldova, ceea ce poate împiedica realizarea programului.</p>	<p>Înaltă</p>	<p>Înaltă</p>	<p>Pentru a reduce acest risc, se va face o evaluare și o actualizare constantă a echipamentelor și a sistemelor informatice, precum și o pregătire adecvată a personalului pentru a le folosi.</p>
<p>Riscul de resurse umane - Programul implică o echipă de oameni care trebuie să coordoneze și să implementeze activitățile. Există riscul ca acești oameni să nu aibă suficiente competențe sau experiență.</p>	<p>Medie – înaltă</p>	<p>Medie – înaltă</p>	<p>Pentru a reduce acest risc, se va asigura o pregătire adecvată a personalului și o planificare corespunzătoare a resurselor umane.</p>
<p>Riscul de complianță - programul trebuie să respecte normele și regulamentele relevante, precum și standardele internaționale. Există riscul de a nu se respecta aceste norme, ceea ce ar putea</p>	<p>Medie – înaltă</p>	<p>Medie – înaltă</p>	<p>Pentru a reduce acest risc, se va asigura o monitorizare și o evaluare constantă a programului, precum și o conformare strictă la normele și reglementările relevante. De asemenea, se va asigura o comunicare și coordonare permanentă cu Delegația UE pentru realizarea promovării la nivel</p>

afecta încrederea partenerilor și finanțatorilor.			național a standardelor și tehnologiilor UE în materie de energie, agricultură, transport, industrie și alinierea la Pactul Verde European în conformitate cu prevederile SND 2030.
Riscul de comunicare - există riscul de a nu comunica eficient cu toți actorii relevanți, ceea ce ar putea duce la confuzie sau la neînțelegerea obiectivelor și activităților programului.	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor organiza sesiuni de conștientizare și instruire, se vor implica liderii comunităților și se va oferi sprijin pentru a facilita adaptarea la schimbare.
Rezistență la schimbare: Schimbările necesare pentru implementarea programului de economie verde pot întâmpina rezistență din partea industriilor și a comunităților tradiționale, care pot fi conștiente de costurile și schimbările asociate cu implementarea acestuia.	Înaltă	Înaltă	Pentru a reduce acest risc, se vor organiza sesiuni de conștientizare și instruire, se vor implica agenții economici și reprezentanții mediului de afaceri și se va oferi sprijin pentru a facilita adaptarea la schimbare.
Lipsa de coerență și integrare - Programul de economie verde poate fi afectat de lipsa de coerență și integrare între diferite sectoare și agenții guvernamentale implicate, ceea ce poate face dificilă implementarea eficientă a acestuia.	Medie – înaltă	Medie – înaltă	Pentru a reduce acest risc, se va asigura o coordonare adecvată între diferite sectoare și agenții guvernamentale implicate, se va facilita colaborarea și se vor încuraja parteneriatele.

Capitolul VII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

103. Dezvoltarea cadrului de strategii și politici naționale a fost, în multe cazuri, însoțită și de crearea mai multor mecanisme de coordonare interministerială. Scopul lor este de a facilita dialogul dintre ministere și instituțiile subordonate cu privire la integrarea considerațiilor de mediu și ecologice în procesele de politică de dezvoltare.

104. Competențele și atribuțiile autorităților publice centrale specializate și ale administrației publice locale în economia verde sunt determinate de mai multe acte normative, în special Legea nr. 209/2016 privind deșeurile. În general, s-a înregistrat o evoluție pozitivă în care ministerele și agențiile de mediu au fost consolidate, chiar dacă au suferit schimbări frecvente. De exemplu, în cadrul noii structuri guvernamentale adoptate de Parlamentul Republicii Moldova în 2021, Ministerul Mediului a fost restabilit ca instituție separată. Acesta a devenit organismul central responsabil de dezvoltarea și promovarea politicilor naționale în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale în țară.

105. Ministerul Mediului și Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării sunt responsabile de coordonarea implementării acestui Program și Planului de Acțiuni. Alte ministere și autorități administrative centrale, precum și un număr de alte autorități publice, sunt responsabile de implementarea acțiunilor în cadrul acestui Program.

106. În procesul de elaborare, examinare, aprobare și consultare a Programului pentru promovarea economiei verzi și circulare, participarea actorilor cheie la nivel național și regional, din mediul asociativ, academic și privat, a avut un rol important în elaborarea și ulterioara implementare a acțiunilor planificate. De asemenea, prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 legat de mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, au fost aplicate în mod corespunzător în consultări.

107. În procesul de implementare a Programului, vor fi implicați următorii actori cheie:

- 1) Ministerul Mediului (MM), cu subdiviziunile sale interne și instituțiile subordonate, după caz (Agenția de Mediu, Agenția "Apele Moldovei", Agenția "Moldsilva", Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Națională pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Instituția Publică Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului);
- 2) Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (MDED), Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului);
- 3) Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, cu instituțiile subordonate;
- 4) Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu instituțiile subordonate;
- 5) Ministerul Energiei, Instituția Publică Centrul Național pentru Energie Durabilă;
- 6) Ministerul Sănătății și Agenția Națională de Sănătate Publică;
- 7) Ministerul Educației și Cercetării și Instituția Publică Universitatea de Stat din Moldova (persoană juridică absorbantă a Institutului de Zoologie, Institutului de Ecologie și Geografie, Institutul de Administrare Publică și Grădina Botanică Națională (Institut), conform Hotărârea Guvernului nr.485 din 13.07.2022);
- 8) Reprezentanții mediului de afaceri (EBA, AmCham, Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru etc);
- 9) Reprezentanții societății civile în domeniul mediului (cum ar fi Centrul Național de Mediu, Asociația Experților Pro Mediu, EcoContact, Ecovisio, E-Circular etc.)
- 10) Reprezentanții partenerilor de dezvoltare.

108. Un rol aparte în coordonarea implementării Programului îi revine **Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare**. Grupul de lucru este creat prin ordinul comun al MDED și MM în iulie 2023 pentru coordonarea implementării prevederilor privind promovarea activă a economiei verzi și circulare din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Pactul Verde European și Acordul de Asociere RM-UE cu Agenda de Asociere 2021-2027.

109. **Părțile implicate** în elaborarea Programului sunt instituțiile membre a Grupului de lucru interministerial creat prin ordinul comun al Ministrului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministrului Mediului nr. 94/117 din 10 iulie 2023, pentru promovarea economiei verzi și circulare.

110. În procesul implementării acestui Program, autoritățile responsabile vor colabora cu organismele administrației publice centrale și locale, reprezentanții mediului de afaceri (producători și importatori/distribuitori de produse; asociații de afaceri), instituții de cercetare, organizații neguvernamentale, mass-media, precum și cu partenerii internaționali de dezvoltare.

Capitolul VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE

111. Responsabil pentru monitorizarea implementării prezentului Program este Ministerul Mediului, care va colecta, analiza și sistematiza datele cu privire la indicatorii de monitorizare și rezultatele la sfârșitul fiecărui semestru.

112. Ministerele și alte autorități administrative centrale, precum și instituțiile publice și asociațiile de profil, în conformitate cu competențele atribuite, vor fi responsabile de implementarea eficientă a prezentului Program și a Planului de acțiuni aferent, raportând Ministerului Mediului anual, până la data de 1 martie, privind progresele înregistrate și acțiunile desfășurate.

113. Ministerul Mediului, în baza rapoartelor autorităților responsabile, va generaliza și va prezenta Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și Guvernului anual, până la data de 1 aprilie, raportul integral privind realizarea Planului de acțiuni.

114. Ministerul Mediului va asigura publicarea rapoartelor anuale de progres și a rapoartelor de evaluare intermediară și finală a Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024–2028, pe pagina web oficială a autorității.

115. Sistemul de evaluare a Programului va fi integrat în ciclul de politici/programe și va cuprinde două exerciții de evaluare, unul la finalul primei faze a Programului (2024-2026) – până la data de 1 aprilie 2027, și unul la finalizarea Programului (2027-2028) – 1 aprilie 2029. Ministerul Mediului va fi responsabil de coordonarea atât a evaluărilor intermediare, cât și a evaluării finale.

116. Primul exercițiu de evaluare va analiza gradul de realizare a obiectivelor și schimbările produse ca urmare a intervențiilor de politici. Prin comparare cu datele de referință, se vor evidenția schimbările în contextul general și se va evalua dacă obiectivele specifice rămân relevante înainte de lansarea celei de-a doua etape a Programului (2027-2028).

117. Evaluarea finală, care va fi realizată în 2029, va reflecta performanța întregului Program. Aceasta va raporta asupra eficacității și eficienței intervențiilor și măsura în care rezultatele așteptate au fost atinse. Întrebările de evaluare și de cercetare primare se vor axa pe:

- 1) relevanță: măsura în care obiectivele politicii de promovare a economiei verzi și circulare au răspuns nevoilor și priorităților naționale;
- 2) eficacitate: măsura în care obiectivele au fost atinse, dacă intervențiile și mijloacele utilizate au atins rezultatele așteptate și dacă utilizând diferite mijloace s-ar fi putut obține mai mult;
- 3) eficiență: dacă obiectivele au fost atinse la cel mai mic cost posibil;
- 4) sustenabilitate: măsura în care rezultatele, inclusiv schimbările instituționale, sunt durabile în timp.

PLAN DE ACȚIUNI

privind implementarea **Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028**

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde												
Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028												
Indicatori de rezultat:												
Numărul documentelor de politici sectoriale/naționale care integrează aspectele economiei „verzi” și circulare, a producției și consumului durabil în creștere cu 5 documente de politici în anul 2026, și cu 10 documente de politici în anul 2028.												
Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați anual, în creștere cu 20 indicatori în anul 2026, și cu 30 indicatori în anul 2028;												
1.1.1	Evaluare cuprinzătoare a tranziției ecologice în Moldova prin prisma implementării Pactului Verde European și elaborarea Foii de parcurs privind neutralitatea climatică 2050 a Republicii Moldova.	Studiu și foaie de parcurs privind neutralitatea climatică 2050 elaborată		100				100	800	trim. IV, 2025	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Proiectul GUMA „Agenda Verde pentru Armenia, Georgia, Moldova și Ucraina” finanțat de Suedia

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
1.1.2	Actualizarea raportului privind tranziția verde a Republicii Moldova, care să includă inclusiv noi indicatori a creșterii verzi conform Ghidului OECD	Noi indicatori selectați, preluați și incluși în lista de raportare; Raportul privind tranziția verde în baza indicatorilor creșterii verzi actualizat anual în perioada 2024-2028; Un mecanism funcțional de monitorizare privind aplicarea principiilor de economie verde și circulară în documentele de politici noi.		100	100	100	100	400	1000	2025-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Birou Național de Statistică, Agenția de mediu PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
1.1.3	Analize a implicărilor socio-economice ale tranziției verzi pe termen mediu (5 ani) și lung (10-15 ani), incluzând recomandări pentru aplicarea de stimulente bazate pe piață pentru generarea de finanțare pentru investițiile verzi.	O analiză a implicărilor socio-economice ale tranziției verzi pe termen mediu (5 ani) și lung (10-15 ani) efectuată;	20	20	20	20	20	100	2000	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	Birou Național de Statistică Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului Asociații de profil Parteneri de dezvoltare

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.1.4	Elaborarea proiectului hotărârii de Guvern în vederea transunerii Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2011 privind conturile economice de mediu europene, a Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2015/2174 al Comisiei din 24 noiembrie 2015 privind culegerea cu titlu indicativ a bunurilor și serviciilor de mediu, formatul de transmitere a datelor pentru conturile economice de mediu europene și modalitățile, structura și periodicitatea rapoartelor de calitate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al	Proiectul hotărârii de Guvern elaborat		300				300	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2025	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agenția de Mediu Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Biroul Național de Statistică

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	Consiliului privind conturile economice de mediu europene, și a Regulamentului delegat (UE) 2016/172 al Comisiei din 24 noiembrie 2015 de completare a Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește specificațiile produselor energetice (Text cu relevanță pentru SEE).											
1.1.5	Dezvoltarea unui mecanism de ajustare la frontieră a tarifului pentru emisiile de dioxid de carbon în anumite sectoare, cu scopul de a reduce riscul de relocare a acestor emisii.	Regulament aprobat					500	500	500 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.1.6	Revizuirea legislației naționale privind transpunerea Standardelor de performanță privind emisiile de CO2 pentru autoturisme și camionete ale UE și a amendamentelor Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2019/631 în ceea ce privește consolidarea standardelor de performanță privind emisiile de CO2 pentru autoturismele noi și pentru vehiculele utilitare ușoare noi	Standardele de performanță privind emisiile de CO2 pentru autoturisme și camionete, revizuite și actualizate conform Standardelor de performanță privind emisiile de CO2 pentru autoturisme și camionete ale UE și a amendamentelor Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2019/631 în ceea ce privește consolidarea standardelor de performanță privind emisiile de CO2 pentru autoturismele noi și pentru vehiculele utilitare ușoare noi			200			200	300 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Mediului Ministerul Energiei
1.1.7	Actualizarea Hotărârii de Guvern nr. 685/2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la etichetarea	Regulament actualizat Noi cerințe incluse și aprobate	200					200		trim. IV, 2024	Ministerul Energiei	Ministerul Mediului

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	pneurilor conform Regulamentului (UE) 2019/2144 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind cerințele pentru omologarea de tip a autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate unor astfel de vehicule, în ceea ce privește siguranța generală a acestora și protecția ocupanților vehiculului și a utilizatorilor vulnerabili ai drumurilor											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.1.8	Actualizarea Hotărârii de Guvern nr. 750/2016 pentru aprobarea regulamentelor privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic conform Regulamentului (UE) nr. 813/2013 al Comisiei din 2 august 2013 de punere în aplicare a Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește cerințele în materie de proiectare ecologică pentru instalațiile pentru încălzirea incintelor și instalațiile de încălzire cu funcție dublă	7 noi Regulamente aprobate Noi cerințe în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic aprobate	200					200	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2024	Ministerul Energiei	Instituția Publică Centrul Național pentru Energie Durabilă
1.1.9	Elaborarea proiectului hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Directivei (UE) 2019/904 a Parlamentului	Proiectul hotărârii de Guvern elaborat Cerințe și ținte minime de reciclare pentru anumite produse din plastic		300				300	500 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2025	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agencia de Mediu Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	European și a Consiliului din 5 iunie 2019 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului.	elaborate										
1.1.1 0	Integrarea obiectivelor privind ambalajele și deșeurile de ambalaj în legea privind comerțul interior, în conformitate cu Directiva 94/62/CE (EU) a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 1994 privind ambalajele și deșeurile de ambalaje	Legea nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior, actualizată în vederea limitării ambalajelor excesive, precum și tipurilor de materiale utilizate		150				150	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2025	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Agenții și instituții subordonate APL
1.1.1 1	Elaborarea cerințelor și stabilirea țăntelor minime pentru recuperare și de reciclare în cadrul legal pentru anumite produse cum ar fi cele de textile, materialele și deșeurile de construcție, demolări și fracțiunile acestora de materiale specifice etc.	Regulamente elaborate; Numărul de modificări/amendamente aprobate ce includ cerințe și ținte minime de reciclare, în conformitate cu cele mai bune practici ale UE;			300			300	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri	
			2024	2025	2026	2027	2028					total buget de stat
1.1.1 2	Actualizarea Regulamentului privind procedura generală de evaluare a conformității produselor pentru construcții, utilizată în perioada de tranziție la standardele armonizate, conform principiilor Pactului Verde European	Regulament actualizat			300			300	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Energiei	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului
1.1.1 3	Includerea în Programul privind biodiversitatea 2024-2030, a principiilor Pactului Verde European în vederea refacerii ecosistemelor și sporirea biodiversității în spațiile urbane	Acțiuni privind restaurarea ecosistemelor incluse Măsuri privind sporirea biodiversității în spațiile urbane incluse	20					20		trim. IV, 2024	Ministerul Mediului	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale APL
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 1.1, mii lei			440	970	920	120	620	3070	6600			
Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile												
Indicatori de rezultat: Volumul de investiții verzi în creștere cu 50% în anul 2026, și cu 100% în anul 2028; Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor de calitate, ciclul de viață și sustenabilitatea produselor și serviciilor (din totalul achizițiilor publice) în creștere cu 10%, în anul 2026, și cu 15% în anul 2028; Numărul de companii și organizații, care implementează standardele de management de mediu (SM SR EN ISO 14001 și sistemele EMAS) în creștere cu 20 de organizații în anul 2026, și cu 50 organizații în anul 2028.												

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.2.1	Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare	Proiectul hotărârii de Guvern elaborat			200			200	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Finanțelor Comisia Națională a Pieței Financiare	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Agenția de Mediu

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.2.2	Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088, Regulamentului delegat (UE) 2021/2139 al comisiei din 4 iunie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin stabilirea criteriilor tehnice de examinare pentru a determina condițiile în care o activitate economică se califică drept activitate care contribuie în mod	Hotărâre de guvern aprobată.			300			300	500	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Banca Națională PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	substanțial la atenuarea schimbărilor climatice sau la adaptarea la schimbările climatice și pentru a stabili dacă activitatea economică respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre celelalte obiective de mediu, Regulamentul delegat (UE) 2021/2178 al Comisiei din 6 iulie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin precizarea conținutului și a modului de prezentare a informațiilor care trebuie furnizate de întreprinderile care fac obiectul articolului 19a sau 29a din Directiva 2013/34/UE în ceea ce privește activitățile economice durabile											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	din punctul de vedere al mediului și prin precizarea metodologiei pentru respectarea acestei obligații de furnizare de informații.											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.2.3	Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (CE) nr. 1221/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind participarea voluntară a organizațiilor la un sistem comunitar de management de mediu și audit (EMAS) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 761/2001 și a Deciziilor 2001/681/CE și 2006/193/CE ale Comisiei, a Deciziei (UE) 2021/2054 a Comisiei din 8 noiembrie 2021 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii de performanță de mediu	Hotărâre de Guvern aprobată		300				300	500	trim. II, 2025	Ministerul Mediului	PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	și la parametrii de excelență pentru sectorul serviciilor de telecomunicații și tehnologia informației și comunicațiilor (TIC), a Deciziei (UE) 2020/519 a Comisiei din 3 aprilie 2020 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii sectoriali de performanță de mediu și la parametrii de excelență pentru sectorul gestionării deșeurilor, a Deciziei (UE) 2019/61 a Comisiei din 19 decembrie 2018 cu privire la documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, indicatorii sectoriali de performanță de mediu și parametrii de excelență pentru											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	sectorul administrației publice, a Deciziei (UE) 2019/62 a Comisiei din 19 decembrie 2018 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii sectoriali de performanță de mediu și la parametrii de excelență pentru sectorul producției de automobile, a Deciziei (UE) 2019/63 a Comisiei din 19 decembrie 2018 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii sectoriali de performanță de mediu și la parametrii de excelență pentru sectorul producției de echipamente electrice și electronice, a Deciziei (UE)											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	<p>2018/813 a Comisiei din 14 mai 2018 privind documentul de referință sectorial referitor la cele mai bune practici de management de mediu, la indicatorii sectoriali de performanță de mediu și la parametrii de excelență pentru sectorul agricol, a Deciziei (UE)</p> <p>2017/1508 a Comisiei din 28 august 2017 privind documentul de referință referitor la cele mai bune practici de management de mediu, indicatorii sectoriali de performanță de mediu și parametrii de excelență pentru sectorul producător de alimente și băuturi, a Deciziei (UE)</p> <p>2016/611 a Comisiei din 15 aprilie 2016 privind documentul de referință referitor la cele mai bune practici</p>											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	de management de mediu, indicatorii sectoriali de performanță de mediu și parametrii de excelență pentru sectorul turismului, a Deciziei (UE) 2015/801 a Comisiei din 20 mai 2015 cu privire la documentul de referință privind cele mai bune practici de management de mediu, indicatorii sectoriali de performanță de mediu și parametrii de excelență pentru sectorul comerțului cu amănuntul, a Decizia Comisiei din 3 noiembrie 2023 de instituire a ghidului utilizatorului care stabilește etapele necesare participării la EMAS, a Deciziei Comisiei din 7 decembrie 2011 privind un ghid pentru înregistrarea colectivă											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	la nivelul UE, înregistrarea organizațiilor din țări terțe și înregistrarea globală, toate în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1221/2009 al Parlamentului European și al Consiliului.											

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.2.4	Elaborarea și promovarea cadrului de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG (de mediu, sociale și de guvernanță)	Cadrul de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG (de mediu, sociale și de guvernanță) elaborat și promovat		300				300	1000	trim. IV, 2026	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Asociații de profil PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
1.2.5	Dezvoltarea obligațiilor verzi și a instrumentelor de stimulare și impulsione a investițiilor în acțiuni și modele de afaceri verzi.	Regulament aprobat Numărul de mecanisme / stimulente elaborate / aplicate;			300			300	500 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2026	Ministerul Finanțelor	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului ANCD ODA, CCI
1.2.6	Elaborarea Regulamentului privind însemnele etichetei ecologice și condițiile de utilizare a acesteia	Regulament aprobat, Criteriile de acordare a etichetei ecologice pe grupuri de produse și servicii stabilite.	250					250	300	trim. III 2024	Ministerul Mediului	Organismele de acreditare Agenția de Mediu

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.2.7	Consolidarea achizițiilor publice durabile, în baza criteriilor de performanță legate de ciclul de viață și de sustenabilitatea procesului de producție a lucrărilor, a produselor și a serviciilor (luând în calcul criteriile de calitate și sustenabilitate)	Ghiduri, instrucțiuni și caiete de sarcini-model elaborate Nr. de produse pentru care sunt elaborate criteriile de performanță legate de ciclul de viață și de sustenabilitate				300		300	300 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2027	Ministerul Finanțelor	Ministerul Mediului
1.2.8	Elaborarea planului de investiții publice verzi în domeniul proiectelor de infrastructură regională și ecologică pentru dezvoltarea economică, socială și de mediu	Plan de investiții publice verzi elaborat Coordonarea și includerea măsurilor planificate cu registrul proiectelor de investiții capitale				300		300	10000 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2027	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Finanțelor	Ministerul Energiei Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
1.2.9	Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2021/1056 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de	Hotărâre de guvern aprobată			200			200	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	instituire a Fondului pentru o tranziție justă											
1.2.1 0	Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2021/783 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2021 de instituire a unui program pentru mediu și politici climatice (LIFE) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1293/2013	Hotărâre de guvern aprobată					200	200	200 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 1.2, mii lei			250	600	1000	600	200	2650	13900			
Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028												
Indicatori de rezultat: Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară în creștere cu 4 instituții în anul 2026, și cu 7 instituții în anul 2028; Numărul de ședințe a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare în creștere de la două la patru ședințe anual; Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare în creștere cu 2 proiecte în anul 2026 și cu 3 proiecte în anul 2028.												

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
1.3.1	Includerea în domeniile de activitate și funcțiile de bază ale instituțiilor din cadrul Administrației Publice Centrale, a responsabilităților care reies din principiile economiei verzi și circulare și obiectivele Pactului Verde European.	Numărul de instituții care au preluat responsabilități care reies din principiile economiei verzi și circulare și obiectivele Pactului Verde European, în Regulamentele de organizare și funcționare și fișele de post.	100	100	100	100	100	500	1000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Energiei Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Agriculturii și Industriei Ministerul Alimentare Ministerul Finanțelor Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Muncii și Protecției Sociale

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
1.3.2	Instruiri de dezvoltare a competențelor personalului administrației publice centrale și locale în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor și programelor ce conțin principii ale economiei verzi și circulare, inclusiv privind achizițiile publice verzi și durabile.	Număr de participanți și de sesiuni de instruire. Numărul de programe de instruire, care au integrat competențe din domeniul economiei verzi, circulare, achizițiilor publice durabile, evaluării strategice de mediu.	100	100	100	100	100	500	1000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Energiei Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Finanțelor Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării ONG-uri

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
1.3.3	Organizarea vizitelor de studiu pentru transfer de cunoștințe și preluare de bune practici în domeniul economiei verzi și circulare în toate sectoarele economiei.	Numărul de vizite efectuate; Numărul de persoane participante în cadrul vizitelor de studiu.	150	150	150	150	200	800	1000	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Energiei Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Agriculturii și Industriei Ministerul Alimentare Ministerul Finanțelor Ministerul Educației și Cercetării	PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
1.3.4	Consolidarea grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare, prin crearea unui mecanism de monitorizare și asigurare a implementării eficiente a acțiunilor de promovare în programele sectoriale.	Numărul de ședințe de lucru desfășurate și documentate; Numărul de proiecte coordonate; Mecanism de monitorizare creat.	50	100	100	100	100	450	1000	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Instituțiile și organizațiile membre a grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
1.3.5	Facilitarea dialogului continuu între actorii cheie în domeniul tranziției verzi prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, în vederea identificării modelelor noi de afaceri verzi și promovării dezvoltării economice sustenabile.	Numărul de ședințe de lucru ce includ tematici legate de economia verde și circulară; Număr de inițiative facilitate și dezvoltate.	100	100	100	100	100	500	2000	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului Consiliul Economic pe lângă Prim-ministrul RM	Membrii consiliului economic pe lângă Prim-ministrul RM Ministerul Finanțelor Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului Asociații de profil Parteneri de dezvoltare

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
1.3.6	Crearea și menținerea unei baze de date online privind proiectele și programele în domeniul economiei verzi și circulare implementate sau în proces de implementare de către variați actori cheie.	Platformă online privind proiectele și programele în domeniul economiei verzi creată.			200			200	3000	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Finanțelor Consiliul economic pe lângă Prim Ministru

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri	
			2024	2025	2026	2027	2028					total buget de stat
1.3.7	Îmbunătățirea colaborării între instituțiile de promovare a economiei verzi și circulare, cu cele de gestionare a mediului, instituțiile de învățământ superior, organizațiile de cercetare și întreprinderi cu privire la intensificarea colaborărilor în domeniile de schimbările climatice, energia durabilă, alimentație și transportul urban inteligent, ecologic și integrat etc.	Numărul de mese rotunde, ședințe tematice, conferințe etc. organizate.		200	200	200	200	800	2000	2025-2028	Ministerul Mediului Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Universitatea de Stat Institutul de ecologie și geografie Institutul de Administrație Publică PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 1.3, mii lei			500	750	950	750	800	3750	11000			
Costuri totale de implementare ale obiectivului general nr. 1, mii lei			1190	2320	2870	1470	1620	9470	31500			

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
Obiectiv general 2: Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare												
Indicatori de impact: Productivitatea CO2 (Se împarte PIB-ul în USD PPC (paritatea puterii de cumpărare) la emisiile totale de CO2 în kg) USD PPC/kg în creștere cu 20%, în anul 2026, și cu 40% în anul 2028; Productivitatea materială a economiei în creștere cu 20% în anul 2026, și cu 35% în anul 2028; Numărul de locuri de muncă verzi în sectoarele prioritare de dezvoltare social-economică (numărul de persoane angajate în domeniul mediului și economiei verzi) în creștere cu 50%, în anul 2026, și cu peste 100% în anul 2028;												
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară												
Indicatori de rezultat: Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi susținere financiară de la Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului) în creștere cu 100%, în anul 2026, și cu 150% în anul 2028; Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică: 50 în anul 2026, 100 în anul 2028; Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi aplicate în creștere cu 100%, în anul 2026; și cu 130% în anul 2028; Rata de angajare în sectoare relevante economiei verzi și circulare, în creștere cu 3% în anul 2026, și cu 6% în anul 2028;												
2.1.1	Susținerea creării afacerilor verzi și a afacerilor care adoptă principiile economiei verzi și circulare, în sectoarele: construcții, producere, deșeuri, energie, turism, silvicultură și agricultură, prin intermediul instrumentelor de susținere antreprenorială precum Programul de Ecologizare a IMM-	Numărul și valoarea granturilor oferite întreprinderilor să adopte modele de afaceri inovatoare și circulare sau să-și reorganizeze/reorienteze afacerile; Numărul de afaceri noi verzi create inclusiv susținute prin programele de stat; Numărul de locuri de muncă verzi create; Numărul de evenimente de	10000	10000	10000	15000	20000	65000	10000	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului Agenția Națională pentru Cercetare și	Ministerul Educației și Cercetării Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Asociații de profil Parteneri de dezvoltare PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
	urilor ș.a.	informare și promovare care promovează modele de afaceri inovatoare și circulare; Numărul de măsuri puse în aplicare pentru restabilirea și menținerea modelelor de afaceri ecologice și durabile, inclusiv în agricultură. Hotărâre de Guvern cu privire la prelungirea Programului de ecologizare a IMM, cu ajustările de promovare a economiei circulare, aprobată									Dezvoltare Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură	în Republica Moldova”
2.1.5	Dezvoltarea criteriilor de finanțare a Programului de Ecologizare a IMM-urilor în vederea susținerii unei varietăți mai largi de tehnologii ecologice și de circularitate în toate sectoarele economiei.	Criterii de finanțare dezvoltate care să promoveze: - substituirea materialelor și ambalajelor din plastic cu materiale bio-compostabile, - proiectarea ambalajelor pentru a fi reutilizate și		500	500	500	500	2000	1000 (Surse ne-identificate)	2025-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului	Ministerul Mediului

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
		reciclate, - circularitatea produselor în domeniul industrial și în rândul IMM-urilor, inclusiv pentru modelele de afaceri de tip „produs ca serviciu” sau a altor modele în care producătorii își păstrează dreptul de proprietate asupra produsului sau răspunderea pentru funcționarea acestuia de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului, și pentru cele bazate pe închirierea și utilizarea în comun a bunurilor și a serviciilor.										

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri	
			2024	2025	2026	2027	2028					total buget de stat
2.1.2	Elaborarea și implementarea unui instrument de suport a afacerilor ce oferă servicii axate pe îmbunătățirea componentelor de mediu, precum: operatorii de gestionare a deșeurilor și sistemelor de depozit (sistemele colective), reciclatorii, operatorii de epurare a apelor uzate, companiile de design sustenabil și îmbunătățire a peisajului, de restabilire a terenurilor degradate, a plantărilor/pădurilor etc.	Numărul și valoarea granturilor oferite întreprinderilor; Numărul de locuri de muncă create; Numărul de evenimente de informare și promovare care promovează modele de afaceri date; Numărul de măsuri puse în aplicare pentru restabilirea și menținerea modelelor de afaceri ecologice și durabile, inclusiv în agricultură."			1000	1000	1000	3000	3000 (Surse ne-identificate)	2026 - 2028	Ministerul Mediului	I.P. „Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului”
2.1.3	Elaborarea unor măsuri de recompense pentru fermieri, axat pe performanță și nu pe conformitate, pentru îmbunătățirea practicilor agricole în domeniul mediului și climei.	Modificări și completări în regulamentele privind măsurile de acordare a subvențiilor aprobate. Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor				1000	1000	2000	2000 (Surse ne-identificate)	2027-2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării IFAD

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
		financiare alocate prin intermediul instrumentelor date.										
2.1.4	Elaborarea și implementarea unui program care să recompenseze furnizorii de servicii ecosistemice, fermierii și practicanții de agroecologie, permacultură, agrosilvicultură pastorală, care își îmbunătățesc performanțele în materie de bunăstare a animalelor, mediu și climă (gestionarea și stocarea carbonului în sol, gestionarea mai eficientă a nutrienților pentru ameliorarea calității apei, reducerea emisiilor, crearea și menținerea componentelor de	Program/măsurile elaborate. Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor financiare alocate prin intermediul instrumentelor date.				1000	5000	6000	10000 (Surse ne-identificate)	2027 - 2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Mediului Ministerul Culturii	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării IFAD

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	infrastructură verde etc.) Programul va sprijini, de asemenea, activitățile ecoturistice în zonele cu valoare sau potențial peisagistic, care sunt vulnerabile economic în ceea ce privește menținerea lor.											
2.1.5	Dezvoltarea unui mecanism de susținere a certificării/etichetării ecologice a produselor și serviciilor în baza criteriilor de performanță legate de calitate și sustenabilitate, și a certificării/etichetării produselor agroalimentare ecologice.	Număr de companii beneficiare Număr de criterii de performanță legate de calitate și sustenabilitate definite			6000			6000	6000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Asociațiile de profil parteneri de dezvoltare

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
2.1.6	Îmbunătățirea sistemului taxelor de mediu	O nouă lege privind taxele de mediu adoptată	200					200	1000	trim. IV, 2024	Ministerul Mediului	Ministerul Finanțelor Ministerul Dezvoltării economice și Digitalizării PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 2.1, mii lei			10200	10500	17500	18500	27500	84200	33000			
Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic												
Indicatori de rezultat:												
Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc) în creștere până la 10% în anul 2026, și până la 20% în anul 2028;												
Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m3, în creștere cu 20% în anul 2026, și cu 30% în anul 2028;												
Generarea deșeurilor de plastic în scădere cu 10% în anul 2026, și cu 20% în anul 2028;												
Generarea deșeurilor municipale în scădere cu 10% în anul 2026, și cu 20% în anul 2028;												
2.2.1	Elaborarea unui studiu pentru stabilirea categoriilor de deșeuri și produse ce pot fi re-introduse în circuitul economic, care să rezulte în idei de afaceri care să includă utilizarea de materiale	Analiză/studiu elaborat		100				100	1000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2025	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agencia de Mediu Asociații de profil

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	secundare și recuperarea componentelor de înaltă calitate, în sectoarele prioritare, ca o alternativă de reducere a consumului de materiale și a impactului asupra mediului.											
2.2.2	Elaborarea unor studii/analize cu privire la proiectarea ecologică a produselor, inclusiv a textilelor.	Studii/analize elaborate.				200		200	500 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2027	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului
2.2.3	Dezvoltarea și implementarea sistemelor de rambursare a depozitului (pentru toate produsele din cadrul REP) și a altor măsuri pentru a încuraja colectarea eficientă și reciclarea produselor REP	Hotărârea Guvernului aprobat; Anexe elaborate și aprobate				300		300	1000	trim. III, 2027	Ministerul Mediului	Sistemele colective APL PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
2.2.4	Dezvoltarea și implementarea unui instrument de subvenționare a producătorilor care înlocuiesc ambalajele	Hotărârea Guvernului aprobat; Volumul subvențiilor acordate producătorilor care înlocuiesc ambalajele				2000	4000	6000		2027 - 2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
	de unica folosință cu cele reutilizabile/returnabile în industria alimentară.	de unica folosință cu cele reutilizabile.										Ministerul Finanțelor
2.2.5	Dezvoltarea unor abordări noi în percepția taxelor pentru gestionarea deșeurilor municipale pe modelul „plătești în funcție de cantitate”	Regulament / instrucțiuni elaborate și aprobate			200			200	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	APL
2.2.6	Crearea de stimulente și măsuri de sprijin pentru municipalități în scopul promovării aplicării noilor abordări în percepția taxelor pentru gestionarea deșeurilor municipale pe modelul "plătești în funcție de cantitate", creând astfel de condiții încât ele să depășească schemele bazate pe abonamente.	Stimulente/măsuri aprobate. Municipalități care aplică modelul "plătești în funcție de cantitate"			200			200	300 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	APL
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 2.2, mii lei			0	100	400	2500	4000	7000	3100			
Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară												

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri	
			2024	2025	2026	2027	2028					total buget de stat
Indicatori de rezultat:												
Rata inovațiilor/tehnologiilor de mediu aplicate în practică de agenții economici, în creștere cu 2% în anul 2026 și cu 4% în anul 2028.												
2.3.1	Elaborarea unui studiu privind identificarea și aplicarea instrumentelor necesare în vederea extinderii "Infrastructurii ecologice/verzi"	Studiu elaborat Indicatori elaborați și măsurați; Rețeaua de infrastructură ecologică/verde (inclusiv harta digitală a ei) stabilită și aprobată. Program aprobat; Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor financiare alocate.				300	300	600	1000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2027	Ministerul Mediului Institutul de Ecologie și Geografie	Ministerul Educației și Cercetării Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul Finanțelor
2.3.2	Elaborarea unui studiu de cartografiere a activităților economice circulare sau cu potențial de circularitate, inclusiv potențiale sinergii industriale.	Studiu de cartografiere elaborat		200				200	700 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2025	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului	Ministerul Mediului Asociații de profi
	Elaborarea unor standarde pentru înființarea pieței de materii prime secundare din deșeuri.	Standarde elaborate				300		300	1000 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2027	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Parteneri de dezvoltare

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
2.3.3	Crearea unei baze de date / platformei digitale care să includă actori cheie pentru sinergii industriale, materii prime secundare, coproduse, date de contact, parteneri cheie, pentru a fi dezvoltată cererea și oferta de materii prime secundare.	Bază de date/platformă digitală creată			300			300	1000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
2.3.4	Crearea unei bănci de date pe produse industriale care să faciliteze vinderea în locul distrugerii a bunurilor de folosință îndelungată care nu au fost vândute, sau care au fost confiscate.	Bancă de date creată					300	300	500 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
2.3.5	Elaborarea unui Studiu cu privire la dezvoltarea conceptului de parcuri ecoindustriale la nivel național	Studiu elaborat Număr de parcuri ecoindustriale Analiză/studiu efectuat			200			200	500 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2026	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului Asociații de profil Partenerii de dezvoltare
2.3.6	Dezvoltarea unui program de cercetare și inovare, ce ar include crearea de „laboratoare vii” și faruri (situri cu	Program/măsuri elaborate. Numărul beneficiarilor. Volumul resurselor					150	150	2000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2028	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Ministerul	Ministerul Mediului Asociații de profil Parteneri de

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri	
			2024	2025	2026	2027	2028					total buget de stat
	practici exemplare), prin implicarea părților interesate, cetățeni, oameni de știință și alți actori în vederea îmbunătățirii elementele de mediu precum solul etc.	financiare alocate prin intermediul instrumentelor date.								Educației și Cercetării Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	dezvoltare	
2.3.7	Elaborarea și implementarea unor inițiative educaționale sau de cercetare și inovare privind tranziția verde în sectoarele prioritare.	Inițiative elaborate și implementate		100	100	100		300	2000	2024-2026	Ministerul Mediului	Ministerul Educației și Cercetării Parteneri de dezvoltare PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 2.3, mii lei			0	300	600	700	750	2350	8700			
Costuri totale de implementare ale obiectivului general nr. 2, mii lei			10200	10900	18500	21700	32250	93550	44800			
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară												
Indicatori de impact:												
<i>Obiectiv specific 3.1: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în vederea implementării practicilor de economie verde și circulară</i>												
Indicatori de rezultat:												
Numărul de campanii tematice de informare în creștere cu 3 campanii anuale efectuate;												
Numărul de IMM formate în domeniul economie verzi în creștere cu 70 companii formate în anul 2026, și cu 120 companii formate în anul 2028;												

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri	
			2024	2025	2026	2027	2028					total buget de stat
Ponderea apelor normativ epurate în volumul total al apelor uzate, evacuate în corpurile de apă, în creștere cu 15% în anul 2026 și cu 25% în anul 2028.												
3.1.1	Integrarea și dezvoltarea competențelor verzi și de tranziție justă, urmare a ajustării standardelor de calificare și a programelor existente de dezvoltare tehnologică și antreprenorială, inclusiv a cursurilor acreditate în domeniu.	Număr de standarde de calificare ajustate; Programe de dezvoltare tehnologică și antreprenorială ajustate; Număr de instruiți efectuate. Numărul de absolvenți a cursurilor acreditate: Responsabil pentru gestionarea deșeurilor și inspector conformare ecologic			200	200	200	600	1000 (Surse ne-identificate)	2026 - 2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Centrul Național de acreditare MOLDAC ONG-uri parteneri de dezvoltare
3.1.2	Crearea și menținerea unei baze cu consultanți și prestatori de servicii în domeniul tranziției juste, economiei verzi și circulare, a producerii mai pure și eficienței resurselor, precum și a asistenței oferite de aceștia.	Baza de date funcțională și accesibilă online; Numărul de experți instruiți; Numărul de experți abilitați care fac parte din baza de date a experților; Numărul de IMM-uri care beneficiază de capacitățile disponibile. Numărul de companii care au primit sprijin		100	100	100	100	400	1000 (Surse ne-identificate)	2025-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor Asociații de profil Parteneri de dezvoltare

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
		prin baza de date nou creată										
3.1.4	Organizarea de expoziții, competiții, evenimente și campanii de conștientizare și identificare a bunelor practici în domeniul economia verzi, circulare, tranziției juste, producerii mai pure și eficienței resurselor în rândul mediului de afaceri	Cel puțin o campanie pe an desfășurată. Materiale și evenimente de promovare elaborate; Târguri și expoziții organizate. Competiții și câștigători desemnați.	50	50	50	50	50	250	3000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Mediului Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului CIE MoldExpo, ONG-uri
3.1.5	Promovarea implementării și aplicarea de către întreprinderi a proceselor tehnologice de utilizare circulară a apei, de epurare și preepurare”	Volumul apelor uzate reutilizate; Numărul agenților economici care utilizează tehnologii de preepurare, epurare și/sau reutilizare a apelor uzate;	100	100	100	100	100	500	1000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
3.1.6	Efectuarea unor analize sau studii privind promovarea implementării de către întreprinderi a unor tehnologii/infrastructuri inovatoare, cum ar fi rețele de hidrogen (curat), pile de combustie și alți combustibili, sau captarea, stocarea și utilizarea dioxidului de carbon, stocarea energiei”	Analize/studii efectuate					300	300	1000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2027	Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Mediului	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 3.1, mii lei			150	250	450	450	750	2050	7000			
Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară												
Indicator de rezultat:												
Numărul de persoane informate în cadrul campaniilor de informare în creștere cu 150 mii în anul 2026 și cu 250 mii în anul 2028;												
3.2.1	Elaborarea și implementarea unui curs de formare dedicat organizațiilor media, în vederea dezvoltării abilităților de accesare și transmitere a informațiilor ce țin sustenabilitate, agenda verde, schimbări climatice, economia	cel puțin 100 de jurnaliști instruiți	50	50	50	50	50	250	1500	2024-2027	Ministerul Mediului	PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
	circulară, tranziție justă, bioeconomia, etc.											
3.2.2	Efectuarea unui studiu de evaluare a nevoilor de capacitate în domeniul tranziției verzi și dezvoltarea unui Program de dezvoltare a capacităților, pentru grupurile țintă identificate (cu accent pe aspectele legate de gen și inclusiv copii și tineri).	Studiu efectuat Program elaborat.	50					50	2500	trim. IV, 2024	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării PNUD, Proiectul „Permiterea unei tranziții verzi inclusive în Republica Moldova”
3.2.3	Crearea unei platforme informaționale privind produsele / serviciile verzi și durabile.	Platformă funcțională (Registrul electronic al produselor și al serviciilor etichetate ecologic)			300			300	1000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Mediului	Agencia Achiziții Publice Agencia de Mediu ONG-uri parteneri de dezvoltare
3.2.4	Organizarea și desfășurarea de campanii de conștientizare și	Cel puțin o campanie anuală organizată și desfășurată	50	100	100	100	100	450	1000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Mediului	Ministerul Muncii și Protecției Sociale

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
	materiale de informare pentru promovarea economiei verzi și circulare în rândul consumatorilor casnici											
3.2.5	Promovarea și facilitarea utilizării transportului public durabil și a mobilității urbane	Cel puțin o campanie anuală organizată și desfășurată	50	100	100	100	100	450	1000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Mediului Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Administrația Publică Locală ONG-uri
3.2.6	Promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere, inclusiv prin adaptarea acesteia circulației bicicliștilor și a altor mijloace ecologice de mobilitate individuală, modernizarea parcului de vehicule, și introducerea unei taxe diferențiate în funcție de nivelul de poluare a vehiculelor.	Politicile privind circulația bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală incluse în documentele de politici și planificare privind dezvoltarea infrastructurii rutiere. Taxă de mediu diferențiată în funcție de nivelul de poluare a vehiculelor introdusă în legislație		100	100	100	100	400	3000 (Surse ne-identificate)	2025-2028	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Ministerul Mediului	Administrația Publică Locală

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei					total buget de stat	Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028					
3.2.7	Punerea în aplicare a cerințelor Directivei privind apa potabilă prin construirea robinetelor publice cu apă potabilă pentru ca apa potabilă de la robinet să fie accesibilă și în locuri publice, în vederea reducerii dependenței de apa îmbuteliată și prevenirea generării deșeurilor de ambalaje	Cel puțin 5 robinete publice cu apă potabilă create în or. Chișinău și câte cel puțin unul în fiecare oraș din Moldova			500			500	1000 (Surse ne-identificate)	trim. IV, 2026	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Ministerul Sănătății Ministerul Mediului Administrația Publică Locală
3.2.8	Elaborarea unui program de competiții și premiere a asociațiilor de locatari/consumatorilor/cetățenilor exemplari în privința gestionării corecte și a aplicării principiilor de durabilitate în gospodăria lor.	Program elaborat. Numărul de cetățeni premiați.					500	500	1000 (Surse ne-identificate)	trim. III, 2028	Ministerul Mediului	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 3.2, mii lei			200	350	1150	350	850	2900	12000			

Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare

Indicatori de rezultat:

Numărul de programe elaborate și desfășurate privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu în creștere cu 3 programe în anul 2026 și cu 5 programe în anul 2028. Numărul de persoane instruite privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu în creștere cu 200 persoane instruite în anul 2026, și cu 300 persoane instruite în anul 2028;

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
3.3.1	Integrarea principiilor de economie verde și circulară în programele de învățământ, inclusiv în învățământul superior și vocațional.	Curriculum revizuit; Numărul de cadre didactice instruite conform noilor cerințe.			300			300	1000 (Surse ne-identificate)	trim. II, 2026	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Universității, colegii, licee
3.3.2	Asigurarea continuității și promovarea cursului/modulului de economie verde și evaluarea strategică de mediu în instituțiile de învățământ superior.	Numărul persoane instruite; Număr de instituții de învățământ superior care au preluat cursul de economie verde		300	300	300	300	1200	500 (Surse ne-identificate)	2025-2028	Ministerul Educației și Cercetării Universitatea de Stat Institutul de Administrație Publică	Ministerul Mediului Asociațiile de profil Instituții de învățământ superior
3.3.3	Promovarea conceptului universităților verzi și a școlilor ecologice.	Numărul universităților care implementează conceptul universităților verzi; Numărul școlilor care implementează conceptul școlilor ecologice.	50	100	100	100	100	450	500 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării Instituții de învățământ superior	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului

	Obiective generale/obiective specifice/acțiuni	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare bugetate de stat, mii lei						Surse din afara bugetului de stat	termen de realizare (luna, anul în care se estimează realizarea deplină a acțiunii)	Instituția responsabilă	Parteneri
			2024	2025	2026	2027	2028	total buget de stat				
3.3.4	Organizarea stagiilor de practică pentru studenți la centrele de demonstrație ecologică, întreprinderi, instituții și organizații care aplică principii de durabilitate	Numărul studenților beneficiari		100	100	100	100	400	500 (Surse ne-identificate)	2025-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
3.3.5	Dezvoltarea capacităților de perfecționare profesională a cadrelor didactice pentru creșterea potențialului de predare a cursurilor în domeniul economiei verzi și circulare.	Număr de cadre didactice abilitate în predarea cursurilor de economie verde și circulară.	50	100	100	100	100	450	1000 (Surse ne-identificate)	2024-2028	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Mediului
Costuri totale de implementare ale obiectivului specific nr. 3.3, mii lei			100	600	900	600	600	2800	3500			
Costuri totale de implementare ale obiectivului general nr. 3, mii lei			450	1200	2500	1400	2200	7750	22500			
Costul total al Programului			11840	14420	23870	24570	36070	110770	98800			

Nota informativă
la proiectul Programului de promovare a economiei verzi și circulare 2024-2028

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028 este elaborat de către Ministerul Mediului și Grupul de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare format prin Ordinul comun al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerul Mediului nr. 94/117 din 10 iulie 2023.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Scopul acestui Program este de a promova implementarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova, în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială.

Documentul își propune să integreze capacitățile Republicii Moldova în adoptarea principiilor economiei verzi și circulare, pentru a facilita o tranziție economică spre durabilitate. Acest lucru implică protejarea mediului înconjurător, generarea de oportunități de ocupare a forței de muncă, sporirea securității energetice și reducerea costurilor de producție.

Viziunea Programului constă în alinierea la obiectivele ambițioase ale Pactului Verde European, la prioritățile stabilite de Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" pe termen mediu și lung (*Obiectivul specific 10.4 Tranziția activă spre economia verde și circulară*), precum și la proiectul Strategiei de Mediu pentru perioada 2023-2030 și alte documente strategice relevante. Aceasta implică orientarea strategică a Republicii Moldova spre o dezvoltare durabilă, caracterizată prin creștere economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă, generare de noi locuri de muncă și responsabilitate față de mediul înconjurător.

Se preconizează ca Programul să contribuie la trecerea către noi modele de dezvoltare economică și la asigurarea unui mediu sănătos și sigur prin tranziția activă către o economie verde și circulară, așa cum este reflectat în documentul de bază al cadrului național de dezvoltare, în special în ceea ce privește politici și management în domeniul protecției mediului: promovarea politicilor de adaptare la condițiile schimbărilor climatice și minimizarea impactului asupra mediului al activităților umane și economice ilegale, inclusiv prin activități bazate pe cercetare și dezvoltare. În același timp, direcțiile și intervențiile prioritare incluse în SND vor contribui la atingerea obiectivelor stabilite și la prioritățile corespunzătoare angajamentelor Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană și altor acorduri încheiate cu Uniunea Europeană, inclusiv măsurile menite să pregătească țara pentru aderarea la Uniunea Europeană.

Condiții care au impus elaborarea programului:

1. Provocările majore generate de economie asupra mediului, inclusiv impactul negativ al activităților umane și creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră.
2. Prioritățile și angajamentele Republicii Moldova ca țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană.
3. Agendă pentru Dezvoltare Durabilă 2030 și alte acorduri internaționale care promovează o economie de protecție a mediului și dezvoltare durabilă.
4. Schimbările climatice, reducerea biodiversității, inegalitățile sociale, tensiunile politice și instabilitatea financiară în context global și regional.
5. Dependența de sursele de energie fosilă și nevoia de a promova sursele de energie regenerabilă.
6. Necesitatea de a dezvolta modele de afaceri circulare pentru a reduce consumul de resurse și impactul asupra mediului.

7. Oportunitatea de a genera noi locuri de muncă în sectoarele energiei regenerabile și reciclării deșeurilor.
8. Contribuția la îmbunătățirea rezilienței economiei naționale și a securității energetice prin reducerea dependenței de resursele naturale limitate.
9. Aderarea la Acordul de la Paris și necesitatea de a limita creșterea temperaturii globale și de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră.
10. Obținerea statutului de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană și deschiderea unor noi oportunități economice și de dezvoltare.

Finalități și obiective urmărite de Program:

1. Promovarea principiilor economiei verzi și adoptarea conceptelor economiei circulare în Republica Moldova.
2. Protejarea mediului înconjurător și reducerea impactului activităților economice asupra acestuia.
3. Generarea de oportunități de ocupare a forței de muncă în sectoare precum energia regenerabilă și reciclarea deșeurilor.
4. Sporirea securității energetice prin tranziția către surse regenerabile de energie.
5. Reducerea costurilor de producție prin utilizarea eficientă a resurselor și a materiilor.
6. Alinierea la obiectivele Pactului Verde European, Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" și Strategia de Mediu pentru perioada 2023-2030.
7. Contribuția la dezvoltarea economică sustenabilă, dezvoltare socială echitabilă și crearea de noi locuri de muncă.
8. Pregătirea Republicii Moldova pentru aderarea la Uniunea Europeană și alinierea la angajamentele UE în domeniul economiei verzi și al dezvoltării durabile.

Aceste condiții și finalități reflectă angajamentul Republicii Moldova de a face tranziția către o economie verde și circulară în concordanță cu obiectivele globale de dezvoltare durabilă și acordurile internaționale, precum și în vederea consolidării relațiilor cu Uniunea Europeană și asigurării unui viitor durabil pentru cetățeni și mediul înconjurător.

În procesul de elaborare a Programului s-a consultat publicația: "Spre o transformare verde a Republicii Moldova: Analiza situației din 2021. Monitorizarea progresului în baza indicatorilor creșterii verzi ai OCDE," elaborată în conformitate cu cadrul indicatorilor de creștere verde propus de OCDE și Ghidul pentru țările Parteneriatului Estic.

Programul este elaborat în conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Aprobarea Programului a fost preluată în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Programul de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 are ca unul dintre obiectivele sale principale alinierea la obiectivele și angajamentele Uniunii Europene și la Pactul Verde European. Această aliniere implică armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene în domeniul economiei verzi și circulare. Iată descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop această armonizare:

1. **Obiectivele comune:** Programul menționează în mod explicit că este aliniat cu prioritățile și angajamentele ce decurg din statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană. Acest lucru indică un obiectiv comun între Republica Moldova și Uniunea Europeană de a promova

dezvoltarea durabilă, economia verde și circulară, ceea ce face ca proiectele de armonizare legislativă să aibă un scop comun și clar definit.

2. Referințe la Pactul Verde European: Textul menționează Pactul Verde European și subliniază importanța acestuia în promovarea dezvoltării durabile. Acesta servește ca un cadru comun de referință pentru ambele părți și poate ajuta la ghidarea proiectelor de armonizare a legislației.

3. Măsuri concrete pentru aliniere: Programul face referință la mai multe inițiative și politici ale Uniunii Europene, precum Planul de acțiune pentru economia circulară, Strategia Industrială pentru Europa și altele. Aceste referințe indică faptul că Republica Moldova are în vedere măsuri concrete luate de Uniunea Europeană și încearcă să le adopte sau să le adapteze în legislația națională.

4. Aderarea la Uniunea Europeană: Textul menționează că Republica Moldova a obținut statutul de țară candidată pentru aderarea la Uniunea Europeană în iunie 2022. Acest fapt indică o aspirație clară de a se conforma standardelor și reglementărilor europene, ceea ce presupune armonizarea legislației în multiple domenii, inclusiv cel al economiei verzi și circulare.

5. Promovarea politicii de adaptare la schimbările climatice: Textul subliniază importanța promovării politicii de adaptare la schimbările climatice și minimizarea impactului asupra mediului înconjurător. Acest lucru este în concordanță cu obiectivele Uniunii Europene de a combate schimbările climatice și de a promova dezvoltarea durabilă.

În concluzie, textul indică un grad semnificativ de compatibilitate între obiectivele Republicii Moldova și ale Uniunii Europene în ceea ce privește economia verde și circulară. Proiectele care vizează armonizarea legislației naționale cu legislația UE în acest domeniu vor beneficia de un cadru comun de referință, obiective clare și sprijinul Republicii Moldova pentru implementarea acestor măsuri în vederea aderării la Uniunea Europeană și promovării dezvoltării durabile.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Programul de Promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024 - 2028 a fost elaborat în baza cadrului de politici la nivel național, ținând cont de aspectele legale și strategice în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, infrastructurii și dezvoltării regionale. Aceasta include utilizarea sustenabilă și eficientă a resurselor naturale și materiilor prime, cu un accent special pe schimbările climatice și pe necesitățile socio-economice pe termen mediu. Programul se asigură că se aliniază la obiectivele și prioritățile stabilite în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" pentru termen mediu și lung, reflectând angajamentul Republicii Moldova față de o dezvoltare durabilă prin intermediul creșterii economice, dezvoltării sociale, generării de locuri de muncă și protecției mediului înconjurător.

Într-o perspectivă mai largă, prevederile acestui Program se înscriu în contextul cadrului legal existent, inclusiv:

- 1) Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător;
- 2) Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- 3) Legea nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile;
- 4) Legea nr.209/2016 privind deșeurile;
- 5) Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice;
- 6) Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale;
- 7) Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică.
- 8) Legea Nr. 306 din 26.10.2023 privind etichetarea produselor cu impact energetic;
- 9) Legea Nr. 151 din 17.07.2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.

Programul asigură sinergia cu strategiile sectoriale existente sau în curs de elaborare, inclusiv:

- 1) Strategia de mediu 2024-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024;
- 2) Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/2013;
- 3) Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1470/2016;
- 4) Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013;
- 5) Proiectul Planului Național Integrat privind Energia și Clima (PNIEC);
- 6) Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 387/2023;
- 7) Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023 – 2030 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023;
- 8) Strategia de dezvoltare „Educația - 2030” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 114/2023;
- 9) Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova pentru anii 2022 – 2028 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 40/2022;
- 10) Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 393/2024.

În același timp, Programul își propune să extindă și să înglobeze obiectivele stabilite în cadrul altor programe naționale, sprijinind tranziția către o economie verde și circulară. Acestea includ:

- 1) Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 592/2019;
- 2) Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 515/2022;
- 3) Programul de dezvoltare cu emisii reduse 2030 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 659/2023;
- 4) Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023;
- 5) Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55/2023;
- 6) Programul pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 972/2023;
- 7) Programului de Management durabil al Substanțelor chimice pentru anii 2023-2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 816/2023;
- 8) Programul național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1063/2016;
- 9) Programul Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității pentru perioada 2023-2027 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 653/2023;
- 10) Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 280/2024.

Prin integrarea și armonizarea cu aceste programe, Programul de Promovare a economiei verzi și circulare urmărește să maximizeze sinergia dintre diferitele inițiative și să creeze un cadru coerent pentru dezvoltarea durabilă și transformarea într-o economie verde și circulară.

Luând în considerare contextul național și regional de mediu, economie, geopolitică, și cadrul de politici în domeniul mediului, dezvoltării antreprenoriale, de infrastructură și dezvoltare regională, inclusiv prin utilizarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, materiei prime, vizând schimbările climatice și necesitățile social - economice pe termen mediu, programul își propune să atingă următoarele obiective generale și specifice însoțite de acțiuni și ținte corespunzătoare:

Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 1.1. Incorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028

Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile

Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028;

Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară;

Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic;

Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară;

Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară, care se va realiza prin atingerea următoarelor obiective specifice:

Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară

Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară.

Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare.

Totodată, se preconizează că implementarea integrală a Programului va contribui la atingerea rezultatelor strategice de mediu la nivel de țară, conform tabelului nr. 1.

Tabelul nr. 1. Țintele și indicatorii corespunzători fiecărui obiectiv specific al Programului.

Obiectiv general	Obiectiv specific	Indicatori de rezultat	Valoarea de referință 2022	Ținta
Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	Obiectiv specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028	Numărul documentelor de politici sectoriale/naționale care integrează aspectele economiei verzi și circulare, producției și consumului durabil	5 documente de politici	10 documente de politici, în anul 2026, 15 în anul 2028
		Numărul de indicatori ai economiei verzi și circulare monitorizați și raportați anual	30 indicatori	50 indicatori în anul 2026, 60 indicatori în anul 2028

	Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile	Volumul de investiții verzi	14 mil. lei	21 mil. lei în anul 2026, și 28 mil. lei în anul 2028	
		Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor de calitate, ciclul de viață și sustenabilitatea produselor și serviciilor)	0	10%, în anul 2026, și 15% în anul 2028	
		Numărul de companii și organizații, care implementează standardele de management de mediu (SM SR EN ISO 14001 și sistemele EMAS)	10 organizații	30 organizații în anul 2026, și 60 organizații în anul 2028	
	Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028	Numărul total de instituții și subdiviziuni care au inclus responsabilități privind economia verde și circulară	3 instituții/subdiviziuni	7 instituții/subdiviziuni în anul 2026, 10 în anul 2028	
		Numărul de ședințe a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi și circulare	2 ședințe anual	4 ședințe anual	
		Numărul de proiecte de asistență tehnică în domeniul economiei verzi și circulare	2 proiecte	4 proiecte în derulare în anul 2026, 5 proiecte în derulare în 2028	
	Obiectiv general 2: Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare	Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară	Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi de la Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului)	84 IMM verzi	150 IMM în anul 2026, 200 IMM-uri verzi în anul 2028
			Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică	0 produse/servicii	50 produse/servicii în anul 2026, 100 în anul 2028
			Numărul stimulentei, instrumentelor și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate	5 instrumente	10 instrumente în anul 2026, 12 instrumente în anul 2028
			Rata de angajare în sectoare relevante economiei verzi și circulare, %	50,77%	53% în anul 2026 și 56% în anul 2028
Productivitatea CO2 (Se împarte PIB-ul în USD PPC (paritatea puterii de cumpărare) la emisiile totale de CO2 în kg)			4 USD PPC/kg	5 USD PPC/kg în anul 2026, 6 USD PPC/kg în anul 2028	
Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi,			Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticlă, hârtie/carton, metal, DEEE etc)	44%	50% în anul 2026, și 55% în anul 2028

	reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic	Productivitatea apei, USD PPC (2017=1), m3	45,5 (2020) USD/m3	55,0 USD/m3 în anul 2026, și 60 USD/m3 în anul 2028
		Generarea deșeurilor de plastic	116 mii tone	cu 10% reduse în anul 2026, și cu 20% în anul 2028
		Generarea deșeurilor municipale	3 311,4 mii m3	cu 10% reduse în anul 2026, și cu 20% reduse în anul 2028
	Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară	Rata inovațiilor/tehnologiilor de mediu aplicate în practică de agenții economici, în %	3%	5% în anul 2026, 7% în anul 2028
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară	Obiectiv specific 3.1: specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară	Numărul de campanii tematice de informare	3 campanii anuale	6 campanii anuale
		Numărul de IMM formate în domeniul economie verzi	84 IMM	150 IMM în anul 2026, 200 IMM în anul 2028
		Ponderea apelor normativ epurate în volumul total al apelor uzate, evacuate în corpurile de apă, %	14,11 (2016)	30,0 în anul 2026, și 40 în anul 2028
	Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	Numărul de persoane informate în cadrul campaniilor de informare	50 mii persoane	200 mii persoane în anul 2026, 300 mii persoane în anul 2028
	Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	Numărul de programe elaborate și desfășurate privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	2 programe	5 programe în anul 2026, și 7 programe în anul 2028
		Numărul de persoane instruite privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	52 persoane instruite	200 persoane instruite în anul 2026, și 300 persoane instruite în anul 2028;

5. Fundamentarea economico-financiară

Costul total al Programului este de 209 570 mii lei. 110 770 mii lei sunt costuri ale bugetului de stat, iar 98 800 mii lei sunt costuri ce vor fi acoperite din alte surse. Repartizarea costurilor pe fiecare obiectiv general și specific în parte este descrisă în tabelul nr. 2, iar repartizarea costurilor pe ani este indicată în tabelul nr. 3. Descrierea detaliată a costurilor pe fiecare acțiune și obiectiv, pe ani și pe tipul sursei de finanțare este făcută în cadrul Planului de Acțiuni a Programului.

Tabelul nr. 2. Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse, repartizate pe fiecare obiectiv general și specific al Programului

Obiectivele	Costuri acoperite din bugetul de stat, mii lei	Costuri acoperite din alte surse, mii lei
Obiectiv general 1. Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde	9470	31500
Obiectiv specific 1.1. Incorporarea principiilor Pactului Verde European în actele normative și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028	3070	6600
Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea până în anul 2028 a unui cadru legislativ care să faciliteze îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor și investițiile durabile	2650	13900
Obiectiv specific 1.3. Optimizarea coordonării, intensificarea colaborării și dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare până în anul 2028	3750	11000
Obiectiv general 2. Stimularea tranziției și dezvoltării afacerilor verzi și circulare	93550	44800
Obiectiv specific 2.1. Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de suport în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară	84200	33000
Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea instrumentelor de suport în vederea eficientizării utilizării resurselor naturale de către întreprinderi, reducerea și reintegrarea deșeurilor în circuitul economic	7000	3100
Obiectiv specific 2.3. Dezvoltarea infrastructurii de suport privind economia verde și circulară	2350	8700
Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară	7750	22500
Obiectiv specific 3.1. Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a mediului privat și asociativ în practici de economie verde și circulară	2050	7000
Obiectiv specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară	2900	12000
Obiectiv specific 3.3. Creșterea numărului de programe educaționale în domeniul economiei verzi și circulare	2800	3500
Costul total al Programului	110770	98800

Tabelul nr. 3. Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse, repartizate pe fiecare an în perioada 2024-2028

Surse/ani	2024	2025	2026	2027	2028
Bugetul de stat (mii lei)	11840	14420	23870	24570	36070
Parteneri de Dezvoltare (mii lei)	98 800				
Total (mii lei)	209 570				

Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării Programului sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare a Programului. În plus față de costurile directe legate de implementarea programului de economie verde, există și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către autoritățile administrației publice centrale și locale. De asemenea, sunt necesare investiții în infrastructură și tehnologie pentru a face posibilă trecerea la o economie verde. Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului pentru perioada 2024-2028, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- a. finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- b. investiții din partea sectorului privat în sectoarele economiei verzi, cum ar fi energiile regenerabile și eficiența energetică, gestionarea durabilă a resurselor naturale și economia circulară;
- c. resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul economiei verzi, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente economiei verzi;
- d. tehnologii și inovații care să susțină dezvoltarea economiei verzi în Republica Moldova.

Cheltuielile planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului vor fi determinate de bugetul disponibil și de prioritățile stabilite în cadrul Programului.

În plus, în scopul atingerii obiectivelor propuse se va coopera cu partenerii de dezvoltare care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie și finanțare suplimentară.

În ceea ce privește alinierea cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) 2024-2026, Programul propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor de energie regenerabilă, protejarea resurselor naturale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special:

- **Obiectivele sectorului „Cercetările științifice fundamentale” (16)**
Subprogramul 1602 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative”
Subprogramul 1603 ”Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică „Eficiență, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”
- **Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (50)**
Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”

Subprogramul 5017 "Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică „Materiale, tehnologii și produse inovative”"

Subprogramul 5010 „Schimbări climatice- predicții, prognoze și avertizări”

Subprogramul 5016 „Promovarea investițiilor”

- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea agriculturii” (51)**

Subprogramul 5102 „Dezvoltarea durabilă a sectorului vegetal”

Subprogramul 5103 „Dezvoltarea durabilă a sectorului zootehnic”

Subprogramul 5108 „Îmbunătățiri funciare și irigarea terenurilor agricole”

- **Obiectivele sectorului „Gestiunea durabilă a sectorului forestier național” (54)**

Subprogramul 5403 „Dezvoltarea ecoturismului, pisciculturii și gospodăriei de vânătoare”

- **Obiectivele sectorului „Dezvoltare regională și construcții” (61)**

Subprogramul 6105 „Implementarea politicii de dezvoltare regională”

Subprogramul 6107 „Cercetări științifice aplicate în domeniul construcțiilor”

- **Obiectivele sectorului „Dezvoltarea sectorului energetic” (58)**

Subprogramul 5807 „Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică „Eficiența, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”"

Subprogramul 5809 „Surse regenerabile”

Subprogramul 5810 „Eficiență energetică”

- **Obiectivele sectorului „Geodezia, cartografia și cadastrul” (69)**

Subprogramul 6903 „Conservarea și sporirea fertilității solului”

- **Obiectivele sectorului „Protecția mediului” (70)**

Subprogramul 7001 "Politici și management în domeniul protecției mediului”

Subprogramul 7002 "Managementul integrat al deșeurilor și a substanțelor chimice”

Subprogramul 7003 "Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu”

Subprogramul 7004 "Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor”

Subprogramul 7007 "Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”

Subprogramul 7009 "Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local”

Subprogramul 7011 "Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice”

- **Obiectivele sectorului „Învățământ” (88)**

Subprogramul 8812 „Perfecționarea cadrelor”

Subprogramul 8815 „Curriculum”

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Aprobarea Programului nu implică modificarea, abrogarea sau elaborarea unor acte normative noi.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizare și evaluare a documentelor de politici publice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, Conceptul programului a fost coordonat de către Cancelaria de Stat prin scrisoarea nr. 21-113-1376 din 23.01.2023 și repetat prin scrisoarea nr. 21-113-4003. Recomandările pe

marginea conceptului programului au fost luate în considerare la definitivarea acestuia, urmare a examinării și evaluării calității și conformității.

Anunțul privind consultarea publică a Conceptului proiectului documentului de politici publice: „Programul de promovare a economiei verzi și circulare 2024 – 2028” a fost plasat pe pagina web a Ministerului Mediului la rubrica *Proiecte de documente* și pe pagina *particip.gov.md* la data de 25.04.2023.

La elaborarea Programului au fost consultate mai multe părți interesate, inclusiv 10 ministere membre a Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi, peste 10 agenții și instituții din subordinea guvernului/ministerelor, circa 30 de ONG-uri (Asociații de mediu, afaceri ș.a.) și alți parteneri de dezvoltare (UNEP, UNIDO).

Cu părțile interesate s-a lucrat prin intermediul Grupului de lucru interministerial pentru promovarea economiei verzi, care s-a întrunit inclusiv la data de 17.02.2023 și 23.05.2023 în ședințe de lucru și de consultare publică privind elaborarea Programului, și în perioada 20-24 Noiembrie 2023. A fost antrenată Camera Americană de Comerț, Asociația Businessului European, Secretariatul Consiliului Economic pe lângă Prim Ministru etc.

Au fost recepționate propuneri din partea a circa 15 instituții, propunerile cărora au fost luate în considerare în proporție de 100%, fiind ajustate și incluse în proiectul programului.

Programul a fost avizat de către ministerele vizate în două etape de avizare.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul definitivat în baza obiecțiilor și propunerilor înaintate de instituțiile implicate în procesul de avizare/expertizare, va fi expediat Centrul Național Anticorupție în modul stabilit.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Nu sunt necesare.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul definitiva în baza obiecțiilor și propunerilor înaintate de instituțiile implicate în procesul de avizare va fi supus expertizei juridice.

11. Constatările altor expertize

Nu sunt necesare.

Ministrul mediului

Sergiu LAZARENCU

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul Programul de promovare a economiei verzi și circulare 2024 – 2028

Prima avizare:

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecției/propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului	
Cancelaria de Stat <i>Aviz nr. 21/1-69-1399 din 07.02.2024</i>	II. Propunerile (recomandările)	Se acceptă	
	Se reiterează necesitatea conformării la recomandările prezentate de către Cancelaria de Stat în Raportul de evaluare a calității și conformității proiectului sus menționat în scrisoarea nr. 21-113-9726 din 13.09.2023, inclusiv: La proiectul hotărârii Guvernului: În conformitate cu art. 102 din Constituția Republicii Moldova, art. 37 al Legii nr. 136/2017 și art. 14 al Legii nr. 100/2017, hotărârea Guvernului se adoptă pentru exercitarea atribuțiilor Guvernului și pentru organizarea executării legilor. Respectiv, ținem să remarcăm, că o hotărâre de Guvern nu poate constitui temei juridic pentru emiterea unui alt act normativ al Guvernului. Prin urmare, din clauza de adoptare se va exclude referința la Hotărârea Guvernului nr. 386/2020.		
	La proiectul Programului În tabelul de la pct. 66. al Programului, se va omite fraza „ <i>Obiectivul Programului: Promovarea economiei verzi și circulare 2024</i> ”, deoarece Capitolul III, care se referă la Obiective generale și specifice, nu cuprinde un astfel de obiectiv.		Se acceptă
	Totodată, la coloanele „Valoarea de referință 2022” și „Ținta” se vor indica unitățile de măsură. Respectiv pentru fiecare indicator se va indica valoarea de referință și ținta (unii indicatori din proiect nu conțin valorile respective), pentru indicatorii fără valori de referință se va asigura planificarea și dezvoltarea instrumentelor pentru colectare.		Se acceptă
	Constatăm că în tabelele de la punctele 66, 70 și în Planul de acțiuni Obiectivul general 2, Obiectivul specific 2.1. și Obiectivul specific 2.2. diferă ca conținut față de cele menționate la Capitolul III. Obiective generale și specifice. Prin urmare, este necesar să se efectueze o uniformizare a acestora, asigurând coerența și consistența întregului document.		Se acceptă
	La pct.71 din proiect, în tabelul care evidențiază subprogramele bugetare , se va completa cu costurile estimate pentru fiecare obiectiv, detaliat pentru anii 2024-2025.		Se acceptă
Cu referire la figurile prezentate în proiectul Programului, acestea necesită a fi expuse în ordine numerologică,	Se acceptă		

<p>fără a se repeta numărul de ordine. Respectiv la toate tabelele și diagramele din Program se va include titlul și numărul tabelului sau diagramei.</p>	
<p>Este necesar de a se întocmi o listă, care să cuprindă toate acronimele și abrevierile utilizate în Program și Plan de acțiuni</p>	<p>Nu se acceptă Acronimele și abrevierile au fost descifrate în text</p>
<p>La Planul de acțiuni: Reiterăm necesitatea revizuirii structurii Planului de acțiuni pentru implementarea Programului în vederea respectării prevederilor stabilite în pct. 12, subpct. 4) din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, după cum urmează: 1. obiective specifice (preluate din partea descriptivă a programului); 2. acțiuni (măsurile concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice); 3. indicatori de monitorizare (indicatorii pentru fiecare acțiune planificată să fie cuantificați); 4. costuri de implementare (vor fi reflectate la fiecare acțiune, separat pe ani, cu indicarea sursei de finanțare); 5. termen de realizare (perioada de realizare a fiecărei acțiuni, preferabil cu indicarea lunii și anului în care se estimează realizarea deplină a acțiunii); 6. instituție responsabilă (autoritatea/instituția publică responsabilă de realizarea acțiunilor planificate).</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>În același timp, Planul de acțiuni se va ajusta conform următoarelor aspecte: - conform domeniilor de competență, autoritățile publice, urmează să examineze posibilitățile de acoperire a cheltuielilor pentru acțiunile propuse, ulterior fiind ajustat prin prisma prevederilor pct.11 subpct.6) din Hotărârea Guvernului nr.386/2020;</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>- se evidențiază că, costurile estimative reflectate în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului sunt prezentate atât în milioane lei, cât și în mii lei. În acest sens, se propune uniformizarea unității de măsură a costurilor estimative și ajustarea acestora; (mii corect)</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>- după revizuirea și completarea costurilor acțiunilor, va fi actualizată informația în partea descriptivă a Programului la capitolul V. Costuri;</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>- se vor cuantifica indicatorii de monitorizare astfel, încât să permită aprecierea măsurii în care sunt realizate acțiunile, or cu excepția acțiunilor pentru elaborarea actelor normative la care indicatorul este „Hotărâre de Guvern aprobată” majoritatea trebuie ajustați conform exemplelor de mai jos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul de documente de politici noi aprobate, dezagregate pe tematicile Pactului Verde European, ce integrează acțiuni de implementare a principiilor economiei verzi și circulare se va substitui de exemplu cu 5 documente de politici noi aprobate, dezagregate pe tematicile Pactului Verde European; 	<p>Se acceptă parțial (În cazul unor activități nu pot fi cuantificate numărul exact numărul de</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Număr campanii de informare elaborate și implementate se va substitui de exemplu cu 30 campanii de informare elaborate și implementate; 	acțiuni)
<p>- la majoritatea acțiunilor se vor revizui termenii de realizare și se va indica cu exactitate, în format trimestru-an (similar ca la acțiunea 1.1.1 „trimestrul I, 2025”). Pentru acțiunile cu caracter periodic se va indica termenul limită pentru raportare, iar indicarea perioadei (ex. 2024-2028) se permite doar la acțiunile cu caracter permanent sau anual (ex. acțiunea 1.1.2.8 Îmbunătățirea guvernantei corporative și creșterea competitivității companiilor de stat);</p>	Se acceptă
<p>- ținând cont de prevederile art. 54 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 100/2017, abrevierile (ex. „ODA”, „ANCD”, „AIPA”, etc.) se vor substitui cu denumirile complete;</p>	Se acceptă
<p>- la acțiunea 1.2.2 se propune ajustarea textului „instituțiilor guvernamentale și a agențiilor/instituțiilor subordonate” în conformitate cu prevederile Legii nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate, în scopul identificării categoriilor de personal ce urmează a fi instruite, precum și în scopul utilizării unei terminologii constante și uniforme, în concordanță cu prevederile altor acte normative și documente de politici;</p>	Se acceptă
<p>- în Planul de acțiuni se va indica un rând nou, care va reflecta costul total estimat al Programului;</p>	Se acceptă
<p>- Planul de acțiuni conține acțiuni ample, motiv pentru care este imperativ să fie examinate și dezagregate în categorii distincte (ex: acțiunea 1.1.2.5 „Integrarea în legea comerțului interior (și a altor acte tangențiale) reglementări privind limitarea ambalării excesive, utilizării anumitor materiale de ambalare (în special al celor din plastic), în special în cazul în care sunt posibile produse sau sisteme alternative (reutilizabile sau materiale biodegradabile și compostabile) sau în care bunurile de consum pot fi manipulate în condiții de siguranță fără a fi ambalate.</p> <p><i>Facilitarea implementării conceptului de „produs ca serviciu”.</i></p> <p><i>Elaborare a unor principii de contabilitate de mediu care să completeze datele financiare cu date privind performanța economiei circulare.</i></p> <p><i>Promovarea și dezvoltarea unei bioeconomii circulare și a economiei albastre.</i></p> <p><i>Includerea în politica de protecție a consumatorului: „Dreptul la reparare”, pentru a oferi posibilitatea ca consumatorii să aleagă produse reparabile, reutilizabile, durabile.</i></p> <p><i>Promovarea pașaportului electronic pentru produse în vederea furnizării informațiilor cu privire la originea, compoziția, posibilitățile de reparare și demontare a acestuia, precum și cu privire la cum va fi eliminat în momentul scoaterii sale din uz.</i></p> <p><i>Preluarea principiilor privind industria verde și circulară din Strategia Industrială pentru Europa, și promovarea circularității în domeniul colaborării industriale în rândul IMM-urilor, utilizând formarea, consilierea oferită în cadrul rețelei întreprinderilor europene privind colaborarea clusterelor și transferul de cunoștințe privind eficiența resurselor” se propune a fi dezagregată în felul următor:</i></p> <p>„1.1.2.5 Integrarea în legea comerțului interior a reglementărilor pentru limitarea ambalării excesive și utilizarea responsabilă a materialelor de ambalare, inclusiv plasticul, cu accent pe alternative reutilizabile și biodegradabile, și posibilitatea manipulării în siguranță a bunurilor de consum fără ambalare.</p> <p>1.1.2.6 Facilitarea implementării conceptului de „produs ca serviciu”.</p>	Se acceptă

	<p>1.1.2.7 Elaborarea unor principii de contabilitate de mediu care să completeze datele financiare cu date privind performanța economiei circulare.</p> <p>1.1.2.8 Includerea în politica de protecție a consumatorului: „Dreptul la reparare”.</p> <p>1.1.2.9 Promovarea pașaportului electronic pentru produse.</p> <p>1.1.2.10 Adoptarea principiilor industriilor verzi și circulare din Strategia Industrială pentru Europa și promovarea colaborării circulare în rândul IMM-urilor, folosind resursele rețelei europene pentru cluster și transferul de cunoștințe.</p>	
	Recomandăm revizuirea și corectarea documentului, prin prisma excluderii greșelilor gramaticale și de exprimare.	Se acceptă
<p>Cancelaria de Stat, Centrul de armonizare a legislației <i>Aviz nr. 31/02-69-864 din 25.01.2024</i></p>	II. Propunerile (recomandările)	
	<p>Obiectivul specific nr. 1 „Încorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024 - 2028”</p> <p>- acțiunea 1.1.2.3 va fi reformulată în ”Elaborarea proiectului hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Directivei (UE) 2019/904 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2019 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului (Text cu relevanță pentru SEE) (reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului prin stabilirea cerințelor și țintelor minime de reciclare pentru anumite produse din plastic)”.</p>	Se acceptă
	La fel, vor fi reformulate și acțiunea 1.1.3 în ”Elaborarea proiectului hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) nr. 691/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2011 privind conturile economice de mediu europene” (Text cu relevanță pentru SEE)	Se acceptă
	și acțiunea 1.1.5 în ”Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare (Text cu relevanță pentru SEE).	Se acceptă
	la acțiunea 1.1.5 se va examina necesitatea completării rubricii ”Instituția responsabilă” cu Ministerul Finanțelor, ori acesta este responsabil de promovarea proiectelor de acte normative elaborate de CNPF;	Se acceptă
	- acțiunea 1.1.2.9 de modificare a HG nr. 750/2016, act național care transpune Regulamentul (UE) 813/2013 și acțiunea 1.1.2.10 de modificare a HG nr. 685/2018, act național armonizat cu Regulamentul (CE) 661/2006 (abrogat și substituit prin Regulamentul (UE) 2020/740) și Regulamentul (CE) 1222/2009 (abrogat și substituit prin Regulamentul (UE) 2019/2144) se vor completa cu informația privind actele UE care vor constitui obiect al transpunerii.	Se acceptă
	<p>Obiectivul specific nr. 2 „Dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor economice în vederea impulsivării tranziției spre o economie verde și circulară”</p> <p>- Acțiunea 2.1.1 va fi reformulată în ”Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088, Regulamentului delegat (UE) 2021/2139 al comisiei din 4 iunie 2021 de completare a Regulamentului (UE)</p>	Se acceptă

	2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin stabilirea criteriilor tehnice de examinare pentru a determina condițiile în care o activitate economică se califică drept activitate care contribuie în mod substanțial la atenuarea schimbărilor climatice sau la adaptarea la schimbările climatice și pentru a stabili dacă activitatea economică respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre celelalte obiective de mediu, Regulamentului delegat (UE) 2021/2178 al Comisiei din 6 iulie 2021 de completare a Regulamentului (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin precizarea conținutului și a modului de prezentare a informațiilor care trebuie furnizate de întreprinderile care fac obiectul articolului 19a sau 29a din Directiva 2013/34/UE în ceea ce privește activitățile economice durabile din punctul de vedere al mediului și prin precizarea metodologiei pentru respectarea acestei obligații de furnizare de informații”;	
	- Acțiunea 2.1.2 va fi reformulată în ”Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (UE) 2021/523 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 martie 2021 de instituire a Programului InvestEU și de modificare a Regulamentului (UE) 2015/1017”;	Se acceptă (a fost exclusă)
	- la acțiunea 2.1.7 “Elaborarea Regulamentului privind însemnele etichetei ecologice și condițiile de utilizare a acesteia” se va indica și transpunerea prin acesta a Regulamentului (CE) nr. 66/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind eticheta UE ecologică, după cum este prevăzut în acțiunea nr. 13 de la Capitolul 27 “Mediu” din PNA. Totodată, menționăm că actul UE a fost transpus parțial prin HG nr. 204/2023 privind Regulamentul privind etichetarea ecologică.	Nu se acceptă. Acest act a fost transpus parțial
	Obiectiv general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară - acțiunea 3.1.1 va fi reformulată în ”Elaborarea proiectului Hotărârii de Guvern în vederea transpunerii Regulamentului (CE) nr. 1221/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind participarea voluntară a organizațiilor la un sistem comunitar de management de mediu și audit (EMAS) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 761/2001 și a Deciziilor 2001/681/CE și 2006/193/CE ale Comisiei”.	Se acceptă
	Completarea, după caz, și cu alte acțiuni normative planificate prin Planul național pentru aderarea RM la UE, aprobat prin HG nr. 829/2023, la Capitolul 27.	Se acceptă
Ministerul Educației și Cercetării <i>Aviz nr. 07-09/785 din 02.01.2024</i>	I. Obiecțiile	
	- Obiectivul specific 2.3. , la acțiunea 2.3.1 „Crearea și consolidarea infrastructurii de suport a activităților de inovare și cercetare , precum și de susținere a aplicării acestora de către mediu antreprenorial în dezvoltarea modelelor de afaceri verzi și circulare”, menționăm despre lipsa resurselor financiare din bugetul de stat;	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	
	- Obiectivul specific 2.3. , la acțiunea 2.3.3., „sprijinirea cercetării, dezvoltării și adoptării de soluții tehnologice pentru captarea și stocarea carbonului în scopul reducerii emisiilor din sectoarele agricole și de utilizare a terenurilor, inclusiv, promovarea proiectului european HuMuS pentru crearea "laboratoarelor vii" dedicate îmbunătățirii calității solului „să se transfere sintagma „Ministerul Educației și Cercetării” din coloana a 4-a a tabelului (Responsabili de executare) în coloana a 5-a (Parteneri). Considerăm oportun să fie propus	Se acceptă

	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în calitate de executor.	
	- Obiectivul specific 3.1. , la acțiunea 3.1.2., în conținut, sintagma „standardele ocupaționale” să se substituie cu sintagma „standardele de calificare”.	Se acceptă
	- Obiectivul specific 3.1. , la acțiunea 3.1.2., în coloana a 8-a (Indicatori de monitorizare) a tabelului, sintagma „Număr de standarde ocupaționale ajustate” să se substituie cu sintagma „Număr de standarde de calificare ajustate”.	Se acceptă
	- Obiectivul specific 3.3. , la acțiunea 3.3.2., se propune a reformula conținutul în următoarea redacție „Asigurarea continuității și promovarea cursului/modulului de economie verde și evaluarea strategică de mediu, în instituțiile de învățământ superior”;	Se acceptă
	- Obiectivul specific 3.3. , la acțiunea 3.3.3., să se completeze coloana a 4-a a tabelului (Responsabilii de executare) cu sintagma „instituții de învățământ superior”.	Se acceptă
	- Obiectivul specific 3.3. , la acțiunea 3.3.4., se propune a reformula conținutul în următoarea redacție „Organizarea stagiilor de practică pentru studenți la centrele de demonstrație ecologică, întreprinderi, instituții și organizații care aplică principii de durabilitate”.	Se acceptă
	- Obiectivul specific 3.3. , la acțiunea 3.3.4., să se omită din coloana a 8-a (Indicatori de monitorizare) a tabelului sintagma „Program aprobat” și sintagma „Numărul persoanelor beneficiare” să se substituie cu sintagma „Numărul studenților beneficiari”.	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale <i>Aviz nr. 04-686 din 06.02.2024</i>	- Obiectiv general 1: Îmbunătățirea proceselor de guvernare verde, Obiectivul specific 1.1. Încorporarea principiilor Pactului Verde European în legislația existentă și în documentele de politică sectorială elaborate în intervalul 2024-2028, la acțiunea 1.1.2.6:	Se acceptă
	a) se va exclude textul „ <i>Promovarea inițiativelor de reducere a impermeabilizării solului, de reabilitare a siturilor abandonate sau a siturilor dezafectate contaminate și de creștere a nivelului de utilizare sigură, sustenabilă și circulară a solurilor excavate</i> ” întrucât conform prevederilor pct. 2 și pct. 6 din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 690/2017, ministerul este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate: transport, infrastructura de transport, urbanism, construcții și locuințe, dezvoltare regională și locală și infrastructura de apă și sanitație;	
	b) se va substitui textul „ <i>promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere adaptată circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală, modernizarea vehiculelor</i> ” cu textul „ <i>promovarea politicilor privind dezvoltarea infrastructurii rutiere, inclusiv prin adaptarea acesteia circulației bicicliștilor și a altor mijloace de mobilitate individuală, modernizarea parcului de vehicule</i> ” deoarece nivelul de calitate a infrastructurii rutiere influențează direct viteza de circulație a transportului rutier, respectiv consumul de combustibil și nivelul de poluare;	Se acceptă
	c) la componenta „Termene de realizare” se va substitui perioada anilor „2024-2028” cu perioada anilor „2025-	Se acceptă

	<p>2028”, deoarece normele și cerințele privind proiectarea construcțiilor, producția materialelor de construcție, utilizarea deșeurilor de construcție și demolare sunt prevăzute în actele normative din domeniu, care se aprobă de către organul central de specialitate în domeniu. Conform prevederilor pct. 18 din Regulamentul cu privire la administrarea mijloacelor pentru finanțarea sistemului de documente normative în construcții, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1436/2008, elaborarea și aprobarea documentelor normative se efectuează anual în baza Planului tematic de elaborare a documentelor normative în construcții.</p>	
	<p>Obiectivul general 3: Creșterea gradului de educație, conștientizare și implicare a societății în tranziția spre o economie verde și circulară, Obiectivul specific 3.2. Îmbunătățirea nivelului de conștientizare și implicare a consumatorilor în procesul de economie verde și circulară:</p> <p>a) la acțiunea 3.2.4:</p> <p>- la componenta „Responsabili de executare”, se va substitui textul „<i>Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale</i>” cu textul „Autoritatea publică locală” întrucât „Consiliile locale și municipale, în contextul necesității organizării transportului rutier contra cost în trafic local, elaborează și aprobă planuri de mobilitate urbană”, conform prevederilor art. 14, lit. f) din Codul Transporturilor rutiere nr. 150/2014;</p> <p>- la componenta „Parteneri” se va indica textul „Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale”.</p>	<p>Se acceptă parțial (APL nu poate fi responsabil de acțiunile documentelor de politici ale Guvernului)</p>
	<p>b) la acțiunea 3.2.5:</p> <p>- textul măsurii respective se va expune în următoarea redacție „<i>Punerea în aplicare a cerințelor Directivei privind apa potabilă prin construirea robinetelor publice cu apă potabilă pentru ca apa potabilă de la robinet să fie accesibilă și în locuri publice, ceea ce va reduce dependența de apă îmbuteliată și va preveni generarea de deșeuri de ambalaje</i>” pentru a reflecta legătura directă între acțiune și rezultat (și anume crearea a cel puțin 5 robinete publice cu apă potabilă în or. Chișinău și câte cel puțin unul în fiecare oraș din Republica Moldova) și a asigura măsurarea lesnicioasă a gradul de realizare a măsurii respective;</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p>la componenta „Responsabili de executare” se va substitui textul „<i>Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale</i>” cu textul „Autoritatea publică locală” iar la componenta „Parteneri” se va substitui abrevierea „APL” cu textul „<i>Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale</i>” întrucât ministerul este autoritatea publică centrală care organizează concursul de propuneri de proiecte la care pot aplica și reprezentanții autorităților publice locale, inclusiv pentru construirea robinetelor publice cu apă potabilă în localități.</p>	<p>Se acceptă parțial (APL nu poate fi responsabil de acțiunile documentelor de politici ale Guvernului)</p>
<p>Ministerul Justiției Aviz nr. 04/2-1083 din 06.02.2024</p>	<p>II. Propunerile (recomandările)</p> <p>La proiectul Hotărârii Guvernului: În clauza de adoptare textul „și art. 3 și 4 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr. 153-158, art. 509)” se va exclude, întrucât, potrivit art. 102 alin. (2) din</p>	<p>Se acceptă</p>

<p>Constituție, art. 37 alin. (1) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern și art. 14 lit. a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, hotărârile Guvernului se adoptă pentru organizarea executării legilor.</p>	
<p>Complementar, se va ține cont că, în conformitate cu art. 51 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, articolul este elementul structural de bază al legilor și al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al ordonanțelor Guvernului și al legilor locale ale autorității unității teritoriale autonome cu statutul juridic special. Potrivit art. 52 alin. (1) din legea enunțată, elementul structural de bază al hotărârilor Guvernului este punctul. La pct. 2 semnul de punctuație „ ; ” se va substitui cu semnul „ . ”, iar pct. 3 sbp. 1), după cuvântul „Programului”, se va completa cu prepoziția „în”.</p>	Se acceptă
<p>La proiectul Programului: Cu titlu de remarcă generală atenționăm că, potrivit pct. 2 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 (în continuare – Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020), la fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de politici publice se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative, în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Prin urmare, numerotarea elementelor structurale ale proiectului actului normativ trebuie să fie continuă de la începutul și până la sfârșitul actului, ținând cont de prevederile art. 52 alin. (3) din Legea nr. 100/2017, iar semnele grafice se vor exclude, deoarece acestea nu constituie elemente structurale ale actului normativ. Punctele se divid în subpuncte și în alineate.</p>	Se acceptă
<p>În parafa de aprobare cuvântul „<i>Aprobată</i>” se va substitui cu cuvântul „<i>Aprobat</i>”.</p>	Se acceptă
<p>La formularea capitolului I „Introducere” se va ține cont de prevederile pct. 9 din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, potrivit căreia „Programul este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), care derivă din strategie și, respectiv, contribuie la implementarea acesteia prin detalierea și concretizarea acțiunilor ce urmează a fi realizate într-un domeniu sau subdomeniu de activitate.”. Astfel, se va indica expres din care strategie derivă Programul propus spre aprobare.</p>	Se acceptă
<p>La pct. 1 se va revizui textul „(prezentat în anexa 2)”, deoarece planul de acțiuni este parte componentă a programului și constituie unica anexă la acesta.</p>	Se acceptă
<p>La pct. 22 și 23 se vor indica actele normative prin care sunt aprobate strategiile și programele menționate.</p>	Se acceptă
<p>La pct. 26 referințele la hotărârile Guvernului se vor face fără utilizarea abrevierii „H.G.”, aceste fiind exprimate cu indicarea denumirii depline, a numărului de ordine și anului adoptării, conform următorului exemplu: „Hotărârea Guvernului nr. 592/2019 cu privire la aprobarea Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii”.</p>	Se acceptă
<p>Atenționăm că, potrivit regulilor de tehnică legislativă, în special, art. 54 din Legea nr. 100/2017, textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație, terminologia utilizată trebuie să fie constantă, uniformă și să corespundă celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în</p>	Se acceptă (noțiunile principale au fost definite la

<p>alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi, se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire. În cazul în care se impune folosirea unor termeni și expresii din alte limbi, se indică, după caz, corespondentul acestora în limba română, se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, în conformitate cu terminologia juridică. Dacă un termen este polisemantic, sensul în care este folosit trebuie să decurgă cu claritate din text; exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea lor în text, la prima folosire.</p> <p>În contextul celor menționate supra, semnalăm necesitatea revizuirii, în mod special, a următoarelor noțiuni/cuvinte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pag. 13, la pct. 31 cuvântul „<i>Guvernului</i>” se va indica cu majusculă; - pag. 21, la pct. 54, a noțiunii „<i>R&D</i>”; - pag. 22, cuvintele „<i>achiziții publice verzi</i>” și „<i>lucrări verzi</i>”; - pag. 23, cuvintele „<i>bioeconomie circulară</i>”, „<i>economie albastră</i>”, „<i>transport multimodal</i>”, „<i>cheltuieli bugetare verzi</i>”; - pag. 24, noțiunea „<i>obiectiv SND</i>”; - pag. 25, cuvintele „<i>alimentele viitorului</i>” și cuvintele „<i>afaceri verzi</i>”; - pag. 29, noțiunile „<i>EMAS</i>” și „<i>PAYT</i>”; - pag. 31, pct. 58, cuvintele „<i>locuri de muncă verzi</i>”. 	<p>pct. 3, altele pe parcurs în textul programului)</p>
<p>La pct. 20 menționăm că ordinele se emit de către persoana cu funcție de conducere și nu de către instituție nemijlocit. Astfel, referințele la <i>Minister</i> se vor substitui cu referințele la <i>ministru</i>.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>La pct. 22 considerăm că urmează a fi indicate doar documentele de politici aprobate cu indicarea actelor de aprobare. Adițional, la sbp. 1) referința la Strategia de mediu remarcăm că, potrivit proiectului cu numărul unic 85/MM/2024 documentul de politici în cauză este pentru anii 2024-2030.</p>	<p>Se acceptă (cele câteva acte care încă sunt în proces de aprobare însă sunt încă neaprobate, vor fi excluse în cadrul avizării a doua)</p>
<p>La pct. 29 lit. e) (pag. 12) se va revedea numerotarea Figurii, or, în cazul în care este o figură, respectiva se va numerota cu o cifră - 6, iar în cazul în care este vorba de două figuri, respectivele se vor indica separat. Observația dată este valabilă și pentru restul figurilor numerotate prin cratimă. Adițional, atragem atenția că, figurile nu sunt numerotate consecutiv.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>Dispozițiile capitolului III se vor analiza suplimentar. Astfel, obiectivele specifice urmează a fi reformulate pentru a fi SMART. SMART este un acronim al caracteristicilor considerate esențiale pentru corecta formulare a</p>	<p>Se acceptă parțial</p>

<p>unui obiectiv. Aceste caracteristici sunt următoarele: S – specific; M – măsurabil; A – accesibil; R – relevant; T – încadrat în limite de timp.</p> <p>Un obiectiv <u>specific</u> urmează să fie foarte clar exprimat și să nu lase loc de îndoieli. Un obiectiv specific diferă, în primul rând, de unul general. El vizează rezultate concrete, iar nu rezultate în general.</p> <p><u>Măsurabil</u> – înseamnă că un obiectiv poate fi cuantificat, fie cantitativ, fie calitativ. Un obiectiv măsurabil este cel care permite stabilirea cu exactitate a faptului că a fost atins ori nu sau în ce măsură a fost atins. De asemenea, un obiectiv măsurabil permite monitorizarea progresului atingerii lui.</p> <p><u>Accesibil</u> – înseamnă că un obiectiv poate fi într-adevăr atins cu capacitatea și resursele disponibile.</p> <p><u>Relevant</u> – înseamnă că realizarea obiectivului contribuie la impactul vizat de documentul de politici. Realizarea unui obiectiv trebuie să contribuie în mod esențial la atingerea unui obiectiv mai mare, mai general. Relevanța obiectivului se evaluează în raport cu acest obiectiv mai general. În acest sens, el trebuie să vizeze un anumit impact.</p> <p><u>Încadrat în limite de timp</u> – înseamnă că obiectivul conține și data până la care este prevăzut a se realiza.</p> <p>Totodată, la formularea obiectivelor remarcăm că, potrivit pct. 11 sbp. 3) și 4) din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 obiectivele generale ale domeniului sau subdomeniului de activitate reprezintă rezultatele preconizate pe domeniul sau subdomeniul de activitate, derivate din obiectivele și direcțiile prioritare ale strategiei, iar obiectivele specifice reprezintă rezultatele preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului.</p>	<p>Obiectivele generale ale Programului derivă din obiectivele Strategiei de Mediu 2024-2030, care în prezent se află în proces de avizare.</p> <p>Formularea SMART a obiectivelor este efectuată în măsura posibilităților. Pentru domenii largi precum cele ale economiei verzi există mai mulți indicatori de impact și rezultat care descriu atingerea obiectivelor Programului și sunt indicați separat în tabel pentru fiecare obiectiv în parte.</p>
<p>Adițional, la denumirea obiectivului specific 1.1 de la pag. 24 cuvântul „<i>existentă</i>” se va substitui cu cuvântul „<i>națională</i>”.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>La pct. 66 (pag. 36), la descrierea Obiectivului specific 2.1., nu este indicată valoarea de referință 2022 pentru</p>	<p>Se acceptă</p>

	„Volumul stimulentele fiscale și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate și volumul stimulentele fiscale și mecanismelor de finanțare pentru promovarea economiei verzi și circulare aplicate” și pentru „Volumul de investiții verzi”.	
	În același punct, la descrierea Obiectivului specific 2.2., nu este indicată valoarea de referință 2022 pentru „Generarea deșeurilor de ambalaje pe cap de locuitor”, „Generarea deșeurilor de plastic” și „Generarea deșeurilor alimentare”, iar la descrierea Obiectivului specific 2.4. a fost omisă descrierea valorii de referință pentru anul 2022 și ținta. Prin urmare, se vor opera completările respective.	Se acceptă
	Cu referire la proiectul Planului de acțiuni, semnalăm că acțiunile necesită să fie redată cu claritate , incluzând măsuri concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice ale Programului.	Se acceptă
	În partea ce ține de termenul de realizare al acțiunilor, sugerăm să fie stabilit un termen trimestrial sau anual , pentru a face posibilă monitorizarea și evaluarea în timp a implementării acțiunilor și a rezultatelor, or, termene precum „2024-2028” au o marjă de incertitudine prea mare și nu oferă o viziune clară a momentului de implementare.	Se acceptă
	La acțiunea 1.1.2.11 se va indica termenul de realizare.	Se acceptă
	Adițional, remarcăm necesitatea revizuirii instituțiilor responsabile de realizarea acțiunilor din plan în contextul în care entitățile care nu se află în subordinea Guvernului nu pot fi obligate de Guvern să execute anumite sarcini. Din acest considerent, acestea vor fi menținute în Plan, doar dacă nu vor fi direct responsabile de acțiunile din plan, ci în colaborare cu ele se vor atinge rezultatele scontate.	Se acceptă
Ministerul Energiei <i>Aviz nr. 10-348 din 08.02.2024</i>	II. Propunerile (recomandările)	
	- la pct. 7 din proiect, substituirea cuvintelor „ <i>petrol și gaze</i> ” cu cuvintele „ <i>produse petroliere și gaze naturale</i> ”.	Se acceptă
	Suplimentar, având în vedere reorganizarea Autorității administrative Agenția pentru Eficiență Energetică în Instituția Publică Centrul Național pentru Energie Durabilă stipulată la pct.1 din Hotărârea de Guvern nr.1060/2023 cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Centrul Național pentru Energie Durabilă, recomandăm substituirea în tot textul proiectului a sintagmei „Agenția pentru Eficiență Energetică” cu sintagma „Centrul Național pentru Energie Durabilă”.	Se acceptă
	Propunem completarea pct. 22 cu proiectul Planului Național Integrat privind Energia și Clima (PNIEC), având în vedere că acesta este un document de politici care stabilește obiectivele de dezvoltare ale sectorului energetic și climă, dar și activitățile/măsurile necesare pentru realizarea acestora.	Se acceptă parțial (încă nu este aprobat)
	Referitor la prevederile Obiectivului specific 2.1. Impulsionarea tranziției spre o economie verde, și anume în partea ce ține de „Securitatea și eficiența energetică, energia din surse regenerabile (5.15)”, propunem comasarea informațiilor de la secțiunile „Securitatea și eficiența energetică, energia din surse regenerabile (5.15)” și „Securitate și eficiență energetică, energie din surse regenerabile (5.15)”, prin prezentarea datelor într-o singură secțiune, dar din aliniate diferite.	Se acceptă
	Totodată, propunem substituirea textului de la cel de-al 2-lea pasaj „Securitate și eficiență energetică, energie din	Se acceptă

	<p>surse regenerabile (5.15) cu următorul text: „prin facilitarea creării comunităților de energie din surse regenerabile, conform Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile nr. 10/2016, în scopul ridicării gradului de autonomie energetică la nivel local, prin utilizarea resurselor energetice regenerabile (O1.1, O2.4, O9.2, O9.3, O10.1, O10.3), și prin asigurarea Ministerul Energiei al Republicii Moldova condițiilor necesare pentru instalarea a circa 510 MW capacități de generare a energiei, electrice din surse regenerabile, alocate pentru implementarea schemelor de sprijin și accelerarea ritmului de instalare a acestora, în special a instalațiilor pe bază de biogaz, precum și folosirea masei verzi a culturilor leguminoase perene pe terenuri arabile în scopul fixării azotului biologic (pentru înlocuirea azotului tehnic din îngrășămintele minerale) pentru producerea biogazului prin „metanizare” (O1.2, O10.1–O10.4).” Propunerea respectivă vine ca urmare a modificării Legii nr. 10/2016 prin Legea nr. 331/2023, prin care s-a introdus conceptul de comunitate de energie din surse regenerabile, precum și a mecanismului de „facturare netă”, pentru care Guvernul a alocat 100 MW cote de capacitate adiționale, conform Hotărârii Guvernului nr. 26/2024 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 401/2021 cu privire la aprobarea limitelor de capacitate, a cotelor maxime și a categoriilor de capacitate în domeniul energiei electrice din surse regenerabile valabile până la data de 31 decembrie 2025.</p>	
<p>Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării <i>Aviz nr. 03-511 din 16.02.2024</i></p>	<p style="text-align: center;">II. Propunerile (recomandările)</p> <p>- La planul de acțiuni pentru implementarea Programului: La acțiunea nr.1.1.1 „Elaborarea Foii de parcurs privind neutralitatea climatică 2050 a Republicii Moldova” considerăm oportună plasarea acțiunii respective sub egida Ministerului Mediului, ca primă autoritate responsabilă, reieșind din competența Ministerului Mediului și domeniile de reglementare atribuite acestuia conform pct.6 și 7 din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.145/2021.Astfel, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării va fi inclusă ca autoritate coresponsabilă, or acțiunile aferente schimbărilor climatice derivă dintr-o sinergie de acțiuni și domenii de competență a mai multor autorități de resort. Suplimentar, menționăm despre necesitatea corelării acțiunii 1.3.4 din Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2023-2025 a Programului național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.653/2023, care prevede „Elaborarea și implementarea planurilor de acțiune/ foilor de parcurs sectoriale privind decarbonizarea industriilor și pentru a atingerea obiectivului de emisii net-zero până în 2050”, instituția responsabilă fiind Ministerul Mediului. În acest context Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării își exprimă suportul în calitate de autoritate coresponsabilă.</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p>Acțiunea nr. 1.1.2.5 „Integrarea în legea comerțului interior...reglementări privind limitarea ambalării excesive [...]” este una prea generală și complexă, astfel, aceasta urmează a fi revizuită și divizată pe acțiuni specifice dat fiind faptul că încorporează aspecte distincte precum reglementarea privind ambalarea produselor, elaborarea principiilor de contabilitate, promovarea economiei albastre, politica de protecție a consumatorului, industria verde, domenii ce țin de competența și responsabilitatea diferitor autorități publice</p>	<p>Se acceptă</p>

<p>centrale pentru care urmează a fi setați indicatori corespunzători de monitorizare. Mai mult ca atât, prevederile aferente condițiilor și cerințelor de ambalare a produselor sunt încorporate în Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, cât și Hotărârea Guvernului nr. 561/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje.</p>	
<p>La acțiunea 1.2.4 considerăm necesar completarea acțiunii cu indicarea concretă a documentului de unde vor fi preluați noii „indicatori ai creșterii verzi” care vor fi monitorizați anual.</p>	Se acceptă
<p>Acțiunea nr. 1.3.2 urmează a fi revizuită ca și conținut, astfel încât să fie delimitate acțiunea de asigurare a dialogului cu actorii cheie de cea a promovării și implementării programelor de facilitare a finanțării, investițiilor și modelelor noi de afaceri, în contextul în care Planul de acțiuni deja prevede elaborarea și implementarea unor astfel de programe. În acest context, propunem expunerea acțiunii în următoarea redacție „Dezvoltarea dialogului continuu între actorii cheie în domeniul tranziției verzi prin intermediul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministrul Republicii Moldova, în vederea identificării modelelor noi de afaceri verzi și promovării dezvoltării economice sustenabile.”</p>	Se acceptă
<p>Acțiunea 2.1.3 urmează a fi prezentată în următoarea redacție „Promovarea măsurilor de suport financiar destinat tranziției afacerilor (atât a IMM-urilor, cât și a întreprinderilor mari) care adoptă principiile economiei verzi și circulare, și susținerea creării afacerilor verzi în sectoarele: construcții, deșeurii, energie, turism, silvicultură și agricultură, prin intermediul instrumentelor de susținere antreprenorială.”</p>	Se acceptă conform redacției actuale
<p>La acțiunea 2.1.6, relevăm că domeniul aferent gestionării resurselor de apă, de epurare și pre-epurare nu sunt proprii competențelor Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, astfel, MDED urmează a fi exclus din lista instituțiilor responsabile de acțiunea respectivă.</p>	Nu se acceptă Ecologizarea întreprinderilor (ce include circularitatea apei în întreprinderi, epurarea și pre-epurarea ei) este realizată în primul rând de MDED
<p>La acțiunea 2.2.3 „Continuarea și extinderea Programului de ecologizare a IMM-urilor...” la rubrica „Termen de realizare” urmează a fi indicată perioada „2024-2026”, la rubrica „Costuri estimate” va fi indicată valoarea de „30000,0 mii lei” conform CBTM aprobat (HG nr.408/2023), și la rubrica „Indicatori de monitorizare” propunem includerea în calitate de indicator nou „Valoarea granturilor aprobate”.</p>	Se acceptă
<p>Acțiunea 2.2.4 „Susținerea în mod prioritar a activităților de producere și certificare (prin intermediul instrumentelor economice) a produselor pentru care există criterii de durabilitate, în vederea recompensării</p>	Se acceptă

produselor în funcție de performanța lor în materie de sustenabilitate, și niveluri ridicate de performanță” urmează a fi reformulată/clarificată și detaliată pe etape: a) este necesară delimitarea „activității de producere” de cea de „certificare” care sunt două activități separate.	
b) indicarea concretă a produselor pentru care există criteriile de durabilitate, deja stabilite și aprobate în cadrul normativ.	Se acceptă
c) care sunt instrumentele economice de „susținerea, în mod prioritar, activităților de producere și certificare (prin intermediul instrumentelor economice)...”, mai mult ca atât, sintagma „în mod prioritar” este una arbitrară, declarativă și neechitabilă în raport cu alte activități de producere.	Se acceptă
În continuare, urmează a fi revizuită lista instituțiilor responsabile, MDED va fi inclus ca Partener, iar Organismele de acreditare vor fi excluse, dat fiind faptul că organismele de acreditare nu eliberează certificate ecologice.	Se acceptă
La compartimentul „Indicatori de monitorizare” aceștia vor fi revizuiți, dat fiind faptul că nu corelează cu scopul acțiunii.	Se acceptă
La acțiunea 2.2.6 considerăm necesar excluderea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, ministerul nu are în domeniile de competență și atribuțiile sale „acordarea unor subvenții producătorilor care înlocuiesc ambalaje de unică folosință cu cele reutilizabile/returnabile”.	Se acceptă
Acțiunea 2.2.11 urmează a fi revizuită conceptual. În primul rând, pentru a promova proiectarea ecologică a produselor, dintre care și textile, este necesar să fie asigurat cadrul normativ care să prevadă cerințele suplimentare și standarde minime privind durabilitatea, posibilitatea de reparare, eficiență energetică și reciclare. Informăm că la nivel european urmează a fi aprobat un proiect de Regulament privind proiectarea ecologică pentru produse sustenabile, care face parte din pachetul de propuneri din cadrul Pactului verde european care au scopul de a asigura faptul că produsele sustenabile devin norma în UE, că sunt stimulate modelele de afaceri circulare, iar consumatorii sunt capacitați în cadrul tranziției verzi. Regulamentul respectiv va extinde domeniul de aplicare al cadrului de proiectare ecologică pentru a acoperi o gamă cât mai largă de produse precum și stabilirea unor criterii minime nu numai pentru eficiența energetică, ci și pentru circularitate și o reducere generală a amprente de mediu și climatice a produselor. (a se vedea Comunicarea Comisiei europene https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?ur) Astfel, considerăm că acțiunea propusă în Planul de acțiuni este una incipientă și urmează a fi reconsiderată, inițial, prin efectuarea unor Analize/studii cu privire la proiectarea ecologică a produselor, inclusiv a textilelor.	Se acceptă
La acțiunea 2.3.4 cuvântul „aplicarea” urmează a fi substituit cu cuvintele „promovarea aplicării”.	Se acceptă
Acțiunea 2.3.5 este una prea generală (înglobând mai multe tipuri de tehnologii digitale), însă reieșind din faptul că acțiunea aferentă digitalizării se atribuie domeniilor de competență ale Ministerului Mediului, considerăm oportun includerea Ministerului Mediului în calitate de autoritate responsabilă. Totodată urmează a fi completată rubrica cu indicatori de monitorizare.	Se acceptă
La acțiunea 2.4.5, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării urmează a fi substituit cu Ministerul Culturii, reieșind din faptul că domeniul de competență „turism” este gestionat de Ministerul Culturii. Suplimentar,	Se acceptă

	informăm că în anul 2023 a fost aprobat Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului, prin Hotărârea Guvernului nr.488/2023.	
	Acțiunea 3.1.4 „Promovarea conceptului de parcuri ecoindustriale la nivel național” propunem reformularea acesteia „Elaborarea unui Studiu cu privire la dezvoltarea conceptului de parcuri ecoindustriale la nivel național”. La rubrica termene de realizare, propunem perioada „2025-2026”, și ca indicatori de monitorizare „Analiză/studiu efectuat”	Se acceptă
	Acțiunile 3.1.6 și 3.1.7, considerăm oportun comasarea acestora și expunerea cu următorul conținut „Elaborarea și promovarea cadrului de reglementare pentru implementarea standardelor și principiilor ESG (de mediu, sociale și de guvernanță)”. Totodată, relevăm oportunitatea includerii activității de premiere a exemplelor de excelență a întreprinderilor care aplică principiile ESG la acțiunea 3.1.5, care se referă la activități de organizare a campaniilor, expozițiilor și evenimentelor aferente promovării economiei verzi și circulare.	Se acceptă
	Acțiunea 3.2.2 „Promovarea serviciilor care contribuie la utilizarea produselor de mâna a doua, reciclate, reparate, reutilizate, recondiționate, reproduse etc.” propunem excludere acesteia, dat fiind faptul că activitatea de promovare a serviciilor ține de competența agenților economici care prestează servicii de reciclare/reparare/reutilizare a produselor de mâna a doua, ori reconsiderarea acesteia prin prisma promovării unor programe, cum ar fi, spre exemplu Programul de vouchere pentru electrocasnice, aprobat prin HG nr.621/2023, cu implicarea instituțiilor de resort pe domeniile de competență aferente acestora.	Se acceptă
Ministerul Agriculturii și Industrii Alimentare <i>Aviz nr. 07-07/486 din 09.02.2024</i>	II. Propunerile (recomandările)	Se acceptă
	Pentru acțiunea 2.4.1, cu privire la elaborarea unui instrument economic de suport și investiții, venim cu recomandare de a concretiza setul de măsuri care vor fi întreprinse în acest sens. Totodată, menționăm că companiile de design de și îmbunătățire a landsaftului nu țin de competența ministerului.	
	Pentru acțiunile 2.4.2 și 2.4.5, cu privire la elaborarea programului sau setului de măsuri pentru susținerea activităților economice prietenoase cu mediul, acestea sunt foarte similare și au același indicator, de aceea propunem ca aceste acțiuni să fie comasate.	Se acceptă
	Pentru acțiunea 2.4.3, cu privire la realizarea unui studiu și elaborarea hărții digitale a infrastructurii ecologice, venim cu sugestie de a reformula obiectivul să fie mult mai clar care va fi rolul MAIA.	Se acceptă
	Pentru acțiunea 2.4.4, referitor la facilitarea procedurii legale de modificare a destinației terenului, considerăm că aceasta nu este necesară să fie inclusă în Program, deoarece facilitarea procedurii legale de modificare a destinației terenurilor, este un mecanism din prevederile noului Cod Funciar, care a fost aprobat în Parlament în lectură finală.	Se acceptă
Ministerul Finanțelor <i>Aviz nr. 07/5-03/159/295 din 27.02.2024</i>	I. Obiecțiile	
	Tabelele din partea descriptivă a Programului trebuie să corespundă regulilor de tehnoredactare a actelor normative, acestea necesită a fi denumite și numerotate consecutiv, de asemenea se va ține cont de indicarea unităților de măsură, unde este cazul.	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	

<p>Implementarea măsurilor noi incluse în Program vor avea, inevitabil, un impact semnificativ asupra bugetului de stat. Astfel, la etapa elaborării proiectului Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia, se propune de a corela toate acțiunile cu cadrul de resurse disponibil, cu încadrarea în alocațiile aprobate în Legea bugetului de stat pentru anul 2024 nr.418/2023 și în Cadrul bugetar pe termen mediu pentru anii 2024-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.408/2023.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>Respectiv, Capitolului V „Costuri” urmează a fi completat cu informații ce vor indica cheltuielile planificate pentru perioada următoare, în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM) și a cheltuielilor estimate care excedează CBTM la momentul aprobării programului și indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare.</p>	
<p>Prin punctul 71 din capitolul V. „Costuri” se propun o serie de măsuri și acțiuni privind integrarea principiilor de economie verde și circulară. Aceste obiective ale sectorului sunt repartizate pe subprograme, care urmează a fi corelate cu Planul de acțiuni privind implementarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028. Prin urmare, se propune de completat punctul dat cu Obiectivul sectorului „Învățământ” (88), iar în tabelul cu repartizarea pe ani urmează a fi exclus subprogramul 8801 „Politici și management în domeniul educației, culturii și cercetării”, întrucât Planul de acțiuni nu prevede acțiuni la acest subprogram.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>Activitățile în domeniile cercetării și inovării, inclusiv procesul de elaborare și implementare a politicilor, evaluarea organizațiilor, confirmarea și recunoașterea titlurilor științifice și științifico-didactice este reglementat de Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259-XV/2004. Conform prevederilor articolului 27 din Cod, Programul național în domeniile cercetării și inovării este principalul document de politici prin care Guvernul stabilește prioritățile strategice și obiectivele de dezvoltare în domeniile cercetării și inovării pe termen mediu în corespundere cu programul strategic de dezvoltare a țării, cu strategiile sectoriale și cu programele-cadru de cercetare ale Uniunii Europene și este elaborat de către organul central de specialitate al statului care asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării (conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.146/2021 este Ministerul Educației și Cercetării).</p> <p>În acest context, și în scopul evitării dublării prevederilor legislative, se propune excluderea pozițiilor ce țin de domeniile cercetării și inovării atât din „Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028”, cât și din „Planul de acțiuni privind implementarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028” (exemplu acțiunile 2.3.1., 2.3.2., 2.3.3., 2.4.3. etc.). Menționăm că unele obiective și subprograme contravin priorităților și direcțiilor strategice aprobate atât prin Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027 nr.1049/2023, cât și prin Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2024-2026) nr.408/2023.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>La Capitolului VI „Riscuri de implementare”, se propun următoarele măsuri de atenuare pentru „Riscul politic”:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asigurarea stabilității și continuității implementării la nivel local și central de către specialiștii în domeniu; 	<p>Se acceptă</p>

<p>2. Implementarea unor proiecte de asistență externă ca măsuri alternative de atenuare a consecințelor.</p>	
<p>Referitor la Planul de acțiuni: Implementarea ulterioară a Programului propus este direct expusă riscurilor, inclusiv celor bugetare, aceasta având impact enorm direct asupra bugetului de stat, atât mai mult că costurile de implementare nu au fost estimate integral. Costurile de implementare trebuie să fie cuantificate în dreptul fiecărei acțiuni, identificându-se sursa de finanțare. Textul utilizat „În limita bugetelor instituționale” nu este clar, astfel, se recomandă de indicat expres din bugetul cărei autorități/instituții vor fi alocate resursele bugetare prevăzute să realizeze acțiunile descrise în planul de acțiuni. Ca remarcă, preferabil, se solicită completarea la final a Planului de Acțiuni cu un rând nou, în care va fi indicat costul total pentru fiecare an în parte.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>Se propune de a fi exclusă acțiunea 1.1.4. „Elaborarea și aprobarea Hotărârii de Guvern privind achizițiile publice durabile”. În conformitate cu prevederile Legii nr.131/2015 privind achizițiile publice, nu există tipul procedurii de atribuire contractului de achiziții publice durabile și pentru fiecare procedură de achiziție publică autoritatea contractantă are obligația de a stabili criteriile de calificare și selecție, precum și documentele-suport, prevăzute de legislația în vigoare, necesare pentru a fi prezentate de către operatorii economici. La moment nu există temei legal de a elabora Regulamentul cu privire la achizițiile publice durabile.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>La acțiunea 1.2.5. „Încurajarea practicilor de achiziții publice durabile/verzi, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, care să includă criterii sociale și de mediu, circularitate și eco-inovare” menționăm că, Programul național de dezvoltare al sistemului de achiziții publice pentru anii 2023-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 625/2023, prevede la acțiunea 3.3 „Garantarea calității documentației de atribuire în corespundere cu cele mai bune practici ale agenților de dezvoltare internațională, care asigură durabilitatea, sustenabilitatea și performanța achizițiilor publice” mai multe subacțiuni, și anume: 3.3.1. Elaborarea ghidurilor și instrucțiunilor cu privire la pregătirea documentației de atribuire a achizițiilor publice care să asigure utilizarea aspectelor sociale, de mediu, inovare și performanță; 3.3.2. Stabilirea criteriilor de elaborare a caietelor de sarcini-model care asigură durabilitatea, sustenabilitatea și performanța achizițiilor publice; 3.3.3. Identificarea mecanismului de susținere a întreprinderilor sociale și organizațiilor care oferă servicii sociale pentru promovarea achizițiilor sociale; 3.3.4. Elaborarea caietelor de sarcini-model pentru cele mai utilizate obiecte de achiziții, cu includerea aspectelor sociale, de mediu, inovare și performanță; 3.3.5. Instruirea persoanelor implicate în elaborarea documentației de atribuire; 3.3.6. Implementarea instrumentului de verificare ex ante a documentației de atribuire. Astfel, în scopul excluderii raportării excesive pe marginea aceleiași acțiuni, se propune eliminarea acțiunii 1.2.5. din Planul de acțiuni sau cel puțin corelarea acesteia cu Hotărârea Guvernului nr. 625/2023.</p>	<p>Se acceptă în forma redacției actuale</p>
<p>Măsurile de politică fiscală și vamală, cum ar fi de exemplu: acordarea stimulentei fiscale, diminuarea sau majorarea cotelor de impozitare, reprezintă măsuri a căror implementare necesită a fi analizate prin prisma unor aspecte și principii bine-stabilite, cum ar fi:</p>	<p>Se acceptă</p>

	<p>- existența resurselor financiare suficiente în bugetul public național pentru acoperirea eventualelor pierderi generate de aplicarea unei facilități fiscale/cote reduse;</p> <p>- luarea în considerare a aspectelor ce caracterizează specificul economiei naționale, de regulă, reducerile de la plata taxelor și impozitelor, sunt mai nocive pentru economia de piață decât cele sub forma cheltuielilor bugetare (subvenții, subsidii);</p> <p>- procesul de elaborare a măsurilor de politică fiscală și vamală este unul transparent și participativ, acestea fiind elaborate în baza priorităților de politici stabilite de către Comitetul Interministerial pentru Planificare Strategică și consultate în cadrul ședințelor organizate de către Ministerul Finanțelor cu grupul de lucru responsabil de politica fiscală și vamală precum și în cadrul Grupului coordonator al Cadrului Bugetar pe Termen Mediu și alte ședințe, după necesitate, în vederea încadrării în proces a tuturor părților interesate;</p> <p>- mai mult ca atât, în contextul angajamentelor Republicii Moldova în calitate de țară candidată pentru aderare la Uniunea Europeană, Ministerul Finanțelor în calitate de promotor a politicilor fiscale și vamale și-a reorientat prioritățile pentru accelerarea proceselor de armonizare a legislației la acquis-ul comunitar.</p> <p>În acest sens, Ministerul Finanțelor nu își poate lua, pe termen scurt și mediu, angajamente care nu corespund și nu pot fi încadrate în conceptul Directivelor și Regulamentelor Uniunii Europene. Or, în contextul în care Ministerul Finanțelor este abia la etapa inițială de armonizare a legislației naționale, este în imposibilitate să promoveze implementarea instrumentelor fiscale și vamale stimulatorii.</p> <p>În această ordine de idei, obiectivele și acțiunile Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028, urmează a fi revăzute și reformulate, după cum urmează:</p> <p>1) La obiectivul specific 2.1 din tabelul punctului 66 din Programul sus-menționat, în textul celui de al patrulea indicator de rezultat, textul „stimulentelor fiscale” urmează a fi exclus.</p>	
	<p>2) Acțiunea 1.1.2.11 din Planul de acțiuni privind implementarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028 urmează a fi exclusă.</p> <p>La moment, Ministerul Finanțelor este în proces de armonizare a legislației fiscale naționale la prevederile legislației Uniunii Europene. Respectiv, sistemul fiscal în partea ce ține de TVA va fi examinat pe platforma Ministerului Finanțelor de comun cu toate părțile interesate conform Planului național de acțiuni privind realizarea criteriilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană și privind implementarea Acordului de Asociere RM – UE pentru anii 2023 – 2027 pe capitolul sectorial de negociere nr.16 „Fiscalitate”. Astfel, cotele TVA vor fi examinate la etapa corespunzătoare.</p>	Se acceptă
	<p>Primul alineat din acțiunea 1.1.2.6 urmează de reformulat în redacția următoare: „Registrul proiectelor de investiții capitale”, dat fiind faptul că în baza Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.684/2022, Ministerul Finanțelor implementează mecanismul de stabilire a eligibilității proiectelor de investiții capitale publice. Conform prevederilor Regulamentului în cauză, va fi creat Registrul proiectelor de investiții capitale publice (RPIC), care va include toate proiectele, eligibilitatea cărora a fost stabilită de grupul de lucru al Ministerului Finanțelor. Astfel, coloana cu responsabili de executare urmează a fi completată cu „Ministerul Finanțelor”.</p>	Nu se acceptă Stabilirea eligibilității proiectelor și elaborarea/implementarea unui Plan de investiții

		capitale reprezintă activități diferite care nu se substituie.
Comisia Națională a Pieței Financiare <i>Aviz nr. 07-4/410 din 08.02.2024</i>	I. Obiecțiile	
	<p>Programul prenotat vizează transpunerea Regulamentului (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare de către Comisia Națională a Pieței Financiare în parteneriat cu Ministerul Finanțelor și Ministerul Mediului. Ținem să menționăm că termenul de realizare a obiectivului respectiv, stabilit pentru anul 2025, este orientativ și nu derivă din niciun document care să vizeze demararea procesului de autoevaluare a gradului de aliniere a cadrului normativ al Republicii Moldova la acquis-ul Uniunii Europene (UE). Totodată, potrivit Planului național de acțiunii pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027 (Hotărârea Guvernului nr. 829/2023) nu este prevăzută transpunerea Regulamentului (UE) prenotat.</p>	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	
	<p>Consecvent celor relatate și ținând cont de multitudinea și complexitatea actelor UE atribuite instituției spre transpunere în prezent, considerăm necesară modificarea termenului de realizare a obiectivului prin extinderea acestuia până în anul 2026.</p>	Se acceptă
Agenția Achiziții Publice <i>mail</i>	I. Obiecțiile	
	<p>Obiectiv specific 1.2. Dezvoltarea abilităților instituțiilor de stat pentru implementarea principiilor economiei verzi și circulare. Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor eco (din totalul achizițiilor publice) în creștere cu 15%, în anul 2026, și 25% în anul 2028.</p> <p>1. Nu este clar ce se are în vedere - creșterea de 15 și 25 %, sau nivelul atins va fi egal cu cel puțin 15 și 25%.</p> <p>2. 15 și 25 % este prea mult în cazul dat. Ar fi bine să fie indicat de ex. nivelul maxim de 10% în 2026 și 15% în 2028.</p>	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	
Institutul de Standardizare din Moldova <i>Aviz nr. 04-02/43 din 06.02.2024</i>	I. Obiecțiile	
	<p>Standardele europene sau internaționale, se pun în aplicare în Republica Moldova prin adoptarea acestora ca standarde moldovenești conform regulilor de standardizare națională și regulilor stabilite de organizațiile de standardizare respective.</p>	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	
	<p>Indicativul standardului ISO 14001:2015 „Environmental management systems. Requirements with guidance for use” este necesar să fi înlocuit cu SM SR EN ISO 14001:2016 „Sisteme de management de mediu. Cerințe cu ghid de utilizare”. Totodată, ISM recomandă ca referințele la standardele moldovenești să fie specificate în actele</p>	Se acceptă

	legislative, normative ca standarde nedatate (ca exemplu: SM SR EN ISO 14001), în acest caz va fi aplicabilă ultima versiune a standardului.	
AO EcoContact <i>Aviz nr. 05-EC/2024 din 09.02.2024</i>	I. Obiecțiile	
	A fost constatat faptul că Ministerul Mediului nu a asigurat procesul de elaborare a documentului de politici până la finele anului 2023, cu parcurgerea etapelor conform procedurii stabilite la pct.34 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020. Mai ales că potrivit Notei informative, conceptul Programului a fost coordonat de către Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr.21-113-1376 din 23.01.2023, și însuși documentul de politici a fost evaluat de către Cancelaria de Stat prin scrisoarea nr.21-113-9726 din 13.09.2023 (în conformitate cu cerințele prevăzute la pct.34 subpct.5) și 10) din Regulamentul recent citat), respectiv realizarea următoarelor etape, indicate la subpunctele 11)- 13) ale pct.34, urma a fi concentrată în trimestrul IV al anului precedent. Aici este de menționat și faptul că dosarul proiectului nu conține avizele Cancelariei de Stat menționate, pentru a ne asigura că recomandările au fost luate în considerare.	Se acceptă
	Secțiunea 1. Contextul elaborării programului – este omisă referința la Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană” , precum și la capitole specifice din acest program.	Se acceptă
	Pct 3 începe cu fraza aceste abordări , însă în pct. precedent sunt enumerate doar noțiunile, nu este clară referința la abordările fără listarea lor în textul anterior.	Se acceptă
	La planul de acțiuni pentru implementarea Programului: <u>Obiecții de ordin general:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Textul planului de acțiuni face referința la actele UE, fără a indica apartenență “UE” (act. 1.1.2.4, 1.1.2.5) și pe alocuri menționarea denumirii complete a documentului UE care este propus spre transpunere sau considerare (act 1.1.2.4, 1.1.2.5) - Prin text se face referința la actele normative în vigoare (legi, HG), fără a indica numărul și data adoptării actului (ex. Act 1.1.2.5) - Planul nu are ultimul rând care însumează costul implementării acestuia. 	Se acceptă
	<u>Obiecții specifice:</u> Act 1.1.2.1 Se face referința la documente de politici – Planul de restaurare a naturii, care nu corespunde tipului de documente de politici elaborate la nivel național conform alin 5 din HG 386/2020, care specifică doar 2 tipuri de documente de politici elaborate la nivel național – strategia și programul.	Se acceptă
	II. Propunerile (recomandările)	
La Nota Informativă : 1) Pe tot textul de înlocuit referința la Strategia de Mediu pentru anii 2023-2030 la Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030 (a se vedea proiectul actualizat al Strategiei pe pagina web a ministerului https://particip.gov.md/ro/document/stages/anuntprivind-avizareaexpertizarea-proiectului-de-hotarare-cu-	Se acceptă	

	privire-la- aprobareastrategiei-de-mediu-pentru-anii-2024-2030-numar-unic-85mm2024autor-ministerul-mediului/12001). Obiecția valabilă și pentru textul Programului, spre ex. pct 14.	
	<p>La proiectul HG:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Preambul</u> – referința la articole din HG nr. 386/2020 nu sunt relevante conținutului Programului, propunem includerea referințelor la actele normative specifice domeniului de reglementare a politicii verde și circulare. - <u>Pct. 3 subpct 3)</u> se propune reformularea referinței la strategia în Program. 	Se acceptă
	<p>La textul Programului</p> <p>Pe tot parcursul textului Programului nu sunt făcute referințe la tabele sau figuri. În numerotarea figurilor lipsește ordinea. Totodată în mod deosebit nu este explicată corelarea datelor naționale cu cele din UE, prezentate spre ex in figura 13.</p>	
	<u>Pct 2</u> textul privind <i>importanța economiei verzi și circulare</i> se propune a fi inclus ca un punct separat, fiindcă nu face parte din noțiunile enumerate în pct. 2.	Se acceptă
	<u>Pct 4</u> se propune reformularea primei propoziției, ca să fie omisă repetarea referințelor la același context global si regional.	Se acceptă
	<u>Pct 6</u> se propune inserarea referinței la - <i>Agenda globală de dezvoltare durabilă 2030</i> cu cele 17 obiective de dezvoltare durabilă, precum și listarea obiectivelor relevante din cadrul <i>Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”</i> ;	Se acceptă
	<u>Pct 7</u> conține informații generale privind Acordul de la Paris, fără a menționa actul normativ național (Legea nr. 78/2017 pentru ratificarea acordului). Tot aici se propune includerea țintelor naționale, precum și descifrarea și sau traducerea abrevierilor preluate din limba engleză(ex. EU4Climate, COP).	Se acceptă
	<u>Pct 7</u> referința la COP26 nu este clară pentru cititor, fiind necesară includerea denumirii complete a tratatului menționat, reflectarea actului normativ de ratificare a tratatului de către Republica Moldova, precum și descifrarea abrevierii COP în ședința părților convenției, care de obicei este însoțită și cu perioadă, denumirea orașului și țara gazdă a ședinței.	Se acceptă
	<u>Pct 8</u> se propune a fi reformulat, textul actual creează o confuzie referitor la accesul la piețele internaționale, în loc de cele UE. Obiectăm și formularea textului că politicile publice trebuie să fie <i>de acord</i> cu Pactul Verde European și celelalte documente listate, mai relevant ar fi utilizarea cuvintelor <i>transpunerea, alinierea, etc.</i>	Se acceptă
	<u>Pct 8</u> – se propunere traducerea noțiunii Go Green în limba română, sau includerea denumirii în “”.	Se acceptă
	Considerăm oportun reducerea textului și reformularea <u>punctelor 9-11</u> într-un singur punct, fiindcă se atestă	Se acceptă

	repetări de noțiuni și descrieri, ceea ce îngreunează textul unui document de politici.	
	<u>Pct 11 lit a)</u> nu este clară apartenența Planul de acțiune pentru economia circulară . Presupunem că referința se face la planul UE, obiecția valabilă și pentru pct. 11 lit d).	Se acceptă
	<u>Pct 11 lit g)</u> se propune utilizarea denumirii complete a actului Regulamentul (UE) 2021/1119 de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”).	Se acceptă
	Textul <u>pct.15</u> se propune a fi trecut în secțiunea privind contextul elaborării precedentă (a se vedea pct 6 al avizului.	Se acceptă conform redacției actuale
	<u>Pct 20</u> se propune a fi exclus, referința la GL se regăsește în Capitolul VII, pct. 78.	Se acceptă
	<u>Capitolul II, Secțiunea 1</u> – se propune a fi exclusă. Însă dacă rămâne, urmează a fi indicat actul normativ prin care au fost adoptate documentele listate în pct. 22 și 23.	Se acceptă
	<u>La pct. 22</u> se propune completarea textului cu Strategia națională de sănătate „Sănătatea 2030” .	Se acceptă
	<u>La pct.23</u> se propune includerea Programului de Management durabil al Substanțelor chimice pentru anii 2023-2030 , aprobat prin HG nr. 816/2023.	Se acceptă
	<u>La pct 24</u> se propune reformulare frazei <i>să maximizeze sinergia</i>	Se acceptă
	<u>La pct 27</u> cuvântul verde, verzi este prezentat în “”, se propune excluderea lor, ceea ar corelat cu restul noțiunilor de economia verde din textul Programului.	Nu se acceptă Așa sa utilizat în HG nr. 160/2018
	<u>La pct. 29 lit d)</u> se propune introducerea datelor actualizate și figurilor din textul Programului de gestionare a deșeurilor pentru anii 2023-2027, aprobat de Guvern	Nu se acceptă Datele din acel program conține alt tip de date
	<u>Figura 8</u> – sursa – calculele autorului , rog sa specificați cine este autorul menționat. Obiecția valabilă pentru figura 13.	Se acceptă
	<u>Pct. 34</u> se propune a fi reformulat, în conformitate cu noțiunile din Legea nr. 98/2022 cu privire la calitatea aerului atmosferic. Se observă utilizarea noțiunilor, care nu se regăsesc în actualul sistem de raportare a emisiilor de la transport, spre exemplu <i>emisiile auto</i> , presupunem că s-a făcut referința la Emisii din surse mobile de poluare sau	Se acceptă

	de <u>la transport rutier</u> .	
	<u>Pct. 35</u> se propune a fi reformulat și ajustat la contextul național, fiindcă nu este clară mențiunea Guvernele și parteneri de dezvoltare (dacă se referă la RM sau la regiunea ECE). Tot aici, în prima propoziție este necesară descifrarea tipului serviciilor la care se face referința.	Se acceptă
	<u>Pct 36</u> se propunerea enumerarea cadrului de politici dezvoltat sau în curs de elaborare la care se face referința.	Se acceptă
	<u>Pct 39</u> – se propune reformularea punctului, fiindcă poluarea nu poate fi gestionată . Controlul asupra poluării sau prevenirea poluării ar fi termenii mai potriviți. Și textul punctului integral se referă la gestionarea deșeurilor, fără a aborda poluarea mediului cu alți factori.	Se acceptă
	<u>Pct 39</u> – de a introduce denumirea corectă a actului de referința, ori datele prezentate fac parte din textul Programului de gestionare a deșeurilor pentru anii 2023-2027, nu al Strategiei de gestionare a deșeurilor pentru anii 2013-2027.	Se acceptă
	<u>La pct 41</u> se propune includerea informațiilor actualizate privind volume de apă captată (nu cele din 2018), care sunt disponibile în cadrul Agenției de Mediu;	Nu se acceptă În cazul actualizării cu date recente de la Agenția de Mediu, devine necesară actualizarea datelor în privința tuturor statelor
	Figura 13 se repetă ca număr în pct 41, obiecția valabilă pentru încă câteva figuri care se repetă ca număr.	Se acceptă
	Pct 41 – poluarea apelor de suprafață, pct 44 Aerul nu se referă la denumirea secțiunii –sectoare prioritare ale economiei verzi, ce listează componente de mediu sau procese conexe industriei.	Se acceptă
	Pct 43 – fie a fi exclus, ori trecut la Capitolul cu analiza contextului.	Se acceptă
	<i>Secțiunea 5. Concluzii și recomandări pentru accelerarea tranziției verzi</i> ar trebui să fie corelată și cel mai probabil reflectată în capitolul III.	Se acceptă
	Capitolul III se propune reformularea obiectivelor specifice după principiu SMART, cu menționarea țintelor	Se acceptă

	cantitative și indicatori măsurabil.	în măsura posibilităților
	Obiectiv specific 2.4. Susținerea organizațiilor și a gospodăriilor casnice ce îmbunătățesc în mod direct mediul, biodiversitatea și serviciile ecosistemice, se propune fie a divizat sau reformulat. Partea textuala este o combinație între instrumente digitale, subvenții, activități agricole, etc. Nu este făcută descrierea procesului de susținerea a gospodăriilor casnice.	Se acceptă
	Capitolul V. Costuri. Ținând cont de structura părții descriptive a unui program, conform cerințelor stabilite la pct. 11 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, evidențiem elementul de structură indicat la subpct.6) și anume, <i>costuri (estimarea resurselor financiare și nonfinanciare necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte; indicarea cheltuielilor planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului; indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare)</i> și obiectăm că autorul n-a prezentat repartizarea resurselor financiare per an pentru obiectivele specifice și obiectivele sectoriale, în pofida faptului că, Cadrul bugetar pe termen mediu (2024-2026) a fost deja aprobat la 21 iunie 2023 (HG nr.408/2023 publicată în Monitorul Oficial din 25.07.2023).	Se acceptă în limita posibilităților
	Capitolul VIII. Proceduri de raportare. La pct 84 se propune rectificarea celei a 2 perioade de implementare a programului pentru anii 2027-2028. Obiecția valabilă pentru pct 85.	Se acceptă
	<u>Planul de acțiuni:</u> <u>Act. 1.1.2.2</u> Se propune divizarea activităților, reieșind din faptul că se face referința la câteva documente de politici: Programul privind biodiversitate pentru anii 2024-2030 (inclus sub pct. 2.1 în cadrul PA al MM pentru 2024) și cel mai probabil la programe locale de amenajarea spațiilor verzi, care se aprobă prin cadrul normativ local.	Se acceptă
	<u>Act. 1.1.2.3.</u> Transpunerea Directivei (UE) 2019/904 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic asupra mediului care stabilește cerințe și ținte minime de reciclare pentru anumite produsele din plastic - nu este inclusă în Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027. Considerăm că transpunerea Directivei este esențială pentru asigurarea circularității economiei, însă lipsa acestui document în planul menționat mai sus, precum și menționarea transunerii prin HG pentru anul 2026 nu este justificată.	
	<u>Act 1.1.2.4 - Integrarea principiilor strategiei „De la fermă la consumator”</u> ... nu are indicator definit, fie act departamental, normativ sau de altă natura, deși în colonița Indicatori de monitorizare se face referința la acte normative și de politici, fără a enumera aceste documente. Totodată considerăm oportun că autorul să analizeze	Se acceptă

	documente de politici recent adoptate cu activitățile până anul 2030 de către Ministerele de referință menționate în tabel (MS, MM, MIRC) și să specifice clar prin ce acte normative (Lege sau HG) se preconizează integrarea principiilor strategiei UE de la Ferma la Consumator.	
	<u>Act. 1.1.2.5</u> Conține o formulare vagă, și propune un mix de acțiuni – 1) modificarea cadrului normativ (se face referința la legea comerțului intern, fără indicarea nr actului); 2) dezvoltarea unui curriculum nou 3) integrarea unui serviciu public nou – Pașaportul Electronic al Produsului (fără a face referința la vreo un act normativ care ar include acest serviciu); 4) activități de formare a IMM-urilor. Considerăm inoportun astfel de formulare pentru una singura activitate din plan, totodată constatam insuficiența indicatorilor de monitorizare, precum lipsa mențiunii serviciilor de stat și altor instituții potențial responsabile pentru astfel de activități, cum ar fi Agenția Servicii Publice sau Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor (pașaport electronic al produsului), Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenorialului (pentru formarea IMM-urilor), instituțiile de învățământ superior și Ministerul Educației și Cercetării pentru	Se acceptă
	<u>Act 1.1.2.6</u> Conține 7 tipuri de activități diverse (cadrul politic, plan de investiții, activități de infrastructura / stații de încărcare, remedierea solului, elaborarea legislației aferente). Se propune divizarea activităților în așa mod ca pentru fiecare acțiune să fie formulat un indice clar din punct de vedere calitativ și cantitativ. Obiecția valabilă pentru Act. 1.1.2.11.	Se acceptă

A doua avizare:

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecției/propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Cancelaria de Stat <i>Aviz nr. 21/1-69-5570 din 23.05.2024</i>	II. Propunerile (recomandările)	
	La proiectul Programului: În conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 100/2017, aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceeași termeni. În acest sens, menționăm că în Tabelul nr.1. Obiectivul specific 2.2, diferă ca conținut față de cel menționat la Capitolul III. Obiective generale și specifice. Prin urmare, este necesar să se efectueze o uniformizare a acestora, asigurând coerența și consistența întregului document.	Se acceptă
	La Planul de acțiuni: Reiterăm necesitatea ajustării Planului de acțiuni în conformitate cu următoarele aspecte: - conform domeniilor de competență, autoritățile publice, urmează să examineze posibilitățile de acoperire a cheltuielilor pentru acțiunile propuse, ulterior fiind ajustat prin prisma prevederilor pct.11 subpct.6) din Hotărârea	Se acceptă

	<p>Guvernului nr.386/2020. Astfel, costurile de implementare trebuie să fie cuantificate în dreptul fiecărei acțiuni, identificându-se sursa de finanțare. Mai mult ca atât, formularea „În limita bugetelor instituționale”, este ambiguă. Prin urmare, se va specifica expres, din bugetul cărei autorități/instituții vor fi alocate resursele bugetare, prevăzute să realizeze acțiunile descrise în planul de acțiuni;</p>	
	- după revizuirea și completarea costurilor acțiunilor, va fi actualizată informația în partea descriptivă a Programului la <i>Capitolul V. Costuri</i> și în <i>Nota informativă</i> ;	Se acceptă
	- pentru a face posibilă monitorizarea și evaluarea în timp a implementării acțiunilor și a rezultatelor, se vor revizui termenii de realizare și se va indica expres, în format <i>trimestru-an</i> (exemplu: „trimestrul I, 2025”). Pentru acțiunile cu caracter periodic, se va indica termenul limită pentru raportare, iar indicarea perioadei 2024-2028, se permite doar la acțiunile cu caracter permanent sau anual;	Se acceptă
	- este imperativă dezagregarea acțiunilor mai ample în categorii distincte (ex: acțiunea 1.2.2, 1.2.3, 2.1.5, etc.). Totodată, acțiunile necesită să fie redactate cu claritate, incluzând măsuri concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice ale Programului.	Se acceptă parțial Acțiunile 1.2.2 și 1.2.3 reprezintă transpunerea unor directive UE formate din mai multe acte (motivul pentru care par complexe) care în cazul RM vor reprezenta un singur document.
<p>Cancelaria de Stat, Centrul de armonizare a legislației <i>Aviz nr. 31/02-69-5419 din 20.05.2024</i></p>	II. Propunerile (recomandările)	
	<p>Comunică lipsa de obiecții și propuneri adiționale. Menționăm că, obiecțiile și recomandările formulate anterior în Avizul de compatibilitate (nr.31/02-69-864 din 25 ianuarie 2024) au fost acceptate și considerate de către autor, fiind operate modificările de rigoare în proiectul Planului.</p>	-
<p>Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării <i>Aviz nr. 03-1609 din 24.05.2024</i></p>	II. Propunerile (recomandările)	
	<p>La proiectul Programului (partea textuală): - La pct. 21 (pagina 7), la subpct. 10) cu referință la Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028, va fi completat cu sintagma „aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 280/2024”.</p>	Se acceptă
	Pe parcursul textului proiectului programului sintagma „Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului” urmează a fi substituit cu sintagma „Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului”.	Se acceptă
	La Planul de acțiuni privind implementarea Programului:	Se acceptă

	<p>- La acțiunea 1.3.7 „Îmbunătățirea colaborării între instituțiile de promovare a economiei verzi și circulare[...]”, ținând cont de specificul domeniilor de colaborare vizate (energia durabilă, alimentația, transportul) considerăm oportun includerea în lista autorităților coresponsabile, conform domeniilor de competență, a Ministerului Energiei, Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.</p>	
	<p>Acțiunea 3.1.5 „Promovarea proceselor tehnologice de utilizare circulară a apei, de epurare și preepurare, precum și promovarea implementării de către întreprinderi a unor tehnologii/infrastructuri inovatoare, cum ar fi rețelele inteligente, rețelele de hidrogen (curat), pile de combustie și alți combustibili, sau captarea, stocarea și utilizarea dioxidului de carbon, stocarea energiei etc.” este una generală și ambițioasă, care implică 2 direcții – cel de promovare a proceselor tehnologice de utilizare circulară a apei și al doilea – de promovare a instrumentelor inovatoare cum ar fi rețelele de hidrogen (curat), pile de combustie și alți combustibili, stocarea/captarea dioxidului de carbon, etc. Rețele de hidrogen (curat), pile de combustie, etc sunt acțiuni foarte ambițioase, iar promovarea aplicării acestora de către agenții economici este la o etapă incipientă. Mai mult, la nivel UE ecosistemul pe bază de hidrogen se dezvoltă treptat (include mai multe etape), iar la moment a fost elaborată o Foaie de parcurs strategică: Strategia pentru hidrogen: pentru o Europă neutră climatic, care oferă o soluție pentru decarbonizarea proceselor industriale și a sectoarelor economice în care se propune reducerea emisiilor de carbon până în 2050, (a se vedea Comunicarea Comisiei europene către Parlamentul european, Consiliu, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor) https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0301. Astfel, în vederea promovării acestor tipuri de tehnologii inovative pe bază de hidrogen, la etapa actuală, considerăm necesar realizarea unor analize/studii cum acestea ar putea fi integrate în procesul de producere în cadrul întreprinderilor, în vederea reducerii poluării și utilizării de resurse energetice alternative. În context, pentru perioada de implementare a Planului de acțiuni (2024-2028), propunem divizarea acțiunii 3.1.5 în 2 acțiuni distincte după cum urmează: „3.1.5 Promovarea implementării și aplicarea de către întreprinderi a proceselor tehnologice de utilizare circulară a apei, de epurare și preepurare” – cu includerea la „Instituții responsabile” și Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale. „3.1.6 Efectuarea unor analize sau studii privind promovarea implementării de către întreprinderi a unor tehnologii/infrastructuri inovatoare, cum ar fi rețele de hidrogen (curat), pile de combustie și alți combustibili, sau captarea, stocarea și utilizarea dioxidului de carbon, stocarea energiei”, cu includerea Ministerului Energiei la autorități responsabile. Corespunzător urmează a fi asigurată renumerotarea acțiunilor din Planul de acțiuni.</p>	Se acceptă
Ministerul Justiției <i>Aviz nr. 04/2-4480 din 15.05.2024</i>	<p style="text-align: center;">I. Obiecțiile</p> <p>La Capitolul III reiterăm necesitatea reformulării obiectivelor specifice pentru a fi SMART. La fel, atragem atenția că la definitivarea proiectului nu s-a ținut cont de pct. 11 sbp. 3) și 4) din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 care statuează că, obiectivele generale ale domeniului sau subdomeniului de</p>	<p>Obiectivele Programului derivă din Strategia de Mediu 2030, iar formularea SMART</p>

	activitate reprezintă rezultatele preconizate pe domeniul sau subdomeniul de activitate, derivate din obiectivele și direcțiile prioritare ale strategiei, iar obiectivele specifice reprezintă rezultatele preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului. În redacția autorului, obiectivele sunt formulate ca și acțiuni.	a fost aplicată acolo unde a fost posibil
	Cu referire la proiectul Planului de acțiuni, semnalăm că acțiunile necesită să fie redactate cu claritate, incluzând măsuri concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice ale Programului.	Se acceptă parțial
	Suplimentar, reiterăm observația ce vizează termenul de realizare al acțiunilor. Astfel, repetat expunem necesitatea stabilirii unui termen trimestrial sau anual, pentru a face posibilă monitorizarea și evaluarea în timp a implementării acțiunilor și a rezultatelor, or, termene precum „2024-2028” au o marjă de incertitudine prea mare și nu oferă o viziune clară a momentului de implementare. Remarcăm că, deși în sinteza obiectivelor și propunerilor este indicat că observația se acceptă, de fapt modificările nu au fost operate în proiect.	Se acceptă parțial Termene precum 2024-2028 sunt utilizate pentru acțiunile permanente sau anuale
	II. Propunerile (recomandările)	
	La pct. 3 din proiectul hotărârii se vor stabili termenii limită pentru prezentarea rapoartelor de evaluare.	Se acceptă
	La proiectul Programului: În tot textul proiectului se vor revizui expresiile/cuvintele din limba engleză, în sensul conformării la prevederile art. 54 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.	Unele noțiuni sunt o traducere a englezismelor, respectiv în Program s-a păstrat în paranteze și forma lor originală
	Adițional, la gruparea elementelor structurale se va ține cont de prevederile art. 53 din Legea nr. 100/2017. Atragem atenția că, capitolele și secțiunile sunt elemente de structură complexe, motiv pentru care nu pot fi constituite dintr-un singur punct. (cap. 4 secțiunea 2, cap. VI,)	Se acceptă
	Secțiunea 1. Contextul global și regional, la sbp.7, pag. 3 după cuvintele „are ca scop” se va exclude ca excedent cuvântul „să”. Adițional, la pct. 7 se va revizui și reformula conținutul ultimei fraze.	Se acceptă
	La pct. 12 se va indica actul normativ prin care a fost aprobată Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (observație valabilă și pentru restul cazurilor similare din proiect, cum ar fi referința la Strategia de mediu pentru anii 2024-2030, Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030). Se va ține cont că, Programul nu poate preceda Strategia (a se vedea pct. 9 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020).	Se acceptă
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	I. Obiecțiile, II. Propunerile (recomandările)	
	La proiectul Programului La cap. I. Introducere, la pct. 12, după textul „Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030" adoptată” se va indica textul „prin Legea nr. 315/2022”.	Se acceptă
	La cap. II. Analiza situației: 1) la pct. 20, subpct. 10) se va indica actul normativ prin care se va adopta proiectul	Se acceptă

<p><i>Aviz nr. 04-2643 din 16.05.2024</i></p>	<p>hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030.</p>	
	<p>2) la pct. 21, subpct. 10), după textul „Programul național de dezvoltare industrială pentru perioada 2024-2028” se va indica textul „aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 280/2024”.</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p>La cap IV. Impact, la pct. 89, în Tabelul nr.1. Țintele și indicatorii corespunzători fiecărui obiectiv specific al Programului, textul de la rubrica „Valoarea de referință 2022” se va substitui cu textul „Valoarea de referință 2024”.</p>	<p>Nu se acceptă Având în vedere lipsa datelor pentru anii 2023/24 sa utilizat ca referință anul 2022</p>
	<p>La proiectul Planului de acțiuni: 1) la acțiunea 1.1.11. Elaborarea cerințelor și stabilirea țăintelor minime pentru recuperare și de reciclare în cadrul legal pentru anumite produse cum ar fi cele de textile, materialele și deșeurile de construcție, demolări și fracțiunile acestora de materiale specifice etc., din rubrica „Instituția responsabilă” se va exclude textul „Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale” întrucât conform prevederilor pct. 6 din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 690/2017, ministerul realizează funcțiile în următoarele domenii: a) transport; b) infrastructura de transport; c) urbanism, construcții și locuințe; d) dezvoltare regională și locală; e) infrastructura de apă și sanitație.</p>	<p>Nu se acceptă, întrucât măsurile sunt transversale și se reflectă inclusiv în infrastructura de apă și sanitație</p>
	<p>2) la acțiunea 3.2.7. Punerea în aplicare a cerințelor Directivei privind apa potabilă prin construirea robinetelor publice cu apă potabilă pentru ca apa potabilă de la robinet să fie accesibilă și în locuri publice, în vederea reducerii dependenței de apa îmbuteliată și prevenirii generarea de deșeuri de ambalaje, se va substitui textul „prevenirii generarea de deșeuri de ambalaje” cu textul „prevenirea generării deșeurilor de ambalaje”.</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare</p> <p><i>Aviz nr. 07-07/1636 din 24.05.2024</i></p>	<p>II. Propunerile (recomandările)</p>	
<p>La pct. 41 din proiectul Programului, sintagma "procesarea agroindustrială" se va substitui cu "activitățile de procesare a materiei prime agroalimentare", iar sintagma "lanțurile de valoare" se va substitui cu sintagma „lanțurile valorice"</p>	<p>Se acceptă</p>	
<p>Textul pct. 41 se va revizui în totalitate, așa cum inițial se referă la sectorul agricol, iar ulterior se referă la înverzirea mediului urban.</p>	<p>Se acceptă</p>	
<p>Pct. 63, se referă la susținerea certificării și etichetării ecologice a produselor și serviciilor bazat pe criterii de performanță legate de calitate și sustenabilitate. Aceasta propoziție se referă la prevederile Hotărârii Guvernului nr. 204/2023 pentru aprobarea Regulamentului privind etichetarea ecologică, care nu se aplică produselor alimentare și furajelor. Este necesară specificarea conform căruia act normativ se va efectua certificarea și etichetarea, precum și la care produse și servicii se referă. Așa cum certificarea și etichetarea produselor agroalimentare ecologice se va efectua în conformitate cu Legea nr. 237/2023 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, și actele normative de implementare a acesteia.</p>	<p>Se acceptă</p>	
<p>În proiectul Planului de acțiuni, la obiectivul specific 2.1. acțiunea 2.1.4, este nevoie de clarificat ce se are în vedere prin "Elaborarea și implementarea unui program/masuri pentru sprijinirea furnizorilor de servicii</p>	<p>Se acceptă parțial</p>	

	<p>ecosistemice, preponderent a practicanților de agroecologie/permacultură, ce aplică activități în materie de agromediu și climă ... ", și care ar fi măsurile pentru a le sprijini. Luând în considerație că la rubrica indicatori de monitorizare, este indicat volumul resurselor financiare alocate, se subînțelege că se referă la subvenționarea acestor tipuri de activități, dar nu este clar în baza căror propuneri vor fi elaborate astfel de măsuri. Menționăm că aceasta acțiune, în linii generale este similară cu acțiunea 2.1.1, care se referă la susținerea afacerilor verzi și în agricultură.</p>	<p>Acțiunea 2.1.1 se referă strict la întreprinderi și ecologizarea lor, dar acțiunea 2.1.4 se referă la toate tipurile de organizații, inclusiv persoane fizice a căror activitate și patrimoniu oferă servicii eco-sistemice valoroase.</p>
	<p>Din proiectul Planului de acțiuni, obiectivul specific 2.1, este necesar de exclus acțiunea 2.1.3 "Elaborarea unor măsuri de recompense pentru fermieri, axați pe performanță și nu pe conformitate ", pentru că strategia Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare este axată pe acordarea recompenselor pe conformitate, nu pe performanță.</p>	<p>Se acceptă parțial Acest principiu a fost preluat din Pactul Verde European.</p>
<p>Ministerul Finanțelor Aviz nr. 07/5-09/146 din 27.05.2024</p>	<p>I. Obiecțiile</p>	
	<p>Cu toate că multe din obiecțiile Ministerului Finanțelor, expuse în demersul nr.07/5-03/159/295 din 27 februarie 2024, au fost luate în considerare, totuși nu este clar dacă costurile estimate ce urmează a fi acoperite din bugetul de stat pentru implementarea acțiunilor aferente programului, în sumă de 125 250,0 mii lei, reprezintă costuri care se regăsesc în Legea bugetului de stat pentru anul 2024 și în Cadrul bugetar pe termen mediu pentru anii 2024-2026 sau acestea nu au sursă de finanțare și urmează a fi identificate suplimentar.</p>	<p>Se acceptă parțial</p>
	<p>II Propunerile (recomandările)</p>	
	<p>În acest sens, Capitolul V „Costuri” urmează a fi completat cu informații ce vor indica cheltuielile planificate pentru perioada următoare, în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM); cheltuielile estimate care exced CBTM la momentul aprobării programului; cheltuielile estimate pentru anii 2027-2028, dar și indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare. În același timp, menționăm că în cazul survenirii solicitărilor suplimentare față de limitele stabilite în legea bugetară anuală și în CBTM, acestea vor fi identificate și implementate în limita surselor bugetare suplimentare disponibile.</p>	<p>Se acceptă parțial</p>
	<p>Totodată, în Tabelul nr. 3. „Costurile acoperite din bugetul de stat și costurile acoperite din alte surse, repartizate pe fiecare an în perioada 2024-2028” din Capitolul V Costuri al proiectului Programului și din Nota informativă urmează a fi făcute corectări în rândul „Bugetul de stat”, în vederea repartizării corecte pe ani a sumelor.</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p>În concluzie, Ministerul Finanțelor este disponibil de a examina repetat proiectul Programului, după revederea obiecțiilor înaintate, pentru a formula opinia finală asupra acestuia.</p>	<p>Se acceptă</p>

Comisia Națională a Pieței Financiare <i>Aviz nr. 07-4/1592 din 10.05.2024</i>	I. Obiecțiile, II Propunerile (recomandările)	-
	Având în vedere că propunerea înaintată a fost luată în considerație, comunică despre lipsa de obiecții și propuneri.	
Ministerul Educației și Cercetării <i>Aviz nr. 07- 09/3081 din 08.05.2024</i>	I. Obiecțiile, II. Propunerile (recomandările)	
	Susține fără obiecții și propuneri	-
Ministerul Sănătății <i>Aviz nr. 09-1982 din 16.05.2024</i>	I. Obiecțiile, II. Propunerile (recomandările)	
	Conform competențelor funcționale comunică lipsa de propuneri și obiecții asupra proiectului vizat.	-
	Având în vedere că propunerea înaintată a fost luată în considerație, comunică despre lipsa de obiecții și propuneri.	
Ministerul Energiei <i>Aviz nr. 10-1325 din 15.05.2024</i>	I. Obiecțiile, II Propunerile (recomandările)	
	Comunică despre lipsa obiecțiilor și/sau propunerilor asupra proiectului respectiv	-

Ministrul mediului

Sergiu LAZARENCO